

KLIFORD GOLDŠTAJN

*Carstvo
blagodati*

Sadržaj

Predgovor	7
O poreklu i značenju reči blagodat i predodređenost, ključnih u teologiji spasenja	9
<i>Prvo poglavlje</i>	
Izabrani za spasenje	23
<i>Drugo poglavlje</i>	
Od najvišeg do najnižeg	31
<i>Treće poglavlje</i>	
Nebesa kazuju	43
<i>Četvrto poglavlje</i>	
Blagodat u knjizi postojanja	53
<i>Peto poglavlje</i>	
»Smiluj se na me«	63
<i>Šesto poglavlje</i>	
Isaija 53	69
<i>Sedmo poglavlje</i>	
I krvlju neka pokropi	76
<i>Osmo poglavlje</i>	
Ispred zavese	85
<i>Deveto poglavlje</i>	
Verom Avram... ..	95
<i>Deseto poglavlje</i>	
Priznanje na samrtnoj postelji	103
Pogovor	113

Predgovor

*K*njiga Kliforda Goldštajna *Carstvo blagodati* nije ni prva ni poslednja koja će biti napisana o mogućnosti spasenja čoveka kao pojedinca od večne smrti, od odlaska u večno ništavilo. Svako se kad-tad sreo i nastaviće da se sreće sa tom temom; neko o njoj samo razmišlja, drugi kroz veru traže odgovor, a nadahnuti pojedinci žele da svoja razmišljanja kroz knjigu podele sa bližnjima. Iako povremeno izgleda da su oni došli do odgovora i da znaju put, njihove rečenice svedoče da oni i dalje traže objašnjenja i svetlo u tmini koja nas često obavija u našem mučnom životu. Zato će se ovakve knjige i dalje pisati i mi ćemo biti srećni ako u njima nađemo odgovor na svoje strepnje i nade i pitanja koja sami postavljamo.

Tema je zasnovana na Bibliji, a dokazuje se činjenicama iz života i kroz snažno poistovećivanje sa biblijskim ličnostima koje se spominju (makar to bili grešnici i prestupnici kao oni razapeti uz Isusa na Golgoti), i uz jasnu nameru da se ono što su mnogi teolozi ostavili nedorečeno, u izmaglici mistike, objasni na razuman način. U metodološkom pogledu Goldštajn primenjuje i oprečne pristupe: *hoću da razumem da bih verovao* i *verujem da bih razumeo*, smatrajući da je svaki metod dovoljno dobar ako nas približava odgovorima na večna pitanja vezana za ljudsku egzistenciju.

Još pre nego što se Gospod objavio u jednom nevelikom, porobljenom narodu – koji ni po čemu drugom nije bio bolji od ostalih, osim po tome što je bio izabran da se u njemu Gospodar vasseljene objavi

– mnogi pagani, koji su se klanjali i služili likovima građenim u kamenu i drvetu, pitali su se, ispod beskrajnog neba osutog zvezdama i uznemireni mislima koje su se u njihovom duhu rađale a da tome nisu znali razlog: da li je to moje propadljivo telo i ta prolazna zadovoljstva za kojima se lakomim, sve što imam od života, da li je ovo kako sebe vidim sve ono što jesam, zar ne postoji ništa više?

Takva razmišljanja su početak traganja za Bogom. A Bog nije bio negde preko debelih mora, nije bio ni kod Hetita, ni u Egiptu, ni u Palestini. Bog je bio u svakom čoveku, ali čovek Ga nije prepoznavao; hteo je da Ga vidi svojim očima makar oslepeo.

Bog je pokazao čoveku celu vaseljenu sa nepojmljivim beskrajem i neshvatljivim vremenom, sa strašnim silama, vatrom i potresima, sa leptom i pitomošću mrtvog i živog sveta. Pokazao je sve to kao emanaciju i ekstenziju svog bića, kao dokaz samog sebe. Ali, ljudima to nije bilo dovoljno: hteli su da se pojavi pred njima Božji lik, ma kakav da je – strašan ili lep. Želja im je ispunjena. Ali, to je samo nova zagonetka. Svi ljudi imaju Božji lik. Da li nam je lakše od toga što znamo kako Bog izgleda?

Sve što se događalo od objavljivanja Boga do danas čini istoriju kojoj znamo početak, ali čiji kraj – kada će se zbiti i kako će izgledati – samo naslućujemo. Možda ćemo sami sebi smisliti kraj? Možda će biti gori od najstrašnijih scena u Otkrivenju?

Goldštajn je napisao knjigu koja čitaoca inspiriše. Kao najvažnije, nagoni ga na razmišljanje, što je značajno za svet koji se sve više podaje rutinskom življenju. Pred čitaocem se izostrava slika na kojoj su usklađene kao spektar boja egzaktne nauke, filozofija, psihologija i biblijska istorija u dubokoj perspektivi, od dalekog početka do vremena u kome živimo.

Iz tog širokog vremenskog toka kao misao vodilja izranja u svakoj prilici, na svakom miljokazu, čvrsto pouzdanje u Božju blagodat koja je odgovor na sva ona pitanja o životu, smrti i smislu našeg bitisanja na Zemlji i u svemiru.

Neki čitaoci će možda poželeti da provere Goldštajnovu misao, da se suprotstave ili potraže nove činjenice u prilog ili protiv njegovih stavova u *Knjizi znanja i nade*, to jest, u Bibliji, te je i to jedna od vrednih inspiracija koje pobuđuje njegova knjiga.

O poreklu i značenju reči blagodat i predodređenost, ključnih u teologiji spasenja

U svom originalnom obliku spisi Novog zaveta napisani su jednostavnim rečnikom i jezgrovitim rečenicama. Prepuni su mudrih izreka, poslovice, poređenja, pouka i poetskih slika. Reči su uzete iz narodnog govora onog vremena, jer su se apostoli obraćali običnim ljudima – zemljoradnicima, pastirima, ribarima. Jevanđelja i Poslanice glasno su čitane, ali ne samo zato što je bilo malo pismenih ljudi i zbog malog broja prepisa već i zato što čitanje u sebi, bez glasnog izgovaranja, u to vreme nije bilo uobičajeno – otuda ovi tekstovi nemaju interpunkciju i druge ortografske oznake koje omogućavaju pojedincu da ih sam čita sa razumevanjem. Napisani tekst bio je uglavnom neka vrsta podsetnika onom koji je bio dobro upoznat sa sadržajem. Svako glasno čitanje bilo je i javna provera ispravnosti poruke.²

Otuda jezik kojim je saopštavan sadržaj Novog zaveta nije bio govor učenih antičkih filozofa koji su raspravljali o idejama, kategorijama i drugim temama dalekim od svakodnevnog života. Apostoli, kao i sam Isus, obraćali su se i siromašnima i bogatima, i zdravima i bolesnima, i nasilnicima i njihovim žrtvama, i onima koji obožavaju idole i onima koji veruju u jedinoga Boga, i ljudima otvorenog srca i onima koji u sve sumnjaju. Reči Svetog pisma bile su svima upućene i zato su morale svima biti jasne a njihov izvorni smisao sačuvan kroz vekove.

Novi zavet je u prvom milenijumu nove, hrišćanske ere preveden na nekoliko najrasprostranjenijih jezika tadašnje ekumene – na latin-

ski, koptski, etiopski, gotski, jermenski i gruzijski – ali, kako je vreme prolazilo, velike crkve, Istočna i Zapadna, organizovane prema svetovnim uzorima, faktički su prisvojile Reč Božju, jer nisu dopuštale prevođenje Pisma i na jezike drugih naroda koji su postepeno prilazili velikoj porodici hrišćanstva. Tako je bilo ne samo u srednjem veku nego i u novom, kada se hrišćanska vera proširila po svim kontinentima, dospevajući čak do usamljenih pacifičkih ostrva, afričkih prašuma i ledenih predela Arktika.

Ali, zbog novih političkih i ekonomskih odnosa u svetu, i promena na religijskoj karti koje je doneo protestantizam, pa i novih shvatanja u vrhovima tadašnjih velikih crkava, Sveto pismo je, počev od 17. veka – što uz dopuštenje, što uz protivljenje crkvenih i svetovnih vlasti – sve više prevedeno na narodne jezike, pa su tako u 19. veku i Srbi dobili svoj izvrstan Karadžićev i Daničićev prevod.

Mnogim narodima prevod Biblije postao je osnov nacionalne književnosti, pa i duhovnosti u njenom najširem smislu.³ Svaki prevod je bio i prilika da se opovrgne teza o intelektualnoj superiornosti latinskog i grčkog jezika, i pokaže da je govor svakog naroda prikladan za iskazivanje i najsloženijih apstraktnih pojmova i sadržaja.

Biblija je najprevođenija knjiga na svetu. U celini je prevedena na oko 800 jezika, a teško je saznati na koliko su još jezika prevedena pojedina Jevandelja. Biblija je knjiga koja se oduvek objašnjavala sama sobom: ona je postavljala, a čini to i danas, večno aktuelna pitanja vezana za ljudsku egzistenciju, i davala odgovore na njih. Nema tog toliko malog, zabačenog i nerazvijenog plemena koje nije potresla dirljiva istorija Hristovog stradanja, i koje nije u Svetom pismu prepoznalo odgovore na pitanja postavljena na nivou njegove svesti.

Ali – postoji tu jedno *ali* tehničke prirode – jezik svakog naroda je u neprestanoj meni. Značenje nekih reči se menja, pojavljuje se i nova leksika, jer suma ljudskog znanja i interesovanja neprestano se povećava i nastaju problemi ako se »novo vino sipa u stare bačve«. Jezici se menjaju kao živi organizam!

Pojedine reči, ponekad zato što nisu u svakodnevnoj upotrebi ili zato što se oblast u kojima su dominantne potiskuje na duhovnu i

društvenu marginu, polako nestaju ili im se smisao menja: stapa se sa srodnim značenjima i postaje uopšteniji, ili mu se značenje sužava. To se događa ne samo u sferi svetovne literature – beletristike, štampe i naučnih rasprava – već i u oblasti teologije.

U srpskom jeziku, jedan od izuzetno značajnih pojmova za hrišćansko učenje je reč *blagodat*. Njenom poreklu i značenju posvetićemo u ovom uvodu znatnu pažnju, jer smatramo da je ključna u poimanju Božje ljubavi prema ljudskom rodu i poimanju mogućnosti koju Bog pruža ljudima da izaberu, po slobodnoj volji, večni život ili večnu smrt.

U nekim tradicionalnim i novijim prevodima Novog zaveta pojam *blagodat*, koji nosi specifično značenje (doslovno: davanje najvišeg dobra), neopravdano je postao sinoniman pojmu *milost*,⁴ čime se odstupilo od pravog smisla. Ako bismo načinili pregled složenica u kojima je upotrebljena reč *milost*, došli bismo do značenja koje je gotovo dijametralno suprotno značenju koje nosi pojam *blagodat*.

Spomenimo samo nekoliko takvih formulacija: za mnoge zemaljske vladare govoreno je, ili se još govori, da su car ili kralj *po milosti Božjoj* i volji narodnoj, čime kao da se htelo ići na dvostruko obezbeđivanje legalnosti vladavine – prvo kao teokratske, zatim kao demokratske tvorevine! Takođe se milost spominjala, ili se još spominje, u titulama vladara i velike gospode: premilostivi kralj, milostivi gospodin, milostiva gospođa... U hrvatskom jeziku je od te reči čak načinjen izraz milosnica, što znači ljubavnica.

Milost se često izjednačava i sa davanjem oprostaja, odnosno, sa abolicijom. Milost je u najširem smislu davanje nekome nečega što ovome ne pripada, ali, eto, daje mu se zbog sopstvene dobrote ili kao znak naklonosti. Videćemo docnije, već u prvom poglavlju ove knjige, da je Tvorac u sam čin stvaranja čovečanstva uneo kao *blagodat* mogućnost otkupljenja i spasenja ljudskog roda (dakle, kao nešto što od početka pripada ljudima, a ne kao nešto naknadno poklonjeno).

U Vulgati se pojavljuju formulacije uz upotrebu pojma *gratia*, koje su, kao što je rečeno, prenesene u gotovo sve prevode u zemljama sa rimokatoličkom verom kao dominantnom.

Na primer, formulacija *pro gratia estis salvati* (Ef 2, 5), kakva se nalazi u Vulgati, u češkoj Rimokatoličkoj crkvi prevedena je u obliku *...milosti spašeni jeste...* (Bibli svata, kralicka, 1613); u mađarskoj crkvi *...kegyelemből tartattatok meg...* (Szent Biblia, 1908); u francuskoj crkvi *...c' est par grâce que vous êtes sauvés...* (Nouveau Testament, Louis Segond, 1944); na engleskom *...by grace ye are saved...* (The New Testament, King James Version); na esperantu *...per graco vi saviĝris...* (La Nova testamento, 1988); kod Slovenaca *...po milosti ste rešeni...* (Novi testament, na Dunaji, 1882); kod Hrvata *...jer ste milošću spašeni...* (prev. Šarić, Salzburg, 1965), *...milošću ste spašeni...* (prev. Rupčić, Mostar, 1966), *...milošću ste spašeni...* (Biblija, KS, Zagreb, 1987).

U kroatiziranom Vuk-Daničićevom prevodu Biblije, štampanom u Budimpešti 1895, koji je za rimokatoličke vernike priredio dr Milan Rešetar (i sam je bio rimokatolik), izmenjena su biblijska vlastita imena i liturgijski termini u duhu Rimokatoličke crkve, ali je zadržana reč *blagodat*: *...jer ste blagodaću spašeni kroz vjeru...* (Ef 2, 8). Zbog jake opozicije hrvatskih crkvenih krugova propagiranju »srpskih idioma i provincijalizama«, u narednim decenijama pojavili su se novi prevodi koji su bili potpuno usklađeni sa Vulgatom.

U prevodu, pak, Luja Bakotića (Biblija, Novi Sad, poslednje izdanje je štampano ćirilicom 1988) – koji je u Kraljevini Jugoslaviji bio ambasador pri Vatikanu i zalagao se za uniju Pravoslavne crkve sa Rimokatoličkom – ovaj citat glasi: *...jer ste vi milošću spašeni po veri...* (Ef 2, 8).

U pravoslavnim crkvama slovenskih naroda ključna reč (χάρτι) u formulaciji koja na starogrčkom, u primeru koji smo uzeli kao ilustraciju, glasi χάρτι έστε σεσωσμένοι (Ef 2, 5), prevodi se kao *blagodat*, jer upućuje na *čudesni dar* – *dar koji dolazi od višeg bića* (χάρισμα), sa čime je u vezi danas široko rasprostranjeni pojam *harizma* kojim se označava naročita duhovna nadarenost.

Na ruskom (Книги священного писания Нового завета, Mos. 1990) *Ibo blagodatju vi spaseni čez veru* (Ef 2, 8); na bugarskom (Biblija, 1965, Ef 2, 5) *...po blagodatъ ste vie spaseni*; na makedonskom (Sveto

pismo na Noviot zavet, UBS, London, 1990) *...da bude falena slavata na Njegova blagodat...* (Ef 1, 6), *...po blagodat ste spaseni preku verata...* (Ef 2, 8).

U savremenom srpskom jeziku i dalje živi reč koja je dala osnovni smisao pojmu *blagodat* – ta reč je *blago* koja je, s vremenom, i u svom izvornom obliku stekla iznijansirana značenja: blago kojim se označava bogatstvo; blago za oznaku skupa raznih dragocenosti; blago kao oznaka duhovnih vrednosti (duhovno blago, nacionalno blago); blago kao naziv za stoku koja je seljaku bila najveća materijalna vrednost; blago (sa izmenjenim akcentom) sa značenjem najvećeg dobra, na primer, u uzvicima: *blago meni* ili *blago onom koji...*! Ovo značenje najvećeg dobra u teološkim tekstovima odnosi se na duhovno stanje, a ne na hedonističko.

Prema lingvisti Skoku,⁵ reč *blago* je pridev praslovenskog porekla i najstarije mu je značenje dobar. Sreće se u različitim oblicima kod svih slovenskih naroda, a pozajmili su ga i Rumuni, pa i Albanci u nešto izmenjenom obliku. Učestvuje u tvorenju mnogih složenica u srpskom i hrvatskom jeziku.

Od pojma *blago* nastale su – i sačuvalе pojam dobra kao presudno za značenje – reči *blag* (kao pridev), *blagoslov*, *blagoveran*, *blagovremeno*, *blagodarenje*, *blagodatan*, *blagodušan*, *blagonaklon*, *blagorodan*, *blagosloven*, *blagovest*, *blagostanje*, itd.

Sama, pak, reč *blagodat* u običnom govoru, izvan teološke sfere, uvek je označavala najveće dobro, te je još i đacima osnovne škole bila poznata iz pesmice koja se učila napamet: *Kišo, mati, blagodati...* A u svakodnevnoj komunikaciji i sada se čuje da je nešto *prava blagodat*, čime se želi reći da je nešto gotovo vrhunski dobro.

Svi oni koji su od majke čuli prvu reč na svom lepom srpskom jeziku (time ne želimo reći da drugima nisu podjednako lepe reči na njihovom maternjem jeziku) i koji su kao najveću blagodat primili jezik svojih predaka, osećaju spontano, bez razmišljanja i procenjivanja, razliku između *milosti* i *blagodati* i nikada neće doći u priliku da zamene jednu reč drugom.

Vuk Karadžić je u prevod Novog zaveta uneo reč *blagodat* zato što je verno izražavala teološku suštinu originalnog teksta (predložak mu je bio Luterov prevod, a radi upoređivanja i korigovanja, kako je sam zapisao, na stolu je držao još desetak prevoda na razne jezike, dok se starogrčkim izvornikom služio uz Kopitarevu pomoć), a njenom unošenju pogodovala je i ta okolnost što je upotrebljavana u istom ili sličnom obliku u starosrpskom, staroslovenskom, srpskoslovenskom, crkvenoslovenskom i slavjanoserpskom jeziku, kako god da su se nazivali ti razni oblici kroz koje je u svojoj istoriji prolazio srpski jezik ili koji su nastajali u posebnim duhovnim i društvenim oblastima.

Za temu ove knjige značajano je i pitanje slobode ljudske volje, to jest, da li čovek može da odluči u šta će verovati i kako će živeti, ili su njegova svest i životni put determinisani? Neko smatra da smo, u figurativnom smislu, slobodni kao ptica na grani, ali češće se čuje da je svakome zapisana njegova *sudbina*; u teološkim i filozofskim tekstovima, pak, raspravlja se o *predodređenosti* (predestinaciji) naspram slobodnog izbora i kreiranja načina života.

Gotovo da nema naroda na svetu koji u svojoj popularnoj religioznosti od drevnih vremena do danas nema jače ili slabije izraženu ideju o sudbini (usudu) svakog pojedinca, pa i celih zajednica. Poreklo ideje je jednostavno: ničiji um nije bio toliko prodoran i sveobuhvatan da bi otkrio smisao i značaj mnoštva činjenica koje utiču na ljudski život. Zašto neko umre mlad, a neko dočeka duboku starost, zašto nekom sve ide od ruke, a drugog pogađaju nevolje kao nesrećnog Jova? Kako pronaći uzroke i logiku tolikog broja protivurečnih zbivanja u ljudskom životu? Od takvih pitanja do pomisli da je viša sila ceo tok i ishod života unapred odredila – samo je jedan korak.

Budizam uči o *karmi* – neumitnoj sudbini po kojoj je čovekov udes određen delima izvršenim u prethodnom životu; naime, duša se posle čovekove smrti seli iz jednog živog stvora u drugi (ne samo u ljude nego i u životinje), sve dok kroz duhovno usavršavanje ne dospe u stanje ništavila, u takozvanu *nirvanu*, u stanje kada se čovek oslobađa od patnji koje donosi večni tok zbivanja u neumitnom krugu. Učenje o seobi

duše zastupali su takođe stari Egipćani, pitagorejci i Platon, a na njemu se zasniva i novovekovni spiritizam.

Kismet je u islamskoj verskoj kulturi više narodno verovanje u božansku predodređenost toka ljudskog života, nego što je kuranska doktrina. Ova reč iz turskog jezika dolazi od arapskog pojma *quisma* – *udeo, dodela*, što znači da su tu, kao i kod svega što nekome pripada, prisutni veličina i vrednost kao rezultat odmeravanja. Mada se veruje da iza svakog stanja u kome se čovek nađe stoji neobjašnjiva Alahova volja i da u ljudskom životu nemaju nikakvu ulogu sreća i slučajnost, ipak se smatra da su i dobar život i dobro okončanje života kauzalno povezani sa strogim ispunjavanjem verskih normi. U Kuranu (4, 79) kaže se: *Dobro koje te stigne, od Boga je, a zlo koje te zadesi, od tebe je*. Prema Kuranu, posmrtna večna nagrada i posmrtna večna kazna su *dodela* za čovekovu veru i postupanje tokom celog njegovog života. U islamu se odbacuje iskupiteljska Hristova uloga, jer svaki čovek, smatra se, dolazi na svet sa ličnom odgovornošću, pa je dužan i da odgovara za svoja dela.⁶

U hrišćanstvu su o predodređenosti (lat. *predestinare* – unapred odrediti) raspravljali još u prvim vekovima hrišćanske ere najpoznatiji crkveni pisci, ali nije došlo do jedinstvenog stava u pogledu tog predmeta. Taj pojam se ne spominje u Starom, nego samo u Novom zavetu, i to ukupno šest puta; ovde ćemo sva ta mesta citirati:

1. *Da učine što ruka tvoja i savet tvoj napred odredi da bude. (Dela 4, 28)*
2. *Jer koje napred pozna one i odredi da budu jednaki obličju sina njegova, da bi on bio prvorodeni među mnogom braćom. (Rim 8, 29)*
3. *A koje odredi one i dozva; a koje dozva one i opravda; a koje opravda one i proslavi. (Rim 8, 30)*
4. *Nego govorimo premudrost Božju u tajnosti skrivenu, koju odredi Bog pre sveta za slavu našu. (1 Kor 2, 7)*
5. *Odrediš nas napred kroz Isusa Hrista sebi na posinaštvo, po ugodnosti volje svoje. (Ef 1, 5)*

6. Kroz kojega i naslednici postasmo, napred određeni bivši po naredbi Boga koji sve čini po savetu volje svoje. (Ef 1, 11)

Za pojam *predodređenost* u starogrčkom tekstu Novog zaveta upotrebljene su različite reči, kao što su *zamisao*, *unapred* ili *namera*, a formulacija *praedestinat* *Deus* pojavljuje se tek u Vulgati.

Ovi pojmovi se uglavnom mogu naći u tekstovima apostola Pavla, ali u Svetom pismu postoje i reči koje drugačije glase ali imaju slično značenje. Na primer, ništa se ne događa što Bog nije *predvideo* i *odlučio*; ime *upisano od postanka sveta* u knjigu života; Bog je *sve raspoređio*; imena *zapisana na nebesima*... Sa njima su srodne i neke formulacije iz Starog zaveta, kao što su *namera Božja*, *volja Božja*, *zamisao Božja*, *odluka Božja*; *dani su mi određeni dok još ne beše ni jednoga* (Ps 139, 16).

Ako bismo bez jasnog uviđanja iskupiteljske žrtve Isusa Hrista povezivali različita mesta iz Starog i Novog zaveta na kojima se direktno ili indirektno govori o predodređenosti, možda bismo došli, kao i crkveni pisci iz dalekih vremena, do različitih mišljenja o ljudskoj »sudbini«, pa i do tvrdog, fatalističkog zaključka o predodređenosti nekih ljudi da budu spaseni, a drugih, bez obzira na njihovu veru i dela, na večnu propast.

Spomenućemo nekoliko najpoznatijih tumača ljudske predodređenosti u hrišćanskim crkvama.

Među prvima je bio Origen (približno 185-235), crkveni pisac iz Aleksandrije, koji je smatrao da će konačno biti spaseni svi ljudi; umro je od posledica mučenja za vreme cara Decija, a njegovo učenje bilo je posle tri veka osuđeno na Carigradskom saboru 553. godine.

Crkveni pisac Pelagije (Pelagius, 350-420) tumačio je da čovek ima slobodnu volju i da sopstvenom verom i snagom može postići blaženstvo; ovo njegovo učenje bilo je osuđeno 411. godine na sinodu u Kartagini kao jerečko. Protiv takvog Pelagijeovog optimizma ustajali su mnogi crkveni autoriteti. Među njima je najznačajniji bio hiponski biskup Avgustin.

Avgustin (354-430), koga je Rimokatolička crkva proglasila za sveca, bio je začetnik shvatanja po kome su neki ljudi po Božjoj milosti unapred određeni za spas, a neki za večno prokletstvo, jer su za to sami krivi, ali takvo tumačenje Rimaska crkva nije u potpunosti prihvatila – njoj je bio bliži

semipelagijanizam, po kome se, uz pomoć crkve, čovek može osloboditi večnog prokletstva. Ovakvo ublaženo gledište, uz učenje o čistilištu i mogućnosti otkupa greha molitvama, postom, hodočašćem, materijalnim priložima i zalaganjem života za dobrobit crkve, odrazilo se na konačno formiranje stava o predestinaciji u Rimokatoličkoj crkvi.

Na docnija učenja o predodređenju uticalo je i Avgustinovo čuveno mišljenje izrečeno u odgovoru na pitanje: Šta je bilo (šta će biti) sa onim mnogim ljudima pre Hristovog dolaska i zar nije nepravično to što im je uskraćeno spasenje? »Hrišćansko spasenje – odgovorio je Avgustin – nikada nije nedostajalo onome ko ga je bio dostojan«. Izgleda da je Avgustin ovom dovitljivom rečenicom ipak izbegao direktan odgovor.

Kada je na drugim mestima pisao o teologiji otkupljenja, Avgustin je tumačio da kazna sledi zbog zla koje je čovek počinio zloupotrebom date mu slobode, a spasenje je nezasluzeni dar Hristovog posredništva. Zato predodređenost da čovek bude kažnjen proističe iz Božje pravednosti, a predodređenost da bude spasen iz Božje ljubavi. Ništa se ne događa ako Bog to ne želi! – bio je opšti Avgustinov zaključak.

U novom veku najtvrdi zastupnik učenja o bezuslovnom predodređenju bio je Žan Kalvin (1509-1564), švajcarsko-francuski reformator po kome je celo jedno krilo protestantizma nazvano kalvinizmom, koji se pojavio na verskoj sceni Evrope pun milenijum posle Avgustina čiji uticaj na protestantske doktrine ne treba zanemarivati.

Iz Kalvinovog najznačajnijeg dela *Nauk hrišćanske vere* (Institution de la religion chrestienne, Basel, 1535) vidi se da su na njega snažno uticali Avgustinovi spisi, jer ga spominje i citira često, mada to čini, stiče se utisak, nekako bez očekivanog pijeteta, kao da je na to primoran jer je ovaj prvi pokrenuo neka važna pitanja.

Nije lako jednostavno izložiti Kalvinovo shvatanje predestinacije, a da se ne stekne utisak krajnjeg beznađa kada je u pitanju ljudsko opravdanje i spasenje. Božja veličanstvenost – smatra Kalvin (ovde prepričavamo njegovo stanovište) – prevazilazi sposobnost ljudskog poimanja i zato treba slaviti Njegovu uzvišenost, a ne smelo ispitivati Njegove namere, prekoračivati granice Svetog pisma i tražiti uzroke sopstvene propasti u tajnama koje Bog nije smatrao umesnim da otkrije ljudima.

Kalvin dalje kaže: »Dopustimo, dakle, čoveku hrišćaninu da otvori uši i razum za sve učenje koje mu je Bog namenio, s tim da uvek bude umeren, te kad bude video sveta usta Božja zatvorena, i on da zatvori put svog traženja... Premudročću nazivamo večitu Božju mudrost kojom je odredio šta hoće da učini od svakog pojedinog čoveka, jer ih ne stvara sve u istim uslovima, već određuje jedne za večni život, a druge za večno prokletstvo. Prema cilju za koji je čovek stvoren kažemo da je predodređen za smrt ili za život... Kada se kaže da Bog kažnjava ili ukazuje milosrđe po svojoj volji, to nas opominje da ne tražimo nikakav razlog izvan Njegove volje«⁷

»Zato što je Božja volja takvo vrhunsko i suvereno pravilo pravde da sve što hoće treba smatrati pravdom, pošto On to hoće. Zato kad se pita – zašto je Bog to učinio? – treba odgovoriti: zato što je tako hteo. Ako se i preko toga pređe i pita: Zašto je to hteo? – to je već postavljanje pitanja koje seže više i dalje od Božje volje, što se ne može. Zato ljudska smelost treba da se umeri i ne traži ono što joj ne pripada...«

Kao ilustraciju neumesnosti postavljanja pitanja povodom Božjeg izbora nekih ljudi za spas, a drugih za uništenje, Kalvin navodi reči apostola Pavla iz Poslanice Rimljanima: »A ko si ti, o čoveče! da protivno odgovaraš Bogu? Eda li rukotvorina govori majstoru svome: zašto si me tako načinio? Ili zar lončar nema vlasti nad kalom da od jedne guke načini jedan sud za čast, a drugi za sramotu?«

U kalvinizmu, ovakvo učenje nesumnjivo je doprinosilo pokornosti njegovih sledbenika Božjoj volji, ali njima hrišćanstvo nije donosilo radostnu vest o spasenju. I ova nauka je pesimistička koliko i antičko shvatanje neizbežnosti sudbine koju su bogovi namenili ljudima, što je upečatljivo izraženo u Sofoklovoj drami o udesu kralja Edipa.

Ovim bismo i završili kratak pregled različitih učenja o ljudskoj predodređenosti u istoriji hrišćanstva, zasnovanih na pogrešnom tumačenju Pisma.

Imamo mogućnost da ih dvojako shvatimo: ili da su bili izraz nemoći pojedinih umnih ljudi da shvate suštinu Božje poruke, ili da su delo onog večnog neprijatelja ljudskog roda.

U poglavljima koja slede biće izloženo drugačije shvatanje. Ako se na pravi način tumači Božja volja izražena kroz Bibliju, nebo nad čovekovom zemaljskom postojbinom nije zamračeno – napaćenom čovečanstvu se na obzorju budućnosti jasno ukazuje svetlo nade na spasenje i večni život uz njegovog Tvorca.

¹ Da li sa smrću ljudskog tela nestaje sve što je činilo čovekovu sveukupnost ili nešto »preživljava«? U mnogim religijama govori se o duši kao nematerijalnoj supstanciji koja u času smrti napušta telo i vraća se svom tvorcu ili nastavlja da postoji u nekoj posebnoj egzistencijalnoj ravni. Hebrejski naziv za dušu nefesh, grčki psykhē i latinski anima u osnovi označavaju dah, koji je simptom života, pa je otuda u Bibliji i došlo do poistovećivanja duše sa krvlju: »...ona je krv sama« (3 Mojs 17, 14 i druga mesta), iz čega proizlazi da je duša ne samo oznaka života nego i jednaka sa pojmom života; umreti, znači rastaviti se sa dušom (1 Mojs 35, 18), a ako čovek vaskrsne, duša se vraća u njega (1 Car 17, 21: ...Gospode Bože moj, neka se povrati u dete duša njegova). Shvatanje nekih grčkih filozofa starog veka, da duša može da bivstvuje i izvan tela, uticalo je na učenje pojedinih teologa u hrišćanskoj eri, pa su neke crkve razvile praksu vezanu za brigu o duši koja je napustila čoveka u trenutku smrti i otišla u takozvani purgatorijum: pale se sveće koje treba da osvetle put ka »drugom svetu«, čitaju se razne molitve, drže se opela i daće, jede se i pije »za dušu«, odlazi se na hodočašća, kupuju se oproštajnice i daju se pokloni crkvama; sve to treba da poboljša opšti položaj duše u posmrtnom periodu ili da joj skрати vreme boravka u čistilištu gde ispašta zbog počinjenih greha. A crkva ima, kaže se u nekima od njih, toliko veliki duhovni »kapital«, koji su »zaradile« desetine hiljada svetaca i mučenika, da bi se njime mogli otkupiti gresi celoga sveta, koji su ikada počinjeni. S tim u vezi je i nebiblijsko učenje o paklenim i rajskim krugovima u koje odlaze duše preminulih pre konačnog suda.

² O glasnom i nemom čitanju Novog zaveta može se više naći u poglavlju Nemi čitaoci, u izvrsnoj knjizi Alberta Mangela Istorija čitanja, Svetovi, Novi Sad, 2005 (Alberto Manguel: A History of Reading, Alfred A. Knopf, Canada, 1996).

³ Po oceni Vukovog sledbenika i najučenijeg srpskog filologa 19. veka, Đure Daničića, Vuk je svojim prevodom Novog zaveta »...u istoriji hrišćanske književnosti podigao srpskom jeziku spomenik kakvim se retko koji narod može dičiti...«

- ⁴ Petar Skok: Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, odrednica blago, JAZU, Zagreb, 1971.
- ⁵ Komentatori Kurana (citati su preneseni iz izdanja Kur`an časni, Stvarnost, Zagreb, 1984) izričiti su u pobijanju verovanja da je »Hazreti-Isa (prorok Isus) došao da otkupi grijehе drugih ljudi i da za te grijehе ponese odgovornost« (str. 195). Povodom ajeta 17, 15 kažu: »Ovaj uzvišeni ajet pobija kršćansku dogmu o oprostima ili iskupljenju grijehа. Po kršćanskom vjerovanju, Hazreti-Isa je svojom krvlju iskupio ljudske grijehе. Ovaj uzvišeni ajet kaže da nitko neće tuđih grijehа nositi, niti će za tuđe grijehе biti odgovoran« (str. 387). Izgleda da su komentatori u tom ajetu, kao i u drugima koje povezuju sa otkupljenjem greha, pročitali ono što nije napisano. Naime, u ovom ajetu (17, 15) doslovce se kaže: »Ko se uputio na pravi put, taj se uputio, a ko je zalutao, taj je zalutao. Niko neće nositi breme drugoga. Mi ne kažnjavamo dok ne pošaljemo poslanika.« Očigledno, u ovom Muhamedovom ajetu poručuje se da jedan čovek ne može biti odgovoran za grehe drugog čoveka, mada je i ta tvrdnja podložna diskusiji, jer postoji i odgovornost za nečinjenje (okretanje glave od bližnjeg koji smera putem greha), za sablažnjavanje i navođenje na greh. Najveća, pak, pogreška u tom komentaru je izjednačavanje Hrista sa običnim čovekom koji je podložan konačnom sudu.
- ⁶ Komentatori Kurana (citati su preneseni iz izdanja Kur`an časni, Stvarnost, Zagreb, 1984) izričiti su u pobijanju verovanja da je »Hazreti-Isa (prorok Isus) došao da otkupi grijehе drugih ljudi i da za te grijehе ponese odgovornost« (str. 195). Povodom ajeta 17, 15 kažu: »Ovaj uzvišeni ajet pobija kršćansku dogmu o oprostima ili iskupljenju grijehа. Po kršćanskom vjerovanju, Hazreti-Isa je svojom krvlju iskupio ljudske grijehе. Ovaj uzvišeni ajet kaže da nitko neće tuđih grijehа nositi, niti će za tuđe grijehе biti odgovoran« (str. 387). Izgleda da su komentatori u tom ajetu, kao i u drugima koje povezuju sa otkupljenjem greha, pročitali ono što nije napisano. Naime, u ovom ajetu (17, 15) doslovce se kaže: »Ko se uputio na pravi put, taj se uputio, a ko je zalutao, taj je zalutao. Niko neće nositi breme drugoga. Mi ne kažnjavamo dok ne pošaljemo poslanika.« Očigledno, u ovom Muhamedovom ajetu poručuje se da jedan čovek ne može biti odgovoran za grehe drugog čoveka, mada je i ta tvrdnja podložna diskusiji, jer postoji i odgovornost za nečinjenje (okretanje glave od bližnjeg koji smera putem greha), za sablažnjavanje i navođenje na greh. Najveća, pak, pogreška u tom komentaru je izjednačavanje Hrista sa običnim čovekom koji je podložan konačnom sudu.
- ⁷ Citati su uzeti iz knjige Nauk hrišćanske vere, Knjižarnica Z. Stojanovića, Novi Sad, 1996, u prevodu Ivanke Pavlović.

Jedan moj prijatelj, pročitavši ovu knjigu još dok je bila u rukopisu, poslao mi je pismo u kome me podstiče da je što pre objavim, navodeći pri tom na jezgrovit način šta hrišćanima, prema tome i njemu, znači Biblija. Dopustio mi je da taj deo njegovog pisma objavim, ali me je obavezao da mu ime ne spominjem, što sam i prihvatio ne upuštajući se u njegove razloge.

ŠTA BIBLIJA ZNAČI HRIŠĆANIMA

Biblija je za hrišćane knjiga koja otkriva Božju volju i tumači smisao života svakog pojedinca.

Biblija izlaže večne zakone za sve što je bilo, što jeste i što će biti.

Biblija otkriva da u prirodi sve stremi višem cilju.

Biblija omogućava čoveku da prepozna svoju kosmičku sudbinu.

Biblija čoveka oplemenjuje i čini ga boljim; čovek nije u svojoj duhovnosti konačan, pred njim je beskonačna duhovna evolucija.

Biblija budi svest o najvišoj odgovornosti i razlučuje značajno od beznačajnog.

Biblija ohrabruje pravedne i opominje grešne.

Biblija je za hrišćanina ono što je pojas spasenja za brodolomnika, kompas za zalutalog, konopac za planinara, izvor sveže vode za žednoga i hleb za gladnoga.

Biblija nije obična knjiga; ne može se čitati kao što se čitaju druge knjige. Bibliju valja čitati često, skoncentrisano, otvorenog srca i uma; Biblija se samo tako može izučiti i njene poruke razumeti i prihvatiti.

Ko izučava Bibliju – stiče mudrost!

Ko prihvati Bibliju kao vrhovni zakon i po njemu se vlada, izgradio je karakter!

Ko je kroz Bibliju stekao veru, našao se na putu spasenja.

Znam neke ljude koji traže greške i protivurečnosti u Bibliji. Kažem im: Ako je vaša oholost toliko jaka da je ne možete savladati, pomislite na to da su greške moguće makar zato što je izabranim, ali ipak običnim, smrtnim ljudima drevnih vremena, dok bi osluškivali u svom umu Božje poruke, sopstvena misao bivala pretesna i sopstvene reči bivale nedovoljne da bi prenele puno značenje primljenih reči i slika; oni nisu mogli drukčije – morali su da se posluže pojmovima i metaforama svoje okoline i svog vremena: govorili su o vinogradima, ovcama i strašnim zmajevima, a mi se danas služimo rečima psihologije, kibernetike i kvantne fizike, koje su isto toliko skućene kao i one davnašnje, da bi izrazile svu silinu Božje poruke.

NAPOMENE

Novi zavet je citiran prema prevodu Vuka Karadžića, a Stari prema prevodu Đure Daničića. Izvorni oblik oba prevoda nije menjan: zadržani su svi leksički, gramatički i stilski arhaizmi, jer je tako saćuvana i uzvišena lepota jezika na kome su dvojica nadahnutih prevodilaca prenela Sveto pismo srpskom narodu.

PRVO POGAVLJE

Izabrani za spasenje

*P*re više od dve i po hiljade godina grćki pisac Sofokle napisao je dramu Kralj Edip, koja je izražavala shvatanje, široko rasprostranjeno u antićko doba, da je tok ljudskog života unapred određen. Ta paganska misao toliko se duboko uvrežila u evropskoj kulturi da je u narodu ostala popularna i u hrišćanskoj eri.

Junaci ove antićke tragedije, koja se i danas izvodi na pozornicama širom sveta, bezuspešno pokušavaju da izbegnu sudbinu koju su im odredili bogovi. Naime, Laju i Jokasti, kralju i kraljici od Tebe, prorećeno je da će njihov sin Edip, kad odraste, ubiti oca i oženiti se majkom. Užasnuti Laj naredio je da dete odnesu u šumu i prepuste ga zverima, ali sluga kome je poveren taj zadatak sažalio se na nekog Edipa, te ga je dao nekom pastiru iz susednog grada Korinta, gde su ga usvojili korintski kralj i kraljica, Polib i Meropa, pošto nisu imali svoje dece.

Kada je Edip, koji je odrastao verujući da su mu Polib i Meropa roditelji, ćuo za proroćanstvo, odmah je napustio Korint. Dogodilo se, međutim, da je na putu ubio nekog ćoveka u svađi zbog prvenstva prolaska, ne znajući da je taj nepoznati njegov pravi otac, kralj Laj. Pošto je od grada Tebe otklonio opasnost koja se nad nju bila nadvila, građani su mu u znak zahvalnosti dali za ženu kraljicu Jokastu, udovicu ubijenog Laja. Saznavši šta je ućinio, Edip je, obuzet neizmernom patnjom, iskopao sam sebi oći i umro daleko od otadžbine.

Proročanstvo se, dakle, ispunilo, jer niko ne može da umakne volji bogova. Sudbina je, bez obzira šta čovek činio i kakve god mu bile namere, neumoljiva i nepromenljiva! To je suština Sofoklove drame.¹

Sveto pismo, knjiga koja tumači čovekovu kosmičku sudbinu, zauzima drukčiji stav: šta čovek poseje, ono će i požnjeti, kaže apostol Pavle u poslanici Galatima (6, 7).

Neki hrišćanski teolozi se i danas hvataju u koštac sa pitanjem slobodne volje i Božjeg predznanja, što se može shvatiti kao ostatak uticaja antičke filozofije na hrišćanstvo, mada Sveto pismo uči da *naše* odluke određuju našu sudbinu i tokom ovog života a i za večnost.

Svedočim vam danas nebom i zemljom, da sam stavio pred vas život i smrt, blagoslov i prokletstvo; zato izaberi život da budeš živ ti i seme tvoje. (5. Mojsijeva 30, 19)

Ako li vam nije drago služiti Gospodu, izaberite danas kome ćete služiti... a ja i dom moj služićemo Gospodu. (Isus Navin 24, 15)

...Jer mrziše na znanje, i straha Gospodnjeg ne izabraše. (Priče 1, 29)

U Svetom pismu, Gospod je dao čoveku slobodu da bira između večnog života i smrti, i to ne u nekoj fazi ljudske istorije, povodom nekog posebnog događaja, već kao blagodat svojstvenu ljudskom biću u samom času njegovog rođenja, pa i začeca; odluka o mogućnosti spasenja je kao izraz Božje volje, dakle, donesena kao zakon još pre nastanka ne samo svakog pojedinca već i ljudskog roda u celini.

Naše odluke određuju našu sudbinu i u toku života i u večnosti.

Kakvog bi smisla imale Hristove reči upućene Jerusalimu, kad ne bi čoveku bila podarena sloboda volje!

Jerusalime, Jerusalime, koji ubijaš proroke i zasipaš kamenjem poslanice k sebi! Koliko puta hteh da skupim čeda tvoja, kao što kokoš skuplja piliće svoje pod krila, i ne htete. (Matej 23, 37)

I, konačno, kako bi Bog mogao s pravom da kazni ijednog grešnika za zlo, ako taj grešnik i sam nije bar u izvesnoj meri za to odgovoran?

Sveto pismo potvrđuje ono što osećamo, što naša intuicija i iskustvo, izgleda, otkrivaju: naša budućnost nije određena, naš kraj nigde nije zapisan na početku našeg života. Naše odluke donesene kao izraz slobodne volje odlučuju šta će biti sa nama, a ne sudbina zapisana u zvezdama, ili koja se može pročitati na dlanu.

Ipak, Sveto pismo govori i o predodređenju, ali samo kao o izboru učinjenom za nas pre nego što smo mogli sami da ga učinimo, kao o Božjoj blagodati datoj ljudskom rodu, koju čovek u skladu sa svojom slobodnom voljom može da iskoristi ili odbaci.

Od Pavla, po volji Božjoj apostola Isusa Hrista, svetima koji su u Efezu, i vernima u Hristu Isusu: blagodat vam i mir od Boga Oca našega i Gospoda Isusa Hrista. Blagosloven Bog i Otac Gospoda našega Isusa Hrista, koji nas je blagoslovio svakim blagoslovom duhovnim na nebesima kroz Hrista, kao što nas izabra kroz njega pre postanka sveta, da budemo sveti i pravedni pred njim u ljubavi, određivši nas napred kroz Isusa Hrista sebi na posinaštvo, po ugodnosti volje svoje. (Efescima 1, 1-5)

Mi smo, dakle, po rečima apostola Pavla, izabrani, unapred određeni da budemo deca Božja čak pre nego što je svet postao, pre nego što smo se i rodili!

Ali, takva predodređenost ne znači da Bog bira ko će da bude spašen, a ko izgubljen; ne, svako ljudsko biće je predodređeno za spasenje! Božja je volja bila, čak pre nego što je svet stvoren, da svako ima život večni kroz Njegovog sina, kroz Isusa Hrista.²

A umaljenoga malim čim od anđela vidimo Isusa, koji je za smrt što podnese venčan slavom i časti, da bi po blagodati Božjoj za sve okusio smrt. (Jevrejima 2, 9)

Zašto umreti za sve, ako nije predviđeno da svako bude spašen, čak ako na kraju svako i ne bude spašen?

Svi mi kao ovce zađosmo, svaki od nas okrenu svojim putem i Gospod pusti na nj bezakonja svih nas. (Isa 53, 6)

Zašto uzeti bezakonja svih nas ako namjera nije bila da se svima nama oprostimo? Ako neko ne iskoristi takvu mogućnost, to će biti kao da je umro od gladi uz bogatu trpezu.

Od Pavla sluga Božjeg, a apostola Isusa Hrista, po veri izabranih Božjih, i po priznanju istine pobožnosti, za nad večnoga života, koji obeća nelažni Bog pre vremena večnih. (Tit 1,1.2)

Kad apostol Pavle kaže da nam je život večni obećan pre vremena večnih, to znači da vreme nije oduvek postojalo – ono je, kao i sve drugo, stvoreno: i prostor, i materija, i energija. Zanimljivo je da na isti način teorija Velikog praska tumači nastanak kosmosa. Prema apostolu Pavlu, dakle, još pre postojanja vremena Bog je dao nadu na večni život.

Ne postidi se dakle svedočanstva Gospoda našega Isusa Hrista, ni mene sužnja njegova; nego postradaj jevandjeljem Hristovim po sili Boga, koji nas spase i prizva zvanjem svetim, ne po delima našim, nego po svojoj naredbi i blagodati, koja nam je dana u Hristu Isusu pre vremena večnih. (2. Timotiju 1, 8–9)

Nigde nije jasnije rečeno nego ovde da se spasenje dobija blagodaću, a ne delima. Ako nam je još pre postanja sveta data mogućnost da budemo spaseni, onda spasenje ne može biti zasnovano na našim delima. Može li se nešto tako vredno, što je čoveku obećano pre nego što je i stvoren, nazvati drukčije nego blagodat!

Znajući da se propadljivim srebrom i zlatom ne iskupiste iz sujetnoga svoga življenja, koje ste videli od otaca; nego skupocenom krvlju Hrista, kao bezazlena i prečista Jagnjeta; koji je određen još pre postanja sveta, a javio se u poslednja vremena vas radi. (1. Petrova 1, 18–20)

I pre postanja vremena, prostora i celoga sveta Bog je obećao čovečanstvu mogućnost spasenja, tako da će po Njegovoj volji Isus, Sin Božji, kad tome dođe čas, proliti svoju krv za ceo ljudski rod – zato se Isus i naziva Jagnje koje je zaklano od postanja sveta (Otkrivenje 13, 8). Obećanje o spasenju Bog je dao kad nam spasenje još nije bilo potrebno, da bismo ga kao blagodat imali spremno kad nam zatreba.

Plan za naše spasenje nije bila misao koja se naknadno rodila, plan načinjen posle Adamovog pada – pisala je Elena Vajt.³ – To je bilo otkrivenje tajne koja je bila skrivana od postanja sveta (Rimljanima 16, 25). To je bilo otkrivenje principa koji od večnih vremena postoje u osnovi Božjeg prestola. Od početka su Bog i Hristos znali za sotonino otpadništvo, za pad čovekov kroz silu prevare onoga koji je krenuo stranputicom. Bog nije odredio da greh postoji, ali ga je unapred video, te je obezbedio i rešenje za njegovo strašno postojanje. Njegova ljubav prema svetu bila je tako velika da je i *sina svojega jednorodnog dao da ni jedan koji u njega veruje ne pogine, nego da ima život večni.* (Jovan 3, 16)

Otkrivenje principa koji od večnih vremena postoje u osnovi Božjeg prestola? Kojih principa? Principa ljubavi koja se odriče sebe, pokazanoj za dobro drugih, principa blagodati koja proističe iz prestola Božjeg, principa koji je postojao čak i pre greha, zbog koga je, kad se greh pojavio, blagodat već postojala kao mogućnost spasenja. *Jer gde se umnoži greh onde se još većma umnoži blagodat.* (Rimljanima 5, 20)

Da nije bilo blagodati, greh bi progutao svet, svakoga na njemu, i sve nas bi uništio za večnost. Revnost, odanost, snaga volje, molitva, pokajanje – sve to ima svoju vrednost, ali sve to i pojedinačno i zajedno ne može da ukloni greh. Može samo blagodat Božja. Odbacivanje greha i pokajanje je dobro, ali ne i dovoljno. Greh je kao prošlost koja ne može biti promenjena ničim što će se učiniti u budućnosti, kao što se ni mrtvo telo ne može vratiti u život ni pomoću najboljih lekamenata. Može da se ukloni samo greh koji je oprostjen, a samo Božja blagodat omogućava oprostjenje.

Dakle, Božja je volja bila da svačiji greh može da bude oprostjen, od greha prvih ljudi koji su kušali zabranjeni plod do najbogohulnijeg daha poslednjeg čoveka. Njegova blagost i ljubav prema čovečanstvu toliko je velika da je unapred omogućio spasenje svakog pripadnika ljudskog roda, pre nego što im je spasenje i bilo potrebno. Ako bismo

Naša budućnost nije određena, naš kraj nigde nije zapisan na početku našeg života.

ovu Njegovu nameru poredili sa nekim primerom iz savremenog života, pomišljamo na nekog veoma bogatog čoveka koji testamentom materijalno obezbeđuje još nerođenog potomka i potomke njegovih potomaka mnogo generacija unapred.

Ali, blagodat nije univerzalna u tom smislu da će svako biti spasen – ona je univerzalna po tome što je kroz stradanje Hristovo na krstu svakome data mogućnost da kroz veru bude spasen: *Da ni jedan koji ga veruje ne pogine, nego da ima život večni* (Jovan 3, 15).

Ova velika istina o Božjoj blagodati ne znači da je na krstu ceo svet opravdan, da je svako spasen. Svojim stradanjem na krstu – preuzimanjem kazne koju je svako na svetu zasluživao – Isus je stavio čoveka u potpuno nov položaj pred Bogom. Ne kroz dela, već samo kroz veru čovek je spasen od večne propasti – onome koji poveruje oprošteno je bez obzira šta je počinio. Samo kroz veru Hristove zasluge postaju i naše!

Kroz stradanje Hristovo na krstu svakome je data mogućnost da kroz veru bude spasen.

U jednoj bezvremenoj dimenziji, Bog je video čovečanstvo koje će tek stvoriti kako, opterećeno grehom, pritisnuto krivicom, puno straha, otrova, strasti, pohlepe, ljubomore i nesigurnosti, juri planetom kao gomila otrovnih buba. I zato je u svojoj blagosti i ljubavi omogućio otkupljenje svakog čoveka, znajući da nikada nećemo moći sami da zaslužimo spasenje. Njegova namera je bila još u toj dimenziji, koju naš um ne može da pojmi, da prema budućem čovečanstvu, onakvom kakvo će biti – grešno i bezumno – bude *pravedan i da pravda svakoga ko je od vere Isusove* (Rimljanima 3, 26), da svakom kroz Isusovu smrt bude pružena mogućnost večnog života.

To je velika istina koja ohrabruje svakoga od nas koji smo deo čovečanstva pritisnutog, možda više nego ikad u istoriji, patnjama, sumnjom, duhovnim lutanjima i traženjem životnog smisla. ***Mi smo izabrani za večni život u Hristu pre nego što je svet i nastao!***

Nama je obećana mogućnost večnog života, kako kaže Sveto pismo, *pre večnih vremena*; umreti zauvek, odreći se večnog života, nepri-

rodna je odluka kojom se čovek ne samo odriče Božje blagodati, nego i suprotstavlja Njegovoj želji.

Sveto pismo na mnogo mesta govori o Božjoj blagodati kojom se čoveku pruža mogućnost spasenja od večne propasti.

Jer ste blagodaću spaseni kroz veru (Efescima 2, 8). Verujemo da ćemo se spasti blagodaću Gospoda Isusa Hrista (Dela 15, 11). Jer se pokazala blagodat Božja koja spasava sve ljude (Tit 2, 11). Da se opravdamo blagodaću Njegovom i da budemo naslednici života večnog po nadu (Tit 3, 7). Ne postidi se dakle svedočanstva Gospoda našega Isusa Hrista, ni mene sužnja njegova; nego postradaj s jevanđeljem Hristovim po sili Boga, koji nas spase i prizva zvanjem svetim, ne samo po delima našim, nego po svojoj naredbi i blagodati koja nam je dana u Hristu Isusu pre vremena večnih (2. Timotiju 1, 8–9).

Šta Stari zavet uči o blagodati, a šta Novi? Ako smo spaseni blagodaću, kakva je uloga Zakona? Ili uloga pobeđe nad grehom? Ako se spasenje dobija blagodaću, zašto su neki ipak izgubljeni? Zašto smo mi kao Crkva tako slabo razumevali značaj blagodati? Kakvu ulogu blagodat ima u završnim događajima? To su samo neka od pitanja na koja moramo potražiti odgovor da bismo u potpunosti razumeli ono što nazivamo Božjim planom spasenja.

Kao što smo već rekli, prema verovanju nekih paganskih religija, čoveku je dosuđen neumitan kraj na koji se ne može uticati, bez obzira na napore pojedinaca da moralno žive i čine ono što smatraju da je dobro.

Ako kažemo da je i nama, hrišćanima, predodređen kraj, to može delovati protivurečno onome što smo do sada govorili. Ali, to nije mračan beznadni kraj: nama je predodređena mogućnost da u Isusu imamo ulazak u Njegovo večno carstvo, u carstvo blagodati. Blagodat se ne zaslužuje, ne zarađuje i ne stiče se zaslugama. Da je drukčije, ono bi se sticalo nekom vrstom trgovine. Trgovine sa Bogom! Ovako, blagodat je Njegov dar koji se može i odbaciti. Kad bi dobro silom bilo nekome nametano, protiv njegove slobodne volje, onda to ne bi bila blagodat.

Da li ćemo blagodat prihvatiti ili odbaciti – to je najznačajnije pitanje ljudske egzistencije. Naša odluka je odgovor na večna pitanja koja čovek i sebi i Bogu upućuje: Ko sam ja, koji je smisao moga postojanja, da li sam zauvek propadljiv, kakav će mi biti kraj i mnoga, mnoga slična pitanja ljudskog postojanja.

Jedan od mogućnih odgovora čitamo u Svetom pismu, čovek ga može prihvatiti ili odbaciti: *Svedočim vam danas nebom i zemljom, da sam stavio pred vas život i smrt, blagoslov i prokletstvo; zato izaberi život da budeš živ ti i seme tvoje. (5. Mojsijeva 30, 19)*

Život koji nam je ponuđen, taj večni život – ponovimo još jednom: koji ne možemo nikad zaraditi i nikad sami, mimo Boga, zaslužiti – dobijamo kroz Božju blagodat obećanu pre »večnih vremena«, blagodat koja daje mogućnost spasenja, blagodat koja je postojala kroz sva vremena čekajući da je čovek prihvati.

¹ Zlo koje je prema drevnom predanju počinio Edip, uprkos svojim dobrim namerama, svedoči da su ljudi antičkog vremena smatrali da su njihovi bogovi surovi gospodari koji se hirovito igraju ljudskim životom; čovek je za njih, dakle, igračka. Bilo šta da se čini, dobro ili zlo, sudbina će se ispuniti – pesimistički se mora iščekivati ispunjenje volje bogova. Šta je tu mogao da učini čovek onog vremena? Možda je mogao da prinosi žrtve bogovima ili da im drži hvalospeve ne bi li ih umilostivio. Ali, Sofoklova morbidna drama učila ih je da se sudbina ne može izbeći. Preostajala je čoveku samo nada da su parke (one koje su kod starih Grka određivale sudbinu; u srpskoj narodnoj mitologiji nazivale su se suđaje) odredile nekom drugom, po principu slučajnog izbora, teška stradanja i žalostan ishod, a ne njemu.

² Prema Svetom pismu, postoji, dakle, predodređenost, ali ne kao unapred donesena odluka ko će biti spasen, a kome je namenjena večna smrt, već kao mogućnost jednog ili drugog ishoda. Prema krutim shvatanjima predodređenosti, nekima ni njihova čvrsta vera ni život prema Božjim zakonima ne mogu pomoći, jer su već određeni za prokletstvo. Ovakvo zastranjivanje, koje je prihvaćeno u nekim protestantskim sredinama, nema uporišta u Svetom pismu; ono se protivi ne samo zdravom razumu, kakav je sa svrhom dat ljudima, nego i samoj suštini Tvorca – Njegovoj beskrajnoj dobroti i ljubavi prema čovečanstvu koje je stvorio.

³ Elen Vajt: *Čežnja vekova*, str. 22.

DRUGO POGLAVLJE

Od najvišeg do najnižeg

Šoš pre nego što je čovek prvi put ispoljio svoju sebičnost, pre nego što je svemir zaronio u vreme i pre nego što je nastala Zemlja i sa drugim planetama, zvezdama i galaksijama počela da se kreće po putanjama i pravilima Božje nebeske mehanike, Bog je imao zamisao o spasenju ljudskog roda i večnom životu kroz Isusa Hrista.

»Od Pavla, sluga Božjega, a apostola Hrista po veri izabranih Božjih, i po priznanju istine pobožnosti, za nad večnoga života koji obeća nelažni Bog pre vremena večnih.« (Tit 1, 1.2)

Ako je bilo obećano da će se Isus pojaviti kao žrtva za spasenje ljudskog roda (*Jagnje koje je zaklano od postanja sveta* – Otkrivenje 13, 8), to znači da je Gospod znao, prema tome, i odredio tok istorije, što je podrazumevalo i znanje o padu čovečanstva u greh, ali u tom tvoračkom znanju razvoja i ishoda bila je sadržana i mogućnost otkupljenja ljudi kada tome dođe vreme.

To što je mogućnost otkupljenja data i pre nego što je čovek stvoren, ne znači da je greh bio neizbežan. Možućnost spasenja je data samo ako se pad dogodi. Na isti način i mi u običnom životu ne kupujemo polisu osiguranja zato što mislimo da će nam kuća zasigurno izgoreti ili da ćemo je time zaštititi, već imamo na umu samo mogućnost da strada u požaru.

Ali, iako ne želimo da izjednačimo Gospodnju »logiku« sa svojom, ljudskom, mi se ipak pitamo: Zašto Bog nije želeo da ljudi padnu u

greh, a istovremeno je dopuštao mogućnost da se to dogodi? Zašto je doneo takve dve po prvom utisku suprotstavljene mogućnosti, taj svemoćni i sveznajući Bog za koga Elen Vajt kaže: »Ništa ne može da se dogodi u bilo kom delu svemira, a da to ne zna Onaj koji je svepri-
sutan.« (3 BS 1141)

Odgovor proističe iz onoga što iz Biblije znamo o Bogu: vrhovni princip Njegovog delovanja je ljubav – Bog želi da Ga volimo, a ljubavi nema bez slobodne volje; ipak, slobodna volja omogućava i pad u greh.

Bog je znao da će se dogoditi taj pad! Znao je da će u tom svetu koji je, u trenutku kad je nastao, blistao od lepote i sklada (...*pogleda*

*Bog želi da Ga
volimo, a ljubavi
nema bez
slobodne volje.*

Bog sve što je stvorio i gle dobro beše veoma... – 1. Mojsijeva 1, 31) izbiti erupcija greha, da će zavladati nepravda, kaos i pometnja, da će se planeta rastakati u nemirima i carstva se dizati i padati kroz celu istoriju sve do vremena u kome danas živimo (Danilo

2); mogao je unapred saopštiti dan Hristove smrti (Danilo 9, 24–27) i kako će se dogoditi (Psalam 22; Isaija 53), ali – On nam je ostavio mogućnost da slobodno biramo i da vođeni ljubavlju biramo i donosimo odluke koje mogu i da menjaju tokove istorije. Čovečanstvo, očigledno, nije iskoristilo datu mogućnost.

Zašto je Gospod, iako je znao kuda će i kako teći istorija sveta, ipak stvorio ta bića, iako je znao da će kršiti Njegove zakone, otimati materijalna dobra jedni od drugih, međusobno se ubijati – neki u borbi za goli opstanak, drugi da bi što više stekli – i da će svaki dan, kada osvane, kroz hiljade godina u jutarnjem svetlu činiti vidljivim umiranja onih bezbrojnih uplašanih stvorova koji su se ugasili u noći. Zaista, zašto je Bog uopšte stvorio takva bića?

Bog ih je stvorio takvima, jer samo takvi kakvi jesu mogu da vole i da biraju između dobra i zla, a da bi mogli da vole i odlučuju da li će živeti po Njegovim zakonima, morao im je dati slobodnu volju, jer ne postoji *prinudna ljubav* – dve reči koje čine tu sintagmu međusobno su protivurečne.¹

Ali, time još nismo odgovorili na pitanje: zašto je uopšte morao da nas stvori? Svemir postoji milijardama godina, a ljudi... koliko? Bog postoji od večnosti, svemir milijardama godina – da li je bilo potrebno da se čovek pojavi? Da li bi svemir i Zemlja bili drugačiji da se ljudska bića nisu pojavila?

Ne možemo reći da bi bez nas bili drukčiji i da smo bili neophodni. Ali, Bog nas je ipak stvorio! Zašto je to učinio iako je znao da ćemo mnogo od onoga što je On stvorio uništiti?

Postoji samo jedan odgovor: iz svih patnji, uništavanja i stradanja, On će izvesti veće dobro! Bez obzira koliko stvari išle loše, pokazaće se da je bilo vredno proći kroz sva zla zbog konačnog dobra. Kad sve bude gotovo, biće opravdani Božja dobrota, milost i ljubav.

Kažemo da će zbog konačnog dobra biti vredno trpeti zlo kroz koje prolazimo celog života, od prvog detinjeg udisaja do poslednjeg samrtničkog izdisaja. Za koga vredno? Kažemo da će Božja dobrota i pravda biti opravdani. Zar Bog dozvoljava da se patimo samo da bi opravdao svoju milost, pravdu i dobrotu? Zar po tome onda ne bi bio nalik na roditelja koji dopušta da se njegovoj deci događaju najstrašnije stvari, samo da bi se pojavio kao dobri i milostivi spasilac?

Ovakva pitanja, međutim, gube iz vida presudnu činjenicu koja ih pobija, koja će učiniti »da se svaka usta zatisnu« (Rimljanima 3, 19), a to je – krst, na kome je sam Bog, u telu Hristovom, stradao teže nego bilo koje ljudsko biće; *On bolesti naše nosi i nemoći naše uze na se.* (Is 53, 4) To znači da je uzeo na sebe sve naše bolesti i nemoći zajedno, koje mi znamo samo pojedinačno. Bol i stradanje cele naše planete palo je na Njega. »Sve stradanje koje je rezultat greha bilo je stavljeno na grudi bezgrešnog Božjeg sina.«²

*Svaki kvalitet njoj je
dat od nekog izvan nje
i većeg od nje.*

Ostvarenje plana spasenja otkriva Božji karakter ne samo ljudima nego i anđelima, i kroz sve vekove večnosti zloćudni karakter greha biće sagledavan kroz cenu koju su Otac i Sin podneli za otkupljenje ljudske vrste.

Ta cena je Božje stradanje na krstu, stradanje teže nego što je bilo ko od ljudi ikad iskusio ili će ikad moći da iskusi; to je bio zbir svih ljudskih patnji, svih bolova od kako je sveta i veka, miliona bolnih plamenova sakupljenih u jednu žižu! Zato bez saznanja o značaju krsta na kome je Gospod patio ne možemo dobiti odgovor ni na pitanja o razlozima svog bola i stradanja, jer takav odgovor se i ne može dobiti. Samo sa razumevanjem krsta, Trojstva i Hristovog božanstva mi možemo dobiti utehu za naša stradanja i naći ključeve Carstva blagodati.

Filozofi i teolozi su se više od dva milenijuma bavili značenjem i sadržajem pojma *biti*, odnosno *postojati*, pa su za tu filozofsku oblast načinili i poseban naziv – *ontologija*. Nesumnjivo je da se može govoriti samo o dve vrste postojanja nečega: ono što oduvek postoji i ono što je stvoreno; treća vrsta se ne može ni zamisliti.³ Hrišćani, naravno, veruju da je Bog Otac oduvek postojao; da nije, nešto bi moralo da Ga dovede u postojanje, što je nemoguće.

Postavljaju se, međutim, pitanja: Da li je bilo vreme kada Isus Hristos nije postojao? Da li je bio kao ptice i ribe, kao i mi sami, samo jedno stvoreno biće, bez obzira koliko je bio uzvišen?

Apostol Jovan navodi Isusove reči: *Zaista, zaista vam kažem: ja sam prije nego se Avram rodio* (Jovan 8, 58). Izraz »ja sam« ukazivao je na reči koje je Bog uputio Mojsiju mnogo vekova ranije, kada je opisao sam sebe: *Ja sam onaj što jest* (2 Mojs 3, 14), što jasno ukazuje na večno Božanstvo.⁴

Sveto pismo kaže za Hrista: *U početku beše reč, i reč beše u Boga i Bog beše reč. Ona beše u početku u Boga. Sve je kroz nju postalo, i bez nje ništa nije postalo što je postalo.* (Jovan 1, 1–3)

Ovde apostol Jovan govori o određenoj vrsti postojanja, vrsti koja se uključuje u sve »što je postalo«, odnosno, sve što nekada nije postojalo, ali konačno postoji. Prema Jovanu, ništa od onoga što je postalo nije načinjeno odvojeno od Isusa Hrista. Hristos, dakle, nije mogao biti stvoren, jer ako je sve što je stvoreno On stvorio, kako je mogao da stvori sebe?

Od večnih vremena – pisala je Elen Vajt – *Gospod Isus Hristos bio je jedno sa Ocem.*⁵

Jer kroz njega bi sazdana sve što je na nebu i što je na zemlji, što se vidi i što se ne vidi, bili prestoli ili gospodstva, ili poglavarstva ili vlasti, sve se kroza nj i za nj sazda. I on je pre svega i sve je u njemu. (Kološanima 1, 16. 17)

Ako kroz Hrista i za Hrista postoji sve što je stvoreno, kako je On sam mogao da bude stvoren? Nije mogao!

Nešto presudno bilo bi izgubljeno u planu spasenja da je Isus bio stvoren pre utelovljenja, da je stvoren pre nego što je uzeo na sebe ljudsku prirodu, u vreme kada je delio slavu sa Ocem *pre nego svet postade* (Jovan 17, 5). Čak da je stvoren kao Božanstvo, bio bi kvalitativno različit od Oca, jer između Tvorca i stvorenja postoji nepremostiva razlika, bez obzira koliko je uzvišeno to stvorenje. Kao stvoreno biće bio bi manje vredan od Boga, kao što umetnička slika, ma koliko dobra, manje vredi od slikara.

Sveto pismo, međutim, kaže da je Isus, koji je bio »u obličju Božjem« (Filipljanima 2, 6), bio jednak Bogu, da »beše Bog« (Jovan 1, 1). Da je bio stvoren, bez obzira koliko davno, bez obzira koliko bi bio počastvovan i uzvišen, kakvu bi moć i koliko savršen karakter imao, uvek bi bio stvoreno biće, te bi postojao ogroman jaz između Njega i Oca, kao što postoji ogroman jaz između skulpture i skulptora. Nije dan kvalitet koji skulptura ima ne pripada joj zbog nje same, niti zbog nečega što ona sama po sebi nosi. Svaki kvalitet njoj je dat od nekog izvan nje i većeg od nje. Sve što ona znači nije zbog nje same, već zbog nečeg drugog. »U Hristu je život originalan, neposudjen, neproizveden« – pisala je Elen Vajt.⁶

Da je Hristos bio samo ono zbog čega ga je Otac takvim stvorio i da je imao samo osobine koje mu je Otac dao (a ne da su to bili kvaliteti koje je imao od večnosti – *originalni, neposudjeni, neproizvedeni*), tada bi samopožrtvovana ljubav, samoodricanje i sve druge uzvišene osobine bili nešto što nije samo po sebi Njemu pripadalo, već bi sve to postojalo u Njemu zato što mu je Bog dao te kvalitete. Oni bi bili Njegovi, ali samo sekundarno, jer je Otac mogao da Ga stvori i drukčijeg.

Šta je, u stvari, vreme, i šta označava pojam sada.

Da je Isus bio stvoren, onda bi bio stvoren samo zato da bi bio žrtveno jagnje. To bi bilo kao kad bi roditelj podizao jedno dete da bi od njega, kad odraste, uzeo neki organ radi spasenja života svog drugog bolesnog deteta, umesto da mu je dao vlastiti organ.

Krst je dao puno zadovoljenje za sve što je ikada trebalo da bude zadovoljeno.

Čak da je Isus sam odlučio da žrtvuje sebe radi spasenja čovečanstva, to bi značilo da je njegov karakter samoodricanja bio unapred programiran i da to nije nešto što On nosi u sebi od večnosti, kao što ni skulptura nema vrednosti koje su same po sebi

njene; da je Isus bio stvoreno biće, makar i božansko, na krstu bi umrlo to »stvorenje«, a ne njegov Tvorac. Sveto pismo kaže:

Jer ovo da se misli među vama što je i u Hristu Isusu, koji, ako je i bio u obličju Božjemu, nije se otimao da se isporedi s Bogom; nego je ponizio sam sebe uzevši obličje sluge, postavši kao i drugi ljudi i na oči se nađe kao čovek, ponizio sam sebe postavši poslušan do same smrti, a smrti krstove. (Filipljanima 2, 5–8)

Ovi tekstovi, zajedno sa Jevanđeljem po Jovanu (1, 1–3) pokazuju da Isus nije bio stvoren, već da je bio sam večni Bog. U planu spasenja vidimo Isusa koji je u »obličju Božjem«, koji je »izjednačen sa Bogom«, onoga koji je bio Bog (Jovan 1, 1), koji je na najvišem mogućem nivou u svemiru; ne može se ići dalje, iznad samoga Boga.

Šta se dogodilo? On, koji je »obličje Božje«, koji je »jednak Bogu, koji je »bio Bog«, uzeo je obličje sluge i ljudsku prirodu, i u toj prirodi umro na krstu kao žrtva za grehe sveta. Šta se s Bogom dogodilo na krstu? On je na krstu postao »greh nas radi« (2 Korinćanima 5, 21), na krstu je postao »kletva za nas« (Galatima 3, 13), na krstu greh i prestupi bili su ne samo položeni na Njega (Isaija 53, 6) nego i kažnjeni u Njemu umesto u nama (Isaija 53, 4–6).

Onaj koji je bio Bog (Jovan 1, 1), koji je sve stvorio (Kološanima 1, 16), veliki »ja sam« (Jovan 8, 58) umirao je smrću grešnika »izvan grada« (Jevrejima 13, 12), proklet i prezren, osuđen Očevim gnevom protiv greha! Iako je na nebu bio veličan, smatrali su ga najgorim me-

đu grešnicima, najnižim među niskima, najvećim krivcem među krivcima jer je krivica celog sveta pala na Njega.

Na krstu je Najviši postao Najniži! Čineći tako, Bog je rešavao problem greha u celoj vaseljeni. Možda je to imala na umu mudra i nadahnuta Elen Vajt kada je pisala:

»Hristova žrtva za pali svet ne privlači samo ljude, nego i anđele vezuje sa Njim u nerazdeljivu zajednicu. Kroz plan spasenja, pravda i milost Božja su u potpunosti zadovoljene, i za svu večnost pobuna se više nikad neće podići, napast više nikada neće dotaći Božji svemir.«⁷

Napast više nikada neće dotaći »Božji svemir«, jer je njegov Tvorac odlučio da se spusti na najniže moguće mesto u toj beskonačnosti i da preuzme na sebe ne samo sve dotadašnje grehe u vaseljeni, nego i grehe koji će u budućnosti biti počinjeni.

Mnogima je teško da shvate ideju da su Otac, Sin i Sveti Duh jedno; da su tri lica jedne jedine večne Ličnosti.⁸ I mnoge druge ideje i pojmovi nas zbunjuju. Matematičari, na primer, raspravljaju da li brojevi uopšte postoje. Stručnjaci za jezik različito shvataju značenje reči *svet*. Filozofi ne mogu da se slože šta treba podrazumevati pod pojmom *istina*. Kroz mnoge vekove traju rasprave šta je, u stvari, *vreme*, i šta označava pojam *sada*, i još nema konačnog, jedinstvenog odgovora. Nije čudo što je nekima teško da razumeju trojedinu prirodu samoga Gospoda Boga.

Ali, ono što možemo da shvatimo jeste sledeće: Isus je bio Bog, nestvoren, večan i oduvek jedno sa Ocem. Mada nije sve objašnjeno u vezi sa stradanjem, dok god se držimo verovanja u Hristovo večno Božanstvo možemo znati da je sam Bog u Hristovoj ličnosti stradao zbog greha mnogo dublje i bolnije nego što je bilo koje ljudsko biće ikada prepatilo ili će moći ikada da prepati. Iako je znao da će time što je ljude stvorio sa slobodnom voljom dospeti na Golgotu, Bog nas je ipak stvorio. Činjenica da je propatio zbog ljudskih greha više nego bilo koji čovek, trebalo bi da nam pomogne da se pouzdamo u Njega-

Carstvo Božje, međutim, sagrađeno je bez ijedne cigle koju smo mi načinili.

vu dobrotu kada i sami stradamo i da shvatimo da spasenja nema bez Njegove blagodati.

O genezi Božje blagodati Elen Vajt je pisala:

Božji Sin, slavni zapovednik neba, bio je taknut žalošću za pali ljudski rod. Njegovo srce bilo je pokrenuto beskonačnim saosećanjem kada su se jadi izgubljenog sveta podigli pred Njim. Ali, božanska ljubav je začela plan po kome čovek može biti otkupljen. Prekršeni Božji zakon zahtevao je grešnikov život. U celom svemiru postojao je samo jedan koji je mogao da u korist čoveka zadovolji zahteve zakona. Pošto je Božanski zakon isto toliko svet kao i sam Bog, jedino onaj koji je jednak Bogu mogao je stvoriti mogućnost otkupljenja za njegovo kršenje. Niko drugi osim Hrista nije mogao da otkupi palog čoveka od kletve zakona i da ga ponovo dovede u sklad sa nebom. Hristos će uzeti na sebe krivicu i sram greha – greha koji je toliko uvredljiv za Boga da mora razdvojiti Oca od Sina. Hristos će se spustiti do dubina bede da bi spasao pali rod.⁹

Naš Gospod Bog, Onaj koji je stvorio svaki atom, molekul i zvezdu, uzeo je na sebe našu ljudsku prirodu i u njoj živeo savršeno bezgrešnim životom, i onda je, iako nevin, prineo sebe kao žrtvu za naše grehe, umirući u svojoj ljudskoj prirodi smrću koju svaki grešnik zaslužuje. Ako verujemo u ovo – ako verujemo da je to bio Onaj koji je bio »jednak sa Bogom« na tom krstu, a ne da je bio neko stvoreno biće, da je podneo punu težinu naše grešnosti, spuštajući se čak »do dubina bede« – zar su nam još potrebna dobra dela da nas preporuča Njemu? Zar na sve što je Isus učinio treba da budu dodata naša dela koja svedoče o poslušnosti zakonu?!

Kako može naša poslušnost bilo šta da doda veličanstvenosti žrtve Onoga koji je na Golgoti bio u obličju Božjem, koji je bio »jednak sa Bogom«, koji je bio Bog? Odgovor se daje u poslanici Galatima (2, 16): *čovek se neće opravdati delima zakona!* Ma koliko bila dobra, kako bi naša dela učinjena u duhu zakona mogla da budu dodatak Hristovoj smrti u našu korist? Najuzvišeniji postao je najniži, moralni ekstremi stvaranja potpuno su pokriveni, ništa nije izostavljeno i zato naša dela ne mogu da popunjavaju nekakve praznine, jer je svaki jaz već

popunjen. Krst je dao puno zadovoljenje za sve što je ikada trebalo da bude zadovoljeno.

Spasenje delima kao pokušaj da se krstu doda nešto korisno, udara u samo srce jevanđelja. Ono podriva sve atribute koji pripadaju Hristu u Njegovoj ulozi Otkupitelja. Time kao da se govori: *ono što si Ti učinio nije dovoljno dobro, hajde da dodamo još nešto*. Spasenje delima je u suštini ponovo pokretanje sotonine pobune na nebu, pokušaj da se uzurpira ono što pripada samo Bogu. Delo spasenja bio je Hristov zadatak, a ne naš. Naše je da odgovorimo verom, poslušnošću i pokajanjem na to delo spasenja, a ne da pokušavamo da mu nešto dodamo. Oproštajnice, sveti obredi, praznovanje subote, savršeni karakter i sve drugo što činimo misleći da je u duhu hrišćanstva i da popravljaju naš položaj pred Bogom – *negira* jevanđelje; ne samo da ga slabi, ne samo da ga iskrivljuje, ne samo da ga čini zbunjujućim već ga *suštinski negira!*

Hristova smrt na krstu ili je obezbedila sve što je potrebno za naše spasenje ili nije. Ono što je Golgota pružila kao mogućnost za spasenje ili je potpuno ili nije. Žrtvena smrt Onoga koji je bio »jednak sa Bogom« je zadovoljila cenu greha ili nije. Spasenje je ili samo blagodaću ili nije; ako nije, onda nam Bog duguje večni život zbog naših dela. Kako to nebiblijski zvuči!

Kada znamo ko je bio na krstu i ponudio sebe kao žrtvu, kako se može i pomisliti da dug nije u potpunosti plaćen? Kako možemo verovati da to što je Bog dao samoga sebe kao zamenu za nas nije bilo dovoljno i da mi treba još nešto da dodamo? Svete obrede? Oproštajnice? Svetkovanje subote? Vegetarijansku ishranu? Savršeni karakter?

Ako imamo pred sobom Hristovo božanstvo, biće nam zaista teško da poverujemo da Njegova smrt nije bila dovoljna za naše iskupljenje i da će naša dela popuniti neku prazninu koju je umiranje Boga ostavilo za sobom i koju mi, kao pala bića, možemo popuniti.

Ako je Isus Onaj preko koga je »sve postalo« (Jovan 1, 3; Kološanima 1, 16), u kome »je sve« (Kološanima 1, 17), kroz koga »živimo i mičemo se i jesmo« (Dela 17, 28), kako onda mi možemo – mi, koji smo načinjeni »kroz Njega« (Jovan 1, 3), koji smo »u Njemu« (Kološanima 1, 17) i

koji potpuno zavisimo od Njega – bilo šta značajno da dodamo onome što je On već učinio? Zvuči ludo, drsko, čak bogohulno ako mislimo da možemo!

Pokušaj spasenja delima je pokušaj preuzimanja od Boga nečega što samo Njemu pripada – pravde koju samo On može da obezbedi, »pravde Božje« (Rimljanima 3, 21) – takav pokušaj se u suštini svodi na odbacivanje Božje blagodati po kojoj je čoveku omogućeno spasenje kroz veru u iskupiteljsku žrtvu Isusa Hrista; Isusov život i smrt doneli su pravdu za pali svet, pravdu potrebnu za spasenje, pravdu koju čovek nikada nije mogao niti može sam za sebe da pribavi.

Zato, dok god imamo Božanstvo Hristovo pred sobom, dok god imamo na umu ko je bio taj koji je razapet na krstu, imaćemo jasan pogled na carstvo blagodati. Pošto je Bog platio samim sobom kaznu za naše grehe, pošto je najviši postao najniži da bi prikupio celo čovečanstvo s ljubavlju u svoj zagrljaj, kakvo drugo spasenje može čovek očekivati osim onog do koga se dolazi kroz Božju blagodat?

Ako pravda kroz zakon dolazi, to Hristos uzalud umre, kaže se u Poslanici Galatima (2, 21).

A ako je Hristos zaista umro uzalud, jedino carstvo za nas je ono koje ovde ostvarujemo već hiljadama godina – carstvo nasilja, carstvo stradanja i smrti, carstvo svega ljudskog, carstvo naših dela!

Carstvo Božje, međutim, sagrađeno je bez ijedne cigle koju smo mi načinili, bez našeg izvršavanja zakona, bez ijedne niti naše pravde. Takvo je carstvo blagodati. Zbog krsta, ono ne može biti drugačije.

¹ U formalnoj logici spajanje pojmova međusobno suprotstavljenih po značenju – na primer, istinita laž, mudra besmislica i slično – naziva se *contradictio in adiecto*, tj. protivurečnost u dodatku, čime se želelo reći da je osnovnom pojmu kontradiktoran dodati pojam. Ali, pomisao o ljubavi koja bi bila povezana sa nekom prinudom, neodrživa je ne samo prema pravilima formalne logike nego i prema iskustvu celog ljudskog roda. Mržnja u ljudskim odnosima može biti jako osećanje, može se probuditi i podstaći različitim sredstvima i postati jaka kao smrt: zbog mržnje su mnogi žrtvovali sopstveni život. Na ljubav se, naprotiv, niko ne može naterati – ako je čista i duboka, ona je jača

od smrti i traje preko groba, vekovima. Sa Božjom ljubavlju prema ljudima, koja je savršena, opšta i beskonačna, nespojiva je bilo kakva prinuda; Bog voli čovečanstvo bez prinude i ne primorava nikoga da mu ljubav uzvratiti. Duboko osećanje kao što je ljubav zasniva se na slobodnom izboru, a izbor, pak, na mnogim komponentama kao što su motivacija i usklađenost sa sopstvenim etičkim i estetskim merilima. Prava ljubav zasniva se na poverenju, nesebičnosti i predavanju cele svoje ličnosti onome prema kome je ljubav usmerena. O ljubavi, najlepše reči izrekao je apostol Pavle u Prvoj poslanici Korinćanima 13, 1–13. Čitamo, pored ostalog: Ako... ljubavi nemam, onda sam kao zvono koje zvuči ili praporac koji zveči. I ako imam proroštvo i znam sve tajne i sva znanja, i ako imam svu vjeru da i gore premještam, a ljubavi nemam, ništa sam, – a u Poslanici Rimljanima (13, 9–10) kaže – Voli bližnjega kao samoga sebe... i malo dalje, ...ljubav je izvršenje zakona. Prema Strong's Concordance of the Bible (popis istih mesta u Bibliji), u Pismu se na oko 300 mesta spominje reč ljubav u njenom osnovnom obliku (love).

² Elen Vajt: *Odabrana svedočanstva*, knj. 3, str. 129.

³ Vesnik (SDA), 7. jun 1893, odsek b

⁴ Još pre sedamnaest vekova filozofi su od grčke reči koja označava *bivstvujuce*, stvorili kovanicu *ontologija*; danas se pod tim pojmom podrazumeva oblast metafizike koja se bavi suštinom, strukturom i zakonima *postojećeg* uopšte. Jedan od prvih filozofa i teologa koji su se na značajan način bavili ontološkim dokazima postojanja Boga i njegove suštine, bio je Boetije (Anicije Manlije Severin, rođ. oko 475/480), rimski filozof i teolog. Za njega je dokaz postojanja Boga od večitih vremena kao vrhovnog bića – dokaz apriorne prirode, jer se ne zasniva na logičkim premisama: on Boga definiše kao nešto od čega nema ničeg višeg što bi se moglo zamisliti, i zato Bog ne postoji samo u ljudskom razumu nego i u realnosti: *Id quo maius cogitare nequit...* Treba naglasiti da Boetije nije ontološki razmatrao Hristovu prirodu; mada je napustio antičke bogove, bio je i dalje pod jakim uticajem antičkih filozofa. Ontološkim dokazivanjem Božjeg postojanja bavili su se takođe Anselmo Kanterberijski, Dekart, Lajbnic, Hjum, Kant, Bart i drugi.

⁵ Elen Vajt: *Čežnja vekova*, str. 19.

⁶ Elen Vajt: *Čežnja vekova*, str. 530.

⁷ Elen Vajt u *Vesniku* (SDA), 7. juna 1893.

⁸ Sveto trojstvo, odnosno, Hristova priroda kao otelovljenog Boga, bila je predmet žestokih rasprava još u prvim vekovima hrišćanske ere. Pošto je u to vreme na neke hrišćanske teologe još snažno uticala antička filozofija, koja je na različite načine učila o značaju broja tri u čovekovoj duhovnosti (na primer, Platonovo učenje o trihotomiji duše), u logičkim operacijama i prirodnim procesima, pojavila

su se mnoga kompilatorska tumačenja novozavetnih stavova o Svetom Trojstvu, takozvane *trinitarne teorije*, kao što su *sibelijanizam*, *montanizam*, *arijanstvo* i sl. Na nekoliko crkvenih sabora (prvi put na Nikejskom) ova su učenja kao jeretička osuđivana, a protagonisti su anatemisani i proganjani. Ove teorije se u svojoj suštini manje oslanjaju na novozavetne stavove, a više na filozofiranje i »zdravorazumsko« rasuđivanje. Njima se, naravno, ne može osporiti duboko poštovanje koje su imali za ličnost Isusa Hrista, ali shvatanje da je Sin Božji niži od Oca, ili svođenje njegovog boravka među ljudima na ulogu »agitatora« Božjih zakona i tumačenja, po jednim, da je Duh Sveti proizašao od Oca, a po drugima da je proizašao od Oca ali preko Sina, dovodi u pitanje smisao i ulogu Hristovog stradanja na krstu radi spasenja ljudskog roda. Različiti odgovori na pitanje *ko, od koga i kako proishodi u Trojstvu*, doveli su u jedanaestom veku do uzajamnog anatemisanja i raskida između Rimokatoličke i Pravoslavne crkve, koji je još na snazi.

⁹ Elen Vajt: *Patrijarsi i proroci*, str. 63.

TREĆE POGLAVLJE

Nebesa kazuju

*P*re više od dve i po hiljade godina, nadahnutim stihovima jedan jevrejski car objavio je da sve na svetu potvrđuje postojanje Stvoritelja.

Nebesa kazuju slavu Božju i dela ruku njegovih glâsi svod nebeski. Dan danu dokazuje i noć noći javlja. Nema jezika, niti ima govora, gde se ne bi čuo glas njihov. Po svoj zemlji ide kazivanje njihovo i reči njihove na kraj vasiljene. (Psalam 19, 1–4)

Pri dnevnoj i mesečevoj svetlosti, u džungli i pustinji, na kopnu i moru, slava Gospodnja otkriva se u onome što je stvoreno. I Kinezi i drevni Egipćani, i Srbi i Holanđani – ljudi iz celoga sveta – kroz sve što je sazdan slušali su glas Božji. Šta se čulo, šta je bilo otkriveno, šta se razumelo iz tih dela stvaranja – to su pitanja o kojima se raspravljalo vekovima.

U palom svetu, gde je sve, od nebeskih oblaka do DNK–lanaca obeleženo grehom, poruke mogu biti zagušene i nejasne ne samo zbog mnoštva onoga što je stvoreno nego i iskrivljeno značenjima koje mi u svojim grešnim umovima pridajemo tome što je stvoreno.

Kako god bilo, iz onoga što je stvoreno može dovoljno jasno da se razume, prema rečima apostola Pavla, da će na Sudnji dan oni koji odbijaju Božju volju biti odgovorni, jer

» ...što se može doznati za Boga poznato je njima; jer im je Bog javio. Jer što se na njemu ne može videti, od postanja sveta moglo se poznati

i videti na stvorenjima, i njegova večna sila i božanstvo, da nemaju izgovora.» (Rimljanima 1, 19–20)

Psalam 19, nakon samo nekoliko stihova o stvaranju, načinio je zakret ka moralnim principima povezanim sa stvaranjem, ka dobroti i pravdi Božjeg zakona:

Zakon je Gospodnji savršen, krepí dušu, svedočanstvo je Gospodnje verno; daje mudrost nevestome. Naredbe su Gospodnje pravedne, vesele srce. Zapovest je Gospodnja svetla, prosvetljuje oči. Strah je Gospodnji čist, ostaje do veka. Sudovi su Gospodnji istiniti, pravedni svekoliki. (Psalam 19, 7–9)

Uzгледа да све што је створено опстаје захваљујући mnogobrojnim pojedinačnim vrednostima.

Psalmista je tesno povezo Božje delo stvaranja sa Njegovim zakonom, sa moralnim principima koje je dao ljudima. Stvaranje i Zakon, postojanje i moralnost, čovečanstvo i duhovnost – sve to dolazi od Boga, sve su to manifestacije Njega i Njegovog karaktera. To je razlog što ih Psalmista stavlja jedno uz drugo i što se u Reči Božjoj

upotrebljavaju primeri iz prirode, primeri onoga što je stvoreno, da bi nam se ukazalo na moralne i duhovne istine.

Vo poznaje gospodara svojega i magarac jasje gospodara svojega, a Izrailj ne poznaje, narod moj ne razume. (Isaija 1, 3)

Hoće li vikati lav u šumi, ako nema lova? Hoće li lavić pustiti glas iz pećine svoje, ako ne uhvati što? Hoće li ptica pasti u mrežu na zemlju, ako nema zamke? Hoće li se dignuti mreža sa zemlje ako se ništa ne uhvati? Hoće li truba trubiti po gradu a narod da ne dotrči uplašen? Hoće li biti nesreća u gradu a Gospod da je ne učini? Jer Gospod ne čini ništa ne otkrivši tajne svoje slugama svojim prorocima. (Amos 3, 4–7)

Eda li po tvome razumu leti jastreb? Širi krila svoja na jug? Eda li se na tvoju zapovest diže u vis orao i na visini vije gnezdo? (Jov 39, 29–30)

Duh diše gde hoće,¹ i glas njegov čuješ, a ne znaš otkuda dolazi i kuda ide; tako je svaki čovek koji je rođen od duha. (Jovan 3, 8)

Pogledajte ljiljane kako rastu: ne trude se niti predu; ali ja vam kažem da ni Solomun u svoj slavi svojoj ne obuče se kao jedan od njih. A kad travu po polju, koja danas jest a sutra se u peć baca, Bog tako odeva, a kamoli vas maloverni! (Luka 12, 27–28)

Njim² blagosiljamo Boga i Oca, njim kunemo ljude koji su stvoreni po obličju Božjemu. Iz jednih usta izlazi blagoslov i kletva. Ne valja, ljubazna braćo moja, da ovo tako biva. Eda li može izvor iz jedne glave točiti slatko i gorko? Može li, braćo moja, smokva masline rađati ili vinova loza smokve? Tako ni jedan izvor ne daje slane i slatke vode. (Jakov 3, 9–12)

Ako je ono što je stvoreno moglo tako snažno da govori istinu o svom Tvorcu tada, u vreme kada nauke još nisu bile razvijene, koliko snažnije treba da govori danas, kada je sve što je stvoreno izmereno, upoređeno i proučeno u tančine, sa preciznošću koju ljudi davnih vremena nisu mogli ni da zamisle!

Iako su neke nauke u celini ili delimično stavljene u službu ateističko–materijalističkog pogleda na svet, za one koji veruju u biblijski izveštaj o poreklu sveta sa Gospodom kao Tvorcem, mnoga saznanja o redu i procesima u prirodi i celom stvorenom svetu, koje su otkrile razne nauke, sa novom snagom potkrepljuju moralne i duhovne istine o Bogu i planu spasenja. Uzmimo kao primer ono što je i tema ove knjige: **spasenje se dobija isključivo blagodaću, bez dela zakona:**

A znamo da ono što zakon govori, govori onima koji su u zakonu, da se svaka usta zatisnu, i sav svet da bude kriv Bogu; jer se delima zakona nijedno telo neće opravdati pred njim; jer kroz zakon dolazi poznanje greha. (Rimljanima 3, 19–20)

Pošto se ne možemo spasiti poslušnošću Zakonu, ma kako revna i verna ta poslušnost bila, spasenje dolazi »verom Isusa Hrista u sve i na sve koji veruju«. Spasenje se dobija Božjom blagodaću a ne zakonom zato što naša poslušnost zakonu nikada ne može biti dovoljna. To je otkrivena istina koju smo od Boga saznali; to nije nešto što možemo čitati sa cveća ili iz kretanja zvezda. Ali, u proteklih nekoliko decenija na-

uka je otkrila činjenice u onome što je stvoreno, što može poslužiti kao snažna vidljiva pouka koja ukazuje upravo na izuzetne zahteve Božjeg zakona, i kako bismo mi, kao grešnici, prošli pred tim Zakonom.

Pre nekoliko decenija naučnici su iskovali pojam *antropijske koincidencije*,³ kojim su označili fizičke ravnoteže koje postoje u kosmosu i koje su tako precizno podešene za ljudski život da čovek ne bi mogao da opstane ako bi samo jedan parametar izostao ili se promenio, pa se može oprostiti ako neko pomisli da je ceo svemir načinjen isključivo zbog ljudi.⁴

Izgleda da sve što je stvoreno opstaje zahvaljujući mnogobrojnim pojedinačnim vrednostima, u stvari – desetinama vrednosti, od kojih je svaka toliko precizno određena i uklopljena u međusobne odnose da, zbog i najmanje promene nekih od njih, ljudski život kakav poznamo ne bi mogao ni da se pojavi.

Ako bi, na primer, sila gravitacije bila samo malo veća, zvezde, kao što je naše Sunce, bile bi previše vrele da bi opstao ljudski život, a da je gravitacija bila nešto manja, zvezde, uključujući i naše Sunce, ne bi se nikad ni formirale; te se postavlja pitanje da li bi ljudski rod mogao i da nastane i da opstane bez Sunca!

Kada bi sile unutar jezgra atoma bile samo malo drukčije, ne bi bilo atoma vodonika, pa ni ljudskog života; da su pak te sile bile drukčije u nekom drugom smislu, svemir bi bio ispunjen samo atomima vodonika, te i u tom slučaju ne bi bilo ljudskih bića čiji je život zasnovan na ugljeniku; za život su, dakle, potrebni i drugi elementi koji mogu da nastanu samo u svemiru determinisanom na postojeći način.

Evo šta naučnici kažu u vezi sa »koincidencijom« po kojoj se u atomu elektroni i protoni nalaze u ravnoteži:

»Kada broj elektrona ne bi bio jednak broju protona sa tačnošću od $1:10^{37}$, ili još većom, elektromagnetne sile u svemiru tako bi nadvladale silu gravitacije da galaksije, zvezde i planete nikada ne bi nastale.

Odnos $1:10^{37}$ toliko je osetljiv da ga je teško predstaviti vizuelno. Možda bi sledeća analogija mogla pomoći: pokrijte ceo Severnoamerički kontinent novčićima od deset centi u visinu od 239 000 milja, čime biste

dospeli do Meseca. Zatim nagomilajte novčiće od Zemlje do Meseca na milijardu drugih kontinenata iste veličine kao Severna Amerika. Obojite crveno jedan novčić od deset centi i umešajte ga u milijardu gomila novčića. Vežite oči prijatelju i zatražite da izvuče taj novčić. Verovatnoća da će ga izvući iznosi jedan prema 10 na 37. stepen. A to je samo jedan od delikatno uravnoteženih parametara koji omogućavaju nastanak života.«⁵

Postoje i druge ravnoteže sa neshvatljivo velikom preciznošću, većom od ove o kojoj smo dosad govorili. Takvi su, na primer, odnosi $1:10^{40}$ ili $1:10^{60}$ – ljudska nauka ne može ni da sanja da će takvu preciznost ikada postići. Očigledno, kada su u pitanju Božji fizički zakoni, ne postoji mogućnost odstupanja.⁶

Ako su takvi Božji fizički zakoni, šta je sa Njegovim moralnim zakonima? Da nisu, možda, Božji moralni zakoni tolerantniji od fizičkih? Ili moralni zakoni ipak zahtevaju istu preciznost kakvu vidimo u fizičkim sferama?

Sveto pismo kaže: *Svaki koji čini greh i bezakonje čini; i greh je bezakonje.* (1 Jovan 3, 4) Greh je, dakle, bezakonje i prekršaj, odstupanje od Božjeg moralnog zakona.

U kojoj meri je kršenje tog zakona dopušteno? Čitamo u Psalmu 119, 4: *Ti si dao zapovesti svoje da se čuvaju dobro.* Pitamo se: koliko dobro da ih čuvamo? Jakov kaže: *Jer koji sav zakon održi a sagreši u jednome, kriv je za sve.* (Jakov 2, 9).

Pitamo se ponovo: koliko daleko čovek treba da se odmakne od Zakona pre nego što se smatra da je sagrešio? Možda se odgovor nalazi u ovim Isusovim rečima: *Čuli ste kako je kazano starima: ne čini preljube. A ja vam kažem da svaki koji pogleda na ženu sa željom, već je učinio preljubu u srcu svojem.* (Matej 5, 27–28). Ili u ovim: *Ja vam kažem da svaki koji pogleda na ženu sa željom, već je učinio preljubu u srcu svojem.* (Matej 5, 27–28) Takođe u ovim: *Čuli ste kako je kazano starima: ne ubij; jer ko ubije, biće kriv sudu. A ja vam kažem da će svaki koji se gnjevi na brata svojega ni za što, biti kriv sudu; a ako ko kaže bratu svojem: raka! Biće kriv skupštini; a ko reče: budalo! Biće kriv paklu ognjenom.* (Matej 5, 21–22)

*Zakon donosi
poznanje, a ne
rešenje greha.*

Mada ne možemo načiniti direktno poređenje i kazati da se preljuba u odnosu na želju u srcu odnosi kao 1:10⁶⁰, princip je isti: Božji moralni

Mi nismo posvećeni da bismo bili opravdani; mi smo opravdani da bismo bili posvećeni!

zakon ne dopušta kršenje, kao što ni Njegovi fizički zakoni to ne dozvoljavaju! To je razlog što se delima zakona ni jedno telo neće opravdati pred Njim (Rimljanima 3, 20); to je razlog što mislimo dakle da će se čovek opravdati verom bez dela zakona (Rimljanima 3, 28).

Zato – doznajući da se čovek neće opravdati delima zakona, nego samo verom Isusa Hrista, i mi verovamo Isusa Hrista da se opravdamo verom Hristovom, a ne delima zakona: jer se delima zakona nikakvo telo neće opravdati (Galatima 2, 16)

Zato – da se zakonom niko ne opravdava pred Bogom, poznato je: jer pravednik od vere živeće (Galatima 3, 11).

Zato – izgubiste Hrista vi koji hoćete zakonom da se opravdate, i otpadoste od blagodati (Galatima 5, 4).

Da li se zakonu zamera da je loš? Ne! Apostol Pavle je pisao: *Tako je dakle zakon svet i zapovest sveta i pravedna i dobra* (Rimljanima 7, 12); *hvalim zakon da je dobar* (Rimljanima 7, 16).

Da li to znači da Zakon više ne važi? Ne! Apostol Pavle kaže: *Kvarimo li zakon verom? Bože sačuvaj! Nego ga još utvrđujemo.* (Rimljanima 3, 31)

Zakon koji nije loš niti je odbačen, ali koji ne može doneti spasenje, dat je ljudima da bi im se ukazalo na njihovu grešnost, a ne da bi se njime rešavao problem greha: *...jer kroz zakon dolazi poznanje greha*, kaže se u poslanici Rimljanima (3, 20).

Dakle, **Zakon donosi poznanje, a ne rešenje greha.** Zakon je kao ogledalo koje će izneti pred čoveka njegove nedostatke, ali ih neće otkloniti, bez obzira koliko on dugog i često gledao u njega.

I Elen Vajt naglašava poslušnost zakonu, ali jasno ukazuje da se kroz njega ne može zadobiti život večni:

Uslov za večni život i sada je upravo onakav kakav je uvek bio – upravo onakav kakav je bio u raju pre pada naših praroditelja – savršena poslušnost Božjem zakonu, savršena pravednost.⁸

Savršena poslušnost? Savršena pravednost? Da li mi kao pala bića možemo postići savršenu pravednost koja ne dopušta odstupanja, kao što ih ne dopuštaju ni Božji fizički zakoni? Prema onome što je pisala Elena Vajt, takvu savršenu pravednost čovek ne može postići:

Pravednost je poslušnost zakonu. Zakon zahteva pravdu, to je nešto što grešnik duguje zakonu, ali on nije u stanju da izvrši. Jedini način na koji može da postigne pravednost jeste kroz veru. Verom on može prineti Bogu Hristove zasluge, i Gospod uračunava poslušnost svog Sina u korist grešnika. Hristova pravednost je prihvaćena umesto čovekove nemoći, i Bog prima, prašta i opravdava čoveka koji veruje i kaje se, i tretira ga kao pravednog i voli ga kao što voli svoga Sina. Tako se vera prima u pravdu, a opravdan čovek ide iz blagodati u blagodat, iz svetla u veće svetlo.⁹

Ovim je, samo drugim rečima, naglašena poruka iz Poslanice Rimljanima (3, 20): *Jer se delima zakona ni jedno telo neće opravdati pred njim; jer kroz zakon dolazi poznanje greha.*

Elen Vajt naglašava da se kroz veru Hristova poslušnost uračunava u korist grešnika. Verom, Hristove zasluge postaju naše («Gospod uračunava poslušnost svog Sina u korist grešnika»), ali ne kao nešto što je pridodato da bismo postali sveti kao Isus i zadobili spasenje, već nam je to dato samo kao nezasluzena blagodat. Pravednost koja nas spasava je pravednost koja postoji na nebu, a ne u nama, bez obzira koliko postali pravedni, čak i kad Sveti Duh boravi u nama. Mi nismo posvećeni da bismo bili opravdani; mi smo opravdani da bismo bili posvećeni! Kroz Božju blagodat Hristova pravda, pravda po kojoj je On do kraja postupao i ispunio je u svom životu, uračunava se nama kao naša vlastita, i mi tako stojimo opravdani pred Bogom.

Bog nas smatra pravednim, ali ne zbog pravednosti koja je u nama ili zbog dobrih dela koja bismo mogli da učinimo, već samo zbog Isusove pravde koju je On ostvario u svom životu i koja može biti i naša blagodaću kroz veru.

Jedino je Isus zadovoljio uslove za život večni kroz *savršenu poslušnost Božjem zakonu, savršenu pravdu*. Samo se Isus pridržavao moral-

nog zakona sa doslednošću većom od one koja se otkriva u kosmičkim fizičkim zakonima. Božjom blagodaću taj Njegov savršeni život daje se nama kroz veru, i to je jedini način na koji mi možemo zadovoljiti uslove za večni život. To je suština blagodat i naša jedina nada za spasenje. Pretpostavimo – obraćamo se čitaocu ove knjige – da su svi tvoji gresi iz prošlosti oprosteni. Tabla je čista, sve je izbrisano. Sve grešno iz tvoje prošlosti je očišćeno, uklonjeno i oprošteno, i ti »bezgrešan« stojiš pred Gospodom. Pomišljaš: Da bih osigurao spasenje, sada treba samo da se savršeno pridržavam Božjih moralnih zakona (uostalom, zar Elen Vajt nije rekla da je uslov večnog života *savršena poslušnost Božjem zakonu?*), ili bar sa takvim savršenstvom kakvo se vidi u Božjim fizičkim zakonima.

Koliko dobro bi prošao?

Budimo realni: koji svetac, ma koliko bio svet, nikada nije pogrešio! Ko može celog života da ostane bezgrešan i da održi visoke moralne standarde koji ne tolerišu devijacije kao ni oni fizički zakoni? Nema takvih! Zato nije čudo što spasenje dolazi samo kroz Isusovu pravednost, koja je jednaka *pravdi Božjoj* (Rimljanima 3, 21).

Zar će Bog koji je uneo onako veliku preciznost u svoje fizičke zakone tražiti manju u svojim moralnim normama? Zato bića kao što smo mi, čije su moralne norme manje oštre nego što zakon zahteva, spasenje mogu dobiti samo kroz blagodat ili ga uopšte neće dobiti! Mi ulazimo u Njegovo carstvo samo kroz blagodat ili uopšte nećemo ući u njega. Ko to poseduje onakvu zahtevanu *savršenu poslušnost Božjem zakonu, savršenu pravdu*, da bi na osnovu nje mogao ući u to carstvo? Jedino Isus, i zato samo kroz Njega možemo ući u svet večnog života. *Jer vam se tako obilno dopusti ulazak u večno carstvo Gospoda našega i Spasa Isusa Hrista* – kaže se u Drugoj Petrovoj poslanici (1, 11)

Sigurno je: nebesa kazuju slavu Božju! Zahvaljujući savremenom napretku nauke, možemo u nebesima videti tu slavu jasnije nego ikada i bolje razumeti blagodat koju nam je otkrio Bog, koji je, znajući da mi ne možemo zadovoljiti zahteve zakona, sam ispunio te zahteve za nas u ličnosti Isusa Hrista, i kroz blagodat nam nudi ono što smo mi beznadežno nesposobni da postignemo sami za sebe.

¹ U značenju: Vetar duva gde hoće.

² Njim – odnosi se na jezik spomenut u prethodnom stihu.

³ Izraz je načinjen od starogrčke reči anthropos – čovek. U prevodu engleske sintagme anthropic coincidences zadržali smo reč koincidencija, jer ukazuje, više nego što bi ukazivala reč slučajnost, na događanja koja su slučajna, ali koja dovode do neke saglasnosti ili podudarnosti. Pojam anthropic govori da se ove kosmičke slučajnosti odnose na čoveka; na neki način, to su fizički zakoni tumačeni ljudskim postojanjem. Engleski izraz anthropic principle u dosadašnjim prevodima na srpski jezik pojavio se u oblicima antropinski princip, antropički princip i antropijsko načelo.

⁴ Prema antropijskom načelu, univerzum vidimo onakav kakav jeste, jer da je drugačiji, mi ne bismo mogli da budemo tu gde jesmo i da ga opažamo, a što znači da ne bismo mogli ni da postanemo u takvom svetu. Prema tzv. jakom antropijskom principu, teorijski su mogućni mnogi univerzumi sa različitim strukturama, zakonima, konstantama i istorijama, ali samo jedan (a to je ovaj u kome živimo) omogućava naše postojanje. Antropijski pristup u objašnjavanju nastanka svemira postao je poznat i izvan naučnih krugova posle čuvene Hokingove knjige *Kratka istorija vremena* (Hawking: *A Brief History of Time*, 1988). Iako smatra da ljudski um zasad sa svojim ograničenim moćima i znanjem ne može proniknuti u sam momenat nastanka kosmosa (takozvani Veliki prasak – Big Bang), Hoking, koji se danas ubraja među najznačajnije kosmologe, ipak dopušta da je u krajnjoj konsekvenci začetak svega mogla da bude i sama Božja volja. Ovde treba primetiti da Hoking daje znatno jasniju sliku fizičke geneze sveta u svojoj potonjoj knjizi *Kosmos u orahovoj ljusci*. Na jednom mestu u *Brief History Hoking* kaže: »Cela istorija nauke predstavljala je postepeno uviđanje da se zbivanja ne događaju na proizvoljan način, već da odražavaju izvestan red koji se nalazi u njihovoj osnovi, iza koga možda stoji, a možda i ne stoji božanski uticaj.« I dalje: » Prema ovoj teoriji (antropijskoj), postoji ili mnoštvo različitih svemira ili mnoštvo različitih područja jednog svemira, od kojih svaki ima vlastiti početni oblik, a možda i vlastitu skupinu naučnih zakona. U velikoj većini ovih vaseljena ne bi postojali odgovarajući uslovi za razvoj složenih organizama; tek u pojedinim od njih, sličnim našoj, razvila bi se inteligentna bića koja bi postavila pitanje: Zašto je svemir onakav kakav ga vidimo? Odgovor bi bio jednostavan: Da je drugačiji, mi ne bismo postojali!«

⁵ Ross, Hugh: *The Creator and the Cosmos* (Tvorač i kosmos), NavPress Publish. Group, Colorado Springs, 1995, str. 115. O antropijskim koincidencijama veoma upečatljivo govori i Martin Rees u knjizi *Samo šest brojeva* (Martin Rees: *Just Six Numbers*, Basic Books, 2001); reč je o šest veličina koje definišu univerzum i omogućavaju procvat života.

Blagodat u knjizi Postanja

*K*ao što smo videli, pre stvaranja sveta bilo je isplanirano da će, u slučaju da ljudski rod padne, biti omogućeno svakome spasenje kroz Hrista – ne da bi svako bio spasen, već da bi svako mogao biti spasen. Plan otkupljenja bio je stvoren čak i pre nego što je ljudski rod nastao.

Prema tome, plan spasenja blagodaću nije samo novozavetna istina. *Jer se zakon dade preko Mojsija, a blagodat i istina postade od Isusa Hrista.* (Jovan 1, 17) Da li to znači da su blagodat i istina došli tek kad se Isus pojavio, a da su pre Njegovog dolaska ljudi živeli bez blagodati i istine?

To nije moglo biti, jer, na primer, apostol Pavle jasno kaže da je Avram, koji je živio mnogo vekova pre Isusovog prvog dolaska, bio spasen verom.

Šta ćemo dakle reći za Avrama, oca svojega, da je po telu našao? Jer ako se Avram delima opravda, ima hvalu, ali ne u Boga. Jer šta govori pismo? Verova Avram Bogu, i primi mu se u pravdu. A onome koji radi ne broji se plata po milosti nego po dugu. A onome koji ne radi a veruje onoga koji pravda bezbožnika, prima se vera njegova u pravdu. (Rimljanima 4, 1–5)

Ako je pravda, koja se zahtevala za spasenje čak i Avrama, bila pravda koju nijedan grešnik nije mogao da postigne, onda je jasno – sem ukoliko ne želimo da sve ljude koji su živeli pre Hrista pošaljemo u

⁶ Većina savremenih hrišćanskih crkava prihvatila je teoriju Velikog praska, koja objašnjava nastanak svemira pojmovima fizike, matematike i drugih egzaktnih nauka. Rimokatolička crkva je 1951. čak zvanično objavila svoju saglasnost. Godine 1981. u Vatikanu je održana velika međunarodna konferencija o kosmologiji, na kojoj su povučene optužbe protiv Galileja (koji je osuđen tri veka ranije zbog tvrdnje da se Zemlja okreće oko Sunca, a ne obratno), te je tom prilikom papa učesnike primio u audijenciju, a među njima i Stivena Hokinga, koji o tome piše: »On nam je kazao da je sasvim na mestu izučavati razvoj vasiona posle Velikog praska, ali ne bi trebalo da pokušamo da dokučimo sam Veliki prasak, budući da je to bio trenutak Postanja, pa samim tim i delo Boga.« U Sovjetskom Savezu, teorija Velikog praska, u vreme kada je na Zapadu dobijala sve više pristalica, smatrana je za prikrivenu podršku religijskom tumačenju nastanka sveta. »Falsifikatori nauke žele da ožive bajku o postanku sveta ni iz čega«, saopšteno je iz najvišeg političkog tela (Ždanov). Naravno, nije mali broj onih koji osporavaju teoriju Velikog praska; jedni smatraju da ne treba ići dalje od doslovne biblijske naracije, a drugi se suprotstavljaju pitanjem: Šta je bilo pre Velikog praska? Tu se može odgovoriti, a i odgovoreno je: Ako su u tom činu nastali ne samo materija i zračenje nego i prostor i vreme, onda je besmisleno upotrebiti oblik »pre Velikog praska«, jednako besmisleno kao kad bi se pitalo »šta je severnije od Severnog pola«. Povodom čuvenog Avgustinovog mrgodnog odgovora na pitanje šta je Bog radio pre nego što je stvorio svet (odgovorio je: »Stvarao je pakao za ljude koji postavljaju takva pitanja«), mnogi su se zapitali zašto je onda Gospod podario ljudima intelekt, pronicljivost, radoznalost, otkrivački instinkt i potrebu da shvate i objasne svet i sami sebe, ako te sposobnosti ne smeju da upotrebljavaju? Iako ponekad, zanesen taštinom i ne misleći na Boga, pada u zabludu, čovek se, postavljajući pitanja i tragajući za odgovorom, ipak približava velikoj, beskrajno dalekoj Istini, koja će omogućiti da sve postane jasno i vidljivo kao u onim trenucima kada se nebo razvedri i kroz čisti vazduh gorom i dolinom raspu sunčevi zraci.

⁷ Na hebrejskom raka znači budalo, izrode, ništarijo, bezbožni

⁸ Elen Vajt: Put Hristu, (naziv originala Ellen Gould White: Steps to Christ), str. 62. Ovo delo (čiji je obim 160 stranica) prvi put se pojavilo na srpskom jeziku još za života njegove spisateljice, koja je do danas ostala najznačajniji adventistički teolog, u izdanju Međunarodnog traktatskog društva u Hamburgu 1896. godine (podatak nije proveren), a zatim u Novom Sadu, u izdanju Međunarodnog društva za rasprave; po jednim, 1909, a po drugim 1911. ili 1913. godine, u prevodu dr M. Hanžekovića. Među prvim njenim radovima prevedenim na srpski jezik nalazi se i Stradanje Isusovo radi spasenja čovečanstva (1912).

⁹ Elen Vajt: Odabrana svedočanstva I, str. 367.

drugu smrt – da je Božja spasonosna blagodat bila delotvorna čak i pre Hristovog dolaska. Jedino je Hristova smrt stavila blagodat na raspolaganje, ali baš kao što mi gledamo unazad na krst, otkrivajući istinu o Bogu, tako su i oni u starozavetna vremena gledali unapred na krst, koji je njima bio otkriven u senkama i simbolima žrtvenog sistema.

Kroz otkrivenje Boga i plana spasenja – kako se to pokazalo u životu, smrti i vaskrsenju Isusovom – svetu je data potpunija predstava o

blagodati i principima po kojima Bog spasa grešnike od smrti i konačne kazne koju zaslužuju. Čim je čovečanstvo palo, Božja blagodat počela je da deluje.

»Neka ovo bude potpuno jasno da se zaslugama stvorenog bića ne može ništa promeniti u pogledu našeg položaja pred Bogom ili dara koji Bog daje. Ako bi verom i delima bilo ko mogao da kupi dar

spasenja, onda bi Stvoritelj imao obavezu prema stvorenom biću. Evo prilike da se neistina prihvati kao istina. Kada bi ijedan čovek mogao da zasluži spasenje, bilo čime što bi mogao da uradi, onda je takav u istoj poziciji kao katolik koji ispašta za svoje grehe. Takvom bi se onda dugovalo spasenje, koje bi moglo da bude zarađeno kao plata. Ako čovek ne može nikakvim svojim delima da zasluži spasenje, onda ono mora biti u potpunosti od blagodati koju čovek prima kao grešnik, jer veruje u Isusa. To je u potpunosti »besplatan« dar. Opravdanje verom je izvan svake sumnje i sve rasprave u vezi s tim prestaju čim se shvati da zasluge palog čoveka činjenjem dobrih dela ne mogu nikada da mu obezbede večni život.«¹

To podrazumeva »zasluge palog čoveka činjenjem dobrih dela« čak i u raju, gde se dogodio pad Adama i Eve.

Od najranijih biblijskih tekstova, rečju »dobro« opisuje se ono što je Bog stvorio. *I Bog vide svetlost da je dobra.* (1. Mojsijeva 1, 4) *I suho nazva Bog zemlja, a zborišta vodena nazva mora; i vide Bog da je dobro.* (1 Mojsijeva 1, 10) *Tada pogleda Bog sve što je stvorio, i gle, dobro beše*

veoma. Ista jevrejska reč za dobro – *tov* – upotrebljena je na svakom od ovih mesta.

Reč *tov* upotrebljena je za »drvo poznanja dobra i zla« (1. Mojsijeva 2, 9). Stavljena je i pored reči *ra*, koja označava zlo. Na taj način *dobro*, kakvo se pojavljuje u Knjizi postanja, dolazi obeleženo moralnom komponentom. U onome što je Bog stvorio postoji ugrađen moralni aspekt; ono što je stvoreno dobro je ne samo u tom smislu da je dobro učinjeno, kao što je slika dobrog umetnika dobra, već dobro u smislu moralnog kvaliteta. Bilo je, dakle, nečeg dobrog u moralnom pogledu u svemu stvorenom; ne da su svetlost, more ili zemlja mogli donositi neke moralne odluke, nego su bili rezultati čina dobrote. Bog je dobar i ono što je stvorio bilo je dobro. On je učinio da Njegova dela stvaranja odraze Njegovu dobrotu. To je ista onakva moralna razlika kakva se uočava između nekoga ko podiže bolnicu i nekoga ko zida sobu za mučenje: kako će biti upotrebljen proizvod, da li na dobro ili ljudima na zlo – odražava moralne osobine graditelja.

I u takvu moralnu sredinu došli su Adam i Eva, koji su takođe imali moralnu vrednost, ali je njihova bila iznad dobrote stena i drveća. Oni su, za razliku od drugih dela stvaranja, imali slobodnu volju, što se vidi već po tome što im je Bog kazao da ne jedu sa drveta poznanja dobra i zla. (1. Mojsijeva 2, 16–17; 3, 3–4). Zašto bi im On to rekao, ako nisu bili u stanju to i da učine? Zašto zabraniti nešto što je nemoguće učiniti? Svaka tabla sa nekom zabranom u svakodnevnom životu postoji samo zato što postoji i mogućnost da ljudi počine zabranjeno. Bilo bi potpuno besmisleno upozorenje: Ne daj Suncu da sija!

Da bi bili potpuno moralno slobodna bića, Adamu i Evi data je mogućnost da se ne pridržavaju moralnih pravila – oni su morali da imaju mogućnost da budu neposlušni! Naravno, ne znači da su *morali* da budu neposlušni, ali su morali da imaju *mogućnost* da budu i takvi. Da li je to poslušnost ako neko samo takav može da bude? Poslušnost, da bi bila prava, mora biti iskazana uz mogućnost neposlušnosti.

Zašto bi Bog postavio drvo sa zabranjenim plodovima tamo gde su prvi ljudi bili u mogućnosti da ih jedu? Zašto ga nije postavio tamo gde ne bi mogli do njega da dospeju? Učinio je to zato što je trebalo da

Adam i Eva, kao slobodna moralna bića, dokažu svoju odanost. Drvo je, dakle, stajalo kao proba!

Treba razmisliti o sledećim činjenicama: Drvo se nalazilo na dostupnom mestu iako nije moralo tamo da bude. Data je mogućnost da se uberu i jedu njegovi plodovi iako ništa nije ukazivalo da je postojala takva potreba. Bog je mogao da stvori ljude koji ne bi mogli jesti s tog drveta, ali ono se nalazilo na dohvatu i bilo je izazovno – *rod na drvetu dobar za jelo i da ga je milina gledati i da je drvo vrlo drago radi*

Čo što imamo mogućnost da budemo spaseni, treba jedino da zahvalimo Božjoj blagodati prvi put pokazanoj u Edemu.

znanja – a njima je bilo izričito zabranjeno da jedu s njega! Zar to ne zvuči kao namerno stavljanje na probu!

Prva knjiga Mojsijeva stavlja drvo poznanja dobra i zla i drvo života jedno uz drugo: *I učini Gospod Bog, te nikoše iz zemlje svakojaka drveta za gledanje i dobra za jelo, i drvo života usred vrta i drvo od znanja dobra*

i zla. (1. Mojsijeva 2, 9) Oba drveta su tamo, u Edemskom vrtu: jedno daje obećanje života, čak večnog života (1. Mojsijeva 3, 22), a drugo donosi upozorenje o smrti (1. Mojsijeva 2, 17). Koliko god se sredina i kontekst razlikovali, praroditelji su bili suočeni sa istim izborom s kojim se i mi suočavamo: *Svedočim vam danas nebom i zemljom da sam stavio pred vas život i smrt, blagoslov i prokletstvo; zato izaberi život, da budeš živ ti i seme tvoje.* (5. Mojsijeva 30, 19)

Kao što znamo, Adam i Eva načinili su pogrešan izbor. Štaviše, oni su učinili pogrešan izbor kao bezgrešna bića u bezgrešnom svetu. To je bio čin potpune i očigledne neposlušnosti, bez ijednog od izgovora koje mi danas tako spremno potežemo kada su u pitanju naši gresi. Edema već odavno nema i čovek može samo da zamišlja kakvo je tamo postojalo obilje raznog divnog drveća sa kojih su praroditelji mogli da jedu. Nalazili su se u raju koji daleko prevazilazi našu maštu, i usred tog raja, okruženo drvećem sa jestivim plodovima, postojalo je samo jedno jedino sa koga im je bilo zabranjeno da jedu. Oni su posegnuli baš za tim zabranjenim plodovima.

Zadivljuje to što su oni, umesto teške osude za delo očigledne neposlušnosti, dobili blagodat! Istina, oni su izgnani iz raja, ali izostala je kazna primerena takvom postupku, a to bi bilo uništenje.

Istog trenutka kada je čovek podlegao sotonskom iskušenju, i učinio upravo ono što je Bog rekao da ne čini, Hristos, Sin Božji, stao je između živih i mrtvih, govoreći: *Neka kazna padne na mene. Ja ću stati na čovekovo mesto. On će imati drugu priliku.*²

Iako Sveto pismo stavlja u središte pažnje neposredne posledice njihovog greha, Adam i Eva nisu se suočili sa trenutnim uništenjem, najvišom kaznom za greh. Kao što je E. Vajt rekla u prethodnom citatu, Isus je uzeo kaznu na sebe, da bi oni bili pošteđeni.

Adam i Eva nastavili su da žive izvan raja, lišeni materijalnih povlastica, uz velike teškoće koje otada do danas prate ljudski rod, ali i uz prvi jevanđeljski nagoveštaj konačnog poraza sotone koji ih je naveo da budu neposlušni Bogu. Proklevši zmiju (sotonu) da se na trbuhu po prašini vuče dok je sveta i veka, Gospod je u odnos između ljudskog roda i zmije (sotone) uneo većno neprijateljstvo; to je čovekov odnos prema grehu i zlu – prema sotoni koga doduše ne vidimo, ali čija su nam dela danas veoma vidljiva: *I još mečem neprijateljstvo između tebe i žene, i između semena tvojega i semena njezina; ono će ti na glavu stajati i ti ćeš ga u petu ujedati.* (1. Mojsijeva 3, 13–15)

Naš greh je otkriven, ma koliko pokušavali da ga prikrijemo.

Bili su opomenuti da će im neposlušnost doneti smrt, ali ta teška kazna ipak nije postala konačna jer je Hristos intervenisao. Posledice greha ostale su iste – svi mi vraćamo se u prah. Ali, to je samo privremeno, to je bezvremeno trajanje do trenutka konačne nagrade ili kazne. To što imamo mogućnost da budemo spaseni, treba jedino da zahvalimo Božjoj blagodati prvi put pokazanoj u Edemu, mada je kao obećanje postojala još pre stvaranja sveta.

Ne postidi se dakle svedočanstva Gospoda našega Isusa Hrista, ni mene sužnja njegova; nego postradaj s jevanđeljem Hristovim po sili Boga, koji nas spase i prizva zvanjem svetim, ne po delima našima, nego

po svojoj naredbi i blagodati, koja nam je dana u Hristu Isusu pre vremena večnih. (2. Timotiju 1, 8.9)

Dakle, blagodat je bila data pre nego što je svet stvoren, tako da je posle stvaranja sveta i praroditeljskog pada u greh mogla da odgovori na nastalu potrebu. Jedan od najranijih prikaza ove blagodati pojavio se kada su se Adam i Eva nakon pada pokrili lišćem. *Tada im se otvoriše oči, i videše da su goli; pa spletoše lišća smokova i načiniše sebi pregače.* (1 Mojs 3, 7) Iako su bili pokriveni, oboje su pobjegli i pokušali da se sakriju pred Bogom. Kada je Bog pozvao Adama, ovaj se odazvao i rekao da se uplašio i sakrio jer je *go*. (1. Mojsijeva 3, 10)

Zašto *go*, kad je već bio pokriven smokvinim lišćem? Zato što pred Bogom naša dela – koja kao odeću sebi pletemo i krojimo – nisu dovoljna da pokriju sramotu naše golotinje. Naš greh je otkriven, ma koliko pokušavali da ga prikrijemo. Upravo u Edemu, znatno pre nego što je apostol Pavle dao svoje objašnjenje vere i dela, pokazan nam je kao bezvredan bilo koji pokušaj spasenja osim kroz blagodat.

Pre nego što je izagnao Adama i Evu iz raja, Gospod im je načinio »haljine od kože i obuče ih u njih«. (1. Mojsijeva 3, 21) Ovde je naglasak na onome što je Gospod učinio: Gospod je načinio odeću, Gospod ih je obukao. Jevrejski glagol ovde je upotrebljen u uzročnom obliku poznatom po nazivu *hiphil*, koji ukazuje na uzrok zbog koga se nešto dogodilo. Gospod je uzrokovao da budu obučeni u odeću od kože koju je On načinio.

Čije su to kože bile? Mogle su da budu jedino kože životinja! Iako se u tekstu o tome ne govori, moguće je da su prve smrti koje su se dogodile nakon počinjenog greha bile smrti prvih žrtvovanih životinja. Ovo mesto možemo shvatiti i kao nagoveštaj sistema žrtvovanja, sistema tipova i simbola koji svi ukazuju na krst. Bog je pribavio životinju, Bog je pribavio kožu, Bog ih je obukao u te kože. Te životinje, kao što sada znamo, bile su simbol Hrista, a kože su bile simboli haljine Njegove pravde, koja će nam omogućiti da se pojavimo pred Bogom u nečem drugom, a ne u sramoti sopstvene golotinje. Adam i Eva nisu bili u stanju da stoje pred Gospodom u odeći koju su sami načinili.

Njihova golotinja bila je vidljiva i pored pokrivki koje su imali. Ali, kroz Božju blagodat koju će Isus platiti životom (što je simbolizovano smrću životinje od koje je uzeta koža), oni su dobili odeću, što je bio simbol Božje pravde kojom je pokrivena sramota njihove golotinje. Iako su bili grešnici, kroz Božju blagodat bili su pokriveni pravdom koju je samo Bog mogao da im obezbedi.

Makar posredno, ovde nam je pokazana bezvrednost pokušaja spasenja delima nasuprot spasenja kroz blagodat. To se još jasnije vidi u poglavlju o životu i delima Kaina³ i Avelja, prvih potomaka Adama i Eve. U tom odeljku Biblije prvi put se spominju žrtva i prinosi. Iako se, kako smo rekli, ta ideja već podrazumevala u činu pribavljanja kože za odeću Adama i Eve, ovde su direktno opisani prinosi Gospodu.

*Spasenje je dar
ponuđen onima koji,
shvatajući uzaludnost
vlastitih dela.*

A posle nekoga vremena dogodi se, te Kajin prinese Gospodu prinos od roda zemaljskoga; a i Avelj prinese od prvina stada svojega i od njihove pretiline. I Gospod pogleda na Avelja i na njegov prinos, a na Kajina i na njegov prinos ne pogleda. Zato se Kajin rasrdi veoma i lice mu se promeni. Tada reče Gospod Kajinu: što se srdiš? što li ti se lice promeni? Nećeš li biti mio kad dobro činiš? a kad ne činiš dobro, greh je na vratima. A volja je njegova pod tvojom vlašću, i ti si mu stariji. (1. Mojsijeva 4, 3–7)

U ovom prvom opisu prinosa ukazuje se na razliku između spasenja blagodaću i spasenja delima. Kao ni odeća koju su Adam i Eva sebi napravili, tako i Kainov prinos – delo njegovih ruku – nije bio prihvatljiv. Bog hoće poslušnost, veru koja se ispoljava prinošenjem krvne žrtve, priznanje da je potrebna žrtva nevinog života da bi se iskupio greh. A taj nevini život, koji simbolišu prvenci stada, bio je Isus čija je krv jedini otkup za greh, i koji nudi svima koji Mu dođu i priznaju tu krv, potpuno oproštenje.

Ovde, u slučaju Kaina i Avelja, vidimo realnost Božje blagodati: spasenje je dar ponuđen onima koji, shvatajući uzaludnost vlastitih dela,

prihvataju blagodat Božju kao svoju jedinu nadu na spasenje. Suprotnost između spasenja blagodaću i pokušaja da se spasenje »zaradi« delima nije mogla biti veća. Žrtveni sistem je, ponavljamo, u Svetom pismu ovde prvi put prikazan u oštroj suprotnosti sa konceptom spasenja delima; od samog početka, Gospod je hteo da predoči ljudima da se mogu spasiti jedino blagodaću – kroz veru u Isusove zasluge.

Čudo Božje spasonosne blagodati koja se spominje na početku Knjige postanja, javlja se ponovo u toj knjizi na neočekivanom mestu, u opisu događaja koji su doveli do uništenja dva grada ogrezla u greh – Sodoma i Gomora.

Čitamo: Gospod dolazi Avramu i saopštava mu da će uništiti ta dva legla zla. Avram ne protivureći Gospodu, ali Ga ipak pita da li će pobiti sve stanovnike Sodoma ako se među njima nađe pedeset pravednika (1. Mojsijeva 18, 24). Gospod mu reče da će u tom slučaju oprostiti celom mestu njih radi.

Bog nije rekao da će uništiti celo mesto, a tih pedeset pravednika poštediti; rekao je da će zbog tih pedeset pravednih poštediti i one zle stanovnike Sodoma. Koliko je Sodom u to vreme imao stanovnika? Pet hiljada? Deset hiljada? Pedeset hiljada? Koliko god da ih je bilo, zbog one pedesetorice biće pošteđeni osude i svi ostali.

Avram nastavlja da ispituje gde su granice Gospodnje blagodati: A ako je pravednih četrdeset pet, četrdeset, trideset, dvadeset, deset? Gospod je u svakom od tih slučajeva, ma koliko bilo malo pravednika, bio voljan da poštedi grad. Ovde se otkriva još jedan primer Božje blagodati: i grešni će biti pošteđeni zaslužene kazne zbog pravde makar i jednog pravednika.

Ovo je prvi primer u Bibliji kada se izričito kaže da zli mogu biti pošteđeni kazne ne zbog nečeg što su svojim činjenjem zaslužili, već samo zbog Božje blagodati, Njegove spremnosti da ih poštedi zbog pravednosti nekog drugog.

Kaže dalje: *ako u gradu postoji pedeset pravednika – oprostiću celom mestu njih radi.* Glagol preveden sa »oprostiću« potiče od jevrejskog korena reči *nasa*, čije je osnovno značenje »nositi« ili »poneti«. Na mnogo mesta prevodi se i sa »poštediti«.

U Knjizi izlaska, kada su deca Izrailjeva zgrešila klanjajući se zlatnom teletu, Mojsije je stao pred Gospoda i rekao: *Ali oprostite im greh; ako nećeš, izbriši me iz knjige svoje, koju si napisao.* (2. Mojsijeva 32, 32) S obzirom na značenje reči *nasa*, ova rečenica bi mogla da se i ovako prevede: *Ali ponese njihov greh; ako nećeš, izbriši me iz knjige svoje, koju si napisao.* Mojsije, dakle, traži od samog Gospoda da ponese grehe dece Izrailjeve! Na tom primeru se vidi kako se Božja blagodat primenjuje na nas. Sam Bog, u ličnosti Isusa, poneo je kaznu za naše grehe, što je jedini način na koji možemo biti pošteđeni kazne koju zbog svoje grešnosti zaslužujemo.

Istu ideju vidimo i u dijalogu između Gospoda i Avrama, kada je Gospod rekao da će »poneti« celo mesto ako u njemu nađe pedeset pravednih, to jest – *Ja ću poneti grehe celog mesta njih radi.* Iako bi, kako tekst pokazuje, bilo dovoljno i deset pravednih da bi i oni drugi, grešni, bili pošteđeni, broj nije bitan, jer ovde je iznesen samo simbol, samo metafora celog plana spasenja u kome smo pošteđeni osude ne zato što to zaslužujemo, već zbog pravednosti nekog drugog, a to je Isus Hristos!

Kao što znamo, nije bilo ni deset pravednika u gradu; to jest, »nijednoga nema pravedna« (Rimljanima 3, 10), i to ne samo u Sodomu, nego ni u celom svetu. Ceo grešni svet je oličen u Sodomu, jer, kao i u njemu, niko nema dovoljno pravednosti da bi bio spasen. Zato je Isus došao i *poneo* (*nasa*) naše grehe, i Njega radi, i Njegove pravde radi, pošteđeni smo osude.

Zadivljuje to što je Isusova pravda dovoljna da prevagne nad gresima celog sveta. Iako je, kako smo rekli, svet nalik na Sodom i Gomor, u kojima niko nije imao dovoljno pravednosti za spasenje, Gospod danas ne prebrojava pravednike; On želi da poštedi ceo svet od osude koju zaslužuje, ne zbog pravde njih pedeset ili četrdeset pet, četrdeset ili trideset, dvadeset ili deset, već samo zbog pravde Isusa Hrista. Pravda Njega jednog jedinog dovoljna je da sve nas poštedi osude koju zaslužujemo.

Ali dar nije tako kao greh; jer kad kroz greh jednoga pomreše mnogi, mnogo se veća blagodat Božja i dar izli izobilno na mnoge blagodaću

Isusa Hrista! Zato dakle kao što za greh jednoga dođe osuđenje na sve ljude, tako i pravdom jednoga dođe na sve ljude opravdanje života. Jer kao što neposlušanjem jednoga čoveka postaše mnogi grešni, tako će i poslušanjem jednoga biti mnogi pravedni. (Rimljanima 5, 15–19)

Radosna je vest da se još u Knjizi postanja, mnogo vekova pre krsta, mogla videti Božja spasonosna blagodat, ispoljena na silan i dramatičan način. Od Edema pa do vremena u kome sada živimo, Gospod je voljan da spase sve one koji, svesni svoje grešnosti, poveravaju svoju dušu Onome koji je još od početka spreman da nas odene u haljine svoje sopstvene pravde, nasuprot smokvinom lišću naših beskorisnih pokušaja da se spasemo sopstvenim delima.

¹ Elen Vajt: Vera i dela, str. 19.

² Biblijski komentari Crkve adventista sedmog dana, 1: 1085 (The SDA Bible Commentary, Review & Herald Publishing Ass, Washington, 1980)

³ Upotrebljavamo savremeniji oblik imena – Kain; u Daničićevom prevodu pojavljuje se u obliku Kajin.

PETO POGLAVLJE

»Smiluj se na me«

U Starom zavetu, na upečatljiv primer blagodati nailazimo i u odeljku u kome je opisano bezakonje cara Davida, krunisano grehom učinjenim sa Vitsavejom, čijeg je muža poslao na mesto gde će izgubiti život, zatim njegovo pokajanje i priznanje greha, posle čega je usledio Božji oprostaj.

Pre nego što se pokajao, David je prekršio šestu zapovest: *Ne ubij*, sedmu zapovest: *Ne čini preljube*, devetu zapovest: *Ne svedoči lažno na bližnjega svoga*, desetu zapovest: *Ne poželi...* Sve to, car David je činio bezobzirno, sa hladnim predumišljajem. Kad bi Gospod bio samo Bog pravde, David bi s pravom bio izbrisan s lica zemlje. Ali, Bog mu je posle njegovog pokajanja oprostio i pokrio mu grehe Isusovom pravdom i dao mu mesto u svom večnom carstvu. To nije bila pravda, čak ni milost; to je bila blagodat, koja kao činjenica ide dalje od razuma i logike u shvatanju Božjeg karaktera.

Ako bi ikada trebalo da živimo po veri, a ne po onome što naše oči mogu da vide i u šta se osvedočavamo, ako bi ikad trebalo da imamo poverenja u nešto što ne vidimo ili ne shvatamo, onda bi to trebalo da činimo u pogledu Božje blagodati. Njegovu milost u izvesnoj meri možemo razumeti, Njegovu pravdu – donekle, ali blagodat – možemo li? Ne, jer kad bismo je mogli razumeti, to ne bi bila blagodat, bar ne onakva o kakvoj se govori u biblijskom izveštaju o Davidu i Vitsaveji.

Nije potrebno da ovde iznosimo sve detalje zapisane u Drugoj knjizi Samuilovoj; spomenućemo samo nekoliko, jer će pomoći da se bolje osvetli odvratnost Davidovog greha i dubina Božje blagodati.

Iako je imao šest svojih zakonitih žena, ne računajući velik broj konkubina s kojima je izrodio mnogu decu, David je zaveo tuđu ženu, udatu za jednog od njegovih najodanijih vojskovođa, sa bezobzirnošću

Ako bi ikada trebalo da živimo po veri, a ne po onome što naše oči mogu da vide i u šta se osvedočavamo, onda bi to trebalo da činimo u pogledu Božje blagodati.

čoveka koji ni od čega ne preza. On to nije učinio zaslepljen ljubavlju, zbog koje je bio spreman da prekrši sve moralne norme; on, koji je imao vlast nad celim Izrailjem, hteo je samo da zadovolji svoju želju, i učinio je to zato što je mogao.

David je tu nesrećnu ženu, koja je sa njim ostala trudna, uvalio u velike nevolje. Da je priznala svoju nezakonitu vezu sa njim, bila bi, najverovatnije, ubijena. Očekujući dete, Vitsaveja je morala da prihvati sve što je car od nje zahtevao. Posle pogibije njenog muža, koga je uputio na mesto gde će sigurno izgubiti život, David je i nju doveo u svoj harem.

Verovatno još od vremena kada su Adam i Eva živeli u raj, gde su im svi blagoslovi bili na raspolaganju, nije bilo takvog teškog prekršaja principa pravde. Ovaj Davidov poslednji greh, neshvatljiv po svojoj zloćudnosti, čini i Božju blagodat teško shvatljivom.¹

Kao što je u Drugoj knjizi Samuilovoj (12, 13) zapisano, David se suočio sa svojim gresima i shvatio da zaslužuje smrt. *Sagreših Gospodu*, rekao je proroku Natanu. Prorok mu je na to odvratio: *...Gospod je prouneo greh tvoj; nećeš umreti.*

Dakle, Davidov greh je bio »pronesen«. Jevrejska reč za »proneći« ima koren u reči *abar*, čije je osnovno značenje *proći, mimoići ili proći kroz*. Ova reč se nalazi u obliku *hiphil*, to jest, u uzročnom obliku, što znači da će Bog ukloniti kaznu s kojom bi David morao da se suoči zbog svog greha. To nije isto što i uklanjanje neposredne posledice greha, to je – u trenutku priznanja i pokajanja – uklanjanje osude koju greh donosi.

Fascinira odgovor proroka Natana² Davidu: on nije tražio od Davida (a govorio mu je u ime Gospodnje) nikakva dela, nadoknadu ili ispaštanje kao kaznu. Potrebno je bilo jedino da u pokajanju sagleda svoje grehe i da ih prizna; ne zato što se pokajanjem može zadobiti oprostaj, već zato što pokajanje otkriva da je čovek shvatio da mu je potrebno oprostjenje. Čim je David shvatio tu svoju potrebu, a ona je bila velika s obzirom na veličinu njegovih greha, ona je bila zadovoljena. To mu je bilo dato kroz blagodat. Nije moglo da mu se da zbog dela koja je počinio, jer su ona sve do tog trenutka bila zla: preljuba, laž, zavera, prevara; ako mu je trebalo oprostiti, to se nije moglo učiniti zbog zasluga, već jedino zbog blagodati.

Da je David sagledao ovu potrebu za blagodaću, vidi se iz njegovog čuvenog pokajničkog 51. psalma koji počinje rečima: *Smiluj se na me, Bože, po milosti svojoj, i po velikoj dobroti svojoj očisti bezakonje moje.*

Jevrejska reč *honani*, koja se obično prevodi sa »smiluj se na mene«, znači nešto dublje; ona potiče od jevrejskog korena reči *hanan*, iz koga je izvedena reč blagodat. Tačniji prevod Davidovih reči glasio bi »budi mi blagodatan« ili, uobičajenije, »daj mi blagodat«.

Blagodat je, kao što smo videli, nezaslužena naklonost. David dolazi pred Boga i šta donosi? Ništa! On nije imao šta da pokaže osim svog sramotnog izveštaja o laganju, ubistvu i preljubi. Njegova jedina nada je Božja blagodat i zato on upotrebljava glagol izveden od *hanan*, što znači »pokaži svoju naklonost«, u kontekstu kada neko ko je superiorniji čini nešto onome koji to nije mogao sam za sebe da učini. (Prvi put se oblik ove reči pojavljuje u Pismu u vezi sa Nojem: *Ali Noje nađe milost pred Gospodom* – 1. Mojsijeva 6, 8). David, dakle, dolazi pred Gospoda i znajući šta je učinio i šta zaslužuje, u svom osećanju bespomoćnosti i krivice moli za blagodat. Od Boga pravde on ne traži pravdu već blagodat!

Kako je pravedni Bog mogao da ostane pravedan, a da istovremeno oprosti Davidu teške prekršaje?

Blagodat je, kao što smo videli, nezaslužena naklonost.

Odgovor se nalazi na krstu, preko koga je Bog otkrio i svoju pravdu i svoju blagodat: *pravdu* zato što je kaznu za greh (čak tako težak kao Davidov) Hristos u potpunosti platio; *blagodat* zato što je Isus, primivši na sebe ono što je David po pravdi zaslužio, omogućio Bogu da Davidu udeli kroz blagodat oprostjenje kao nezasluzenu milost. To je ono što apostol Pavle naziva »tajnom jevanđelja« (Efescima 6, 19), naimе, da bezgrešni i savršeni Bog može – pravedno i pošteno – da bude blagodatan i prema onima koji, kao i David, čine teške grehe.

Učinio je za nas ono što mi nikada ne bismo mogli da učinimo za sebe.

milivši na sebe ono što je David po pravdi zaslužio, omogućio Bogu da Davidu udeli kroz blagodat oprostjenje kao nezasluzenu milost. To je ono što apostol Pavle naziva »tajnom jevanđelja« (Efescima 6, 19), naimе, da bezgrešni i savršeni Bog može – pravedno i pošteno – da bude blagodatan i prema onima koji, kao i David, čine teške grehe.

milivši na sebe ono što je David po pravdi zaslužio, omogućio Bogu da Davidu udeli kroz blagodat oprostjenje kao nezasluzenu milost. To je ono što apostol Pavle naziva »tajnom jevanđelja« (Efescima 6, 19), naimе, da bezgrešni i savršeni Bog može – pravedno i pošteno – da bude blagodatan i prema onima koji, kao i David, čine teške grehe.

Smiluj se na me, Bože, po milosti svojoj, i po velikoj dobroti svojoj očisti bezakonje moje! – molio je David Gospoda.

Tražeci od Boga da očisti njegove prestupe, David je, u stvari, tražio Božju blagodat, jer bilo šta drugo što bi Bog učinio za nas, grešnike, ne bi značilo ništa, ako naši gresi na kraju ne bi bili izbrisani.

Ako ćeš na bezakonje gledati Gospode: Gospode, ko će ostati? (Psalam 133, 3) Niko zaista ne bi mogao ostati, jer bi naši prestupi svedočili protiv nas svih, bez izuzetka.

Iako se koncept blagodati pojavljuje u različitim oblicima, u Pismu je osnovna ideja da se nama, grešnicima, brišu gresi. Jevrejska reč za »izbrisan« je *machah*, što takođe znači istrebiti, poništiti, ne ostaviti nikakvog traga. Bog je, na primer, rekao, da će istrebiti (oblik od *machah*) sve ljude potopom (1. Mojsijeva 7, 4).

Proizlazi: ili su naši gresi izbrisani ili smo mi izbrisani! Nema ničeg između.

Pokajte se dakle, i obratite se da se očistite od greha svojih, da dođu vremena odmaranja od lica Gospodnjeg. (Dela 3, 19) Ja, ja sam brišem tvoje prestupe sebe radi, i greha tvojih ne pominjem. (Isaija 43, 25) David vapi za spasenjem, za opravdanjem; to je vapaj za sigurnošću, za nadom da će Božja ljubav prema njemu biti toliko velika da će mu gresi biti izbrisani. To je zaista velika nada u opravdanje verom, nada na spasenje bez obzira koliko su veli-

ki i strašni bili prekršaji. Oni se ne računaju protiv nas, jer su već uračunati Hristu na krstu, kada je podneo kaznu umesto nas. David ovde, vekovima pre krsta, vapi za krstom kao svojom nadom za spasenje.

Razmislimo ponovo o Davidovim prestupima, o laganju, preljubi, ubistvu... A ipak, blagodat Božja bila je dovoljno velika da mu ti gresi budu oprostjeni i osuda koju je pravedno zaslužio bude uklonjena. »Nikakva dakle sad nema osuđenja onima koji su u Isusu Hristu...« (Rimljanima 8, 1) To je suština spasenja verom, to je suština Božje blagodati, to je suština verovanja koje može promeniti naš život ovde i sada.

Šta znači verovati? To znači potpuno prihvatiti da je Isus Hristos umro kao žrtva za nas, da je postao kletva za nas, da je uzeo naše grehe na sebe, a nama uračunao svoju pravdu. Prema tome, mi prihvatamo ovu pravednost Hristovu, verujemo u nju – i to je naša pravda. On je naš Spasitelj. On nas spasava zato što je rekao da će to učiniti. Da li mi treba da se upuštamo u razmatranja kako On može nas da spase? Da li ima dobrote u nama koja će nas učiniti boljim i očistiti nas od mrlja i nečistote greha, osposobljavajući nas da tada dođemo Bogu? Mi to, jednostavno, ne možemo učiniti. (FW 70.2)

Mi to ne možemo učiniti, kao što ni David nije mogao. Zato je Isus došao i umro umesto nas – učinio je za nas ono što mi nikada ne bismo mogli da učinimo za sebe.

Tako je carstvo blagodati započelo na Zemlji, ali ne na krstu, već kod drveta poznanja dobra i zla, kada su Adam i Eva okusili zabranjeno voće. Blagodat je bila tamo u onom trenutku jer je bila potrebna. Čim se pojavio greh, postojao je Spasitelj.³

¹ Car David je umro u sedamdesetoj godini života ali, iako mu je, posle priznanja i dubokog pokajanja, kroz Božju blagodat oprosteno, Gospod mu, zbog počinjenih bezakonja, ipak nije dopustio da sagradi veličanstveni Jerusalimski hram, već je tim delom nagradio njegovog sina Solomona, i ne jednom tokom njegovog života, stavljao na probu čvrstinu njegove vere. David je bio čovek izuzetnog književnog talenta: njegovi psalmi u kojima veliča Gospoda predstavljaju vrhunski nadahnuto pesničko ostvarenje. Sam David kaže:

»Duh Gospoda govorio je preko mene, i beseda njegova bi na mome jeziku.« Car David je bio i prorok, najavljujući dolazak Mesije. Prva novozavetna knjiga započinje Hristovim rodoslovom kojem je na čelu David. Biblija je dala veoma jasan, ni u čemu pošteđujući portret cara Davida, iznoseći i njegove vrline i njegove grehe. Psalmi Davidovi do dana današnjeg čitaju se na bogoslužjenjima u svim jevrejskim i hrišćanskim hramovima.

² Natan je bio prorok sa značajnom ulogom u životu carstva pod Davidom i Solomonom; preko njega se Gospod obraćao carevima; tako je, na primer, saopštio Davidu da mu neće biti dato da sagradi Jerusalmiski hram, iako je ovaj već imao pripremljene planove.

³ Elen Vajt: Čeznja vekova, str. 210.

ŠESTO POGLAVLJE

Isaija 53

I danas mnogi pogrešno misle da je u pogledu spasenja Novi zavet suprotstavljen Starom zavetu, kao da su u pitanju dve različite vere i dva različita boga, da je Bog Starog zaveta zli, osvetoljubivi tiranin, koji zahteva apsolutnu pokornost, a da je Bog Novog zaveta Bog blagodati, ljubavi i praštanja.

Ali, kao što smo videli, Stari zavet je temelj blagodati. U njemu je koncept blagodati prvi put predstavljen ljudima. Tu je stub na kome počiva teologija Novog zaveta.

Od vremena koje spominje apostol Pavle u Poslanici Titu (1, 1–2) – Od Pavla, sluge Božjega, a apostola Isusa Hrista po veri izabranih Božjih, i po priznanju istine pobožnosti, za nad večnog života, koji obeća nelažni Bog pre vremena večnih – što pokazuje da nam je obećan večni život još pre početka vremena, pa do oprostaja koji je dat caru Davidu nakon njegovih strašnih sagrešenja, Stari zavet obiluje primerima Božje blagodati.

Još od trenutka kada se greh pojavio na Zemlji, blagodati je bila tu da ga presretne.

U trenutku kada je čovek podlegao sotoninim kušanjima i učinio upravo ono što je Bog rekao da ne čini, Hristos, Sin Božji, stao je između živih i mrtvih, govoreći: **Neka kazna padne na mene. Ja ću stati na čovekovo mesto. On će imati drugu priliku.**¹

Nasuprot rasprostranjenom mišljenju, blagodati nije samo novozavetna pojava. Naprotiv, ona se najpre javlja u Starom zavetu – jedan

od najjasnijih, najizričitijih i najsajetijih prikaza nalazi se u knjizi proroka Isaije, u 53. poglavlju.

Ma koliko bilo snažno proročanstvo koje ukazuje na Hristovo mesijanstvo, stvarna snaga 53. poglavlja Knjige proroka Isaije leži u njegovom jasnom objašnjenju značenja Hristove iskupiteljske žrtve i njegovom teološkom opisu onoga što će se desiti na krstu, i to mnogo vekova pre nego što će Hristos umreti na njemu. Isaija kaže (53, 4–12):

A on bolesti naše nosi i nemoći naše uze na se... Ali on bi ranjen za naše prestupe, izbijen za naša bezakonja; kar beše na njemu našega mira radi... Svi mi kao ovce zađosmo, svako nas se okrenu svojim putem i Gospod pusti na nj bezakonje svih nas... za prestupe naroda mojega bi ranjen... kad položi dušu svoju u prinos za greh... pravedni sluga moj opravdaće mnoge svojim poznanjem i sam će nositi bezakonja njihova... i bi metnut među zločince, i sam nosi grehe mnogih i za zločince se moli.

Ceo ovaj tekst u svim svojim delovima odslikava i tumači smisao Hristovog stradanja na krstu zarad našeg otkupljenja. Čak ni u poslanicama apostola Pavla nema takvog koncentrisanja stihova koji se odnose na Hristovo iskupiteljsko delo, na njegovo stradanje umesto nas, grešnika. Ko god traga za suštinom blagodati i želi da shvati kojim se putem ostvaruje spasenje, sve odgovore može naći u 53. poglavlju Knjige proroka Isaije, koja je nastala mnogo pre novozavetne ere.

U šestom stihu tog poglavlja – *Svi mi kao ovce zađosmo, svaki od nas se okrenu svojim putem, i Gospod pusti na nj bezakonje sviju nas* – Isaija otkriva opšti problem čovečanstva: **greh** i kao njegovo univerzalno rešenje – **krst!**

Jevrejski pojam *svi mi (culanu)* koji smo zašli, ista je reč koju Isaija upotrebljava kad kaže da je na Njega stavljeno bezakonje *svih nas (culanu)*. Drugim rečima, bez obzira koliko su gresi veliki i rasprostranjeni, rešenje je kroz krst potpuno. Božja blagodat je dovoljno široka da pokrije *culanu*, to jest, *sve nas*.

Apostol Pavle je vekovima posle Isaije objašnjavao istu temu: *Jer kad za greh jednoga carova smrt kroz jednoga, koliko će većma oni koji primaju*

izobilje blagodati i dar pravde u životu carovati kroz jednoga Isusa Hrista. (Rimljanima 5, 17)

Stih šesti veliki je paradoks hrišćanstva i ključ koji otvara ustave blagodati: **umesto krivih stradao je nevini!** Iako Isaija samo dotiče bezgrešnost Spasitelja – *jer ne učini nepravde niti se nađe prevara u ustima Njegovim* (Isaija 53, 9) – aspekt zamene, to jest, Isusovog preuzimanja na sebe bezakonja grešnika, prevladava u ovom poglavlju.

Jevrejski izraz *pusti na nj* (Isaija 53, 6) potiče od korena reči koja znači *sresti se, naići na, dosegnuti*. U ovom specifičnom tekstu pojavljuje se u obliku koji je u jevrejskom jeziku poznat kao *hiphil*, odnosno, uzročni oblik, što znači da se u ovom stihu kaže da je Gospod – iako smo svi pogrešili – učinio da greh svih nas (*culanu*) »susretne, naiđe na, dosegne« Isusa. Dakle, Bog je učinio da naš greh bude položen na Njega, što je jedini način na koji nam može biti oprošteno. Ovde se nalazi osnova Božje spasonosne blagodati: Bog je učinio da kazna koju mi zaslužujemo »dosegne« Isusa umesto nas.

Isaija ponavlja ovu presudnu temu (Isaija 53, 12) i iz druge perspektive u rečenici koja se, nesumnjivo, odnosi na Isusa: *I sam nosi grehe mnogih...* Reč *nosi* je prevod jevrejske reči *nasa*, koja se pojavljuje više od šest stotina puta u Starom zavetu, obično u značenju »podići, poneti, nositi«

Mojsije, posredujući za Izrailj pred Gospodom posle greha sa zlatnim teletom, uzviknuo je: *»Ali oprosti im greh; ako li nećeš, izbriši me iz knjige svoje koju si napisao.«* (2. Mojsijeva 32, 32) Reč »oprosti« takođe dolazi od jevrejske reči *nasa* (nositi, poneti), tako da bi se ova rečenica mogla i ovako prevesti: *»Ali ponesi im greh, ako li nećeš, izbriši me iz knjige svoje koju si napisao.«*

Da li je to Mojsije tražio od samog Boga da ponese grehe naroda? Da, on je tražio blagodat i Gospod je, vekovima kasnije, odgovorio na taj zahtev: Isus (sam Gospod) poneo je te grehe na krst, upravo kao

*Bog je učinio da
kazna koju mi
zaslužujemo
»dosegne« Isusa
umesto nas.*

što je Isaija prorokovao. Kada je Petar pisao: »Koji grehe naše sam iznese na telu svojem u drvo, da za grehe umremo i za pravdu živimo; kojega se ranom isceliste« (1. Petrova 2, 24), on se, u stvari koristio konceptom i slikom direktno iz Isaije 53. I na drugim mestima je izložena ista ova ideja – da je sam Bog nosio grehe kao način oprostjenja, kao sredstvo da s pravom pruži blagodat onima koji je ne zaslužuju, a rekli smo – ako bismo je zaslužili, onda to ne bi bila blagodat!

Jer prolazeći Gospod ispred njega vikaše: Gospod, Gospod, Bog milostiv, žalostiv, spor na gnjev i obilan milosrđem i istinom, koji čuva milost tisućama, prašta bezakonja i nepravde i grehe, koji ne pravda krivoga i pohodi grehe otačke na sinovima i na unucima do trećega i četvrtoga kolena. (2. Mojsijeva 34, 6–7)

**Bez Njegove smrti
ne bi bilo nade
na spasenje.**

»Prašta bezakonje« može se prevesti i sa »nosi bezakonje« (izvedeno iz *nasa*). Jov, pogoden teškim nevoljama, vapi Gospodu: *Zašto mi ne oprostiš greh moj i ne ukloniš moje bezakonje?* Ova rečenica bi mogla da glasi: *Zašto ne ponesesh greh moj?*

Ovaj koncept – da neko drugi nosi grehe krivoga (poznat kao otkupljenje zamenom) – prikazivan je službom u zemaljskoj svetinji, što otkriva suštinu Božje spasonosne blagodati. Na primer, u Knjizi levitskoj (3. Mojsijeva 10) Mojsije kaže sveštenicima: *Zašto ne jedoste žrtve za greh na svetom mestu? Svetinja je nad svetinjama, i dade vam je Gospod da nosite (nasa) grehe svega zbora da biste se očistili od greha pred Gospodom.* (3. Mojs 10, 17) Nošenje greha je povezano sa čišćenjem greha, a očišćenje od greha je nešto što samo Bog može da učini za nas.

Onda i nije čudno što pedeset treće poglavlje Knjige proroka Isaije, tako bremenito **teologijom zamene**, odražava jezik službe u zemaljskoj svetinji. Kada se u tom poglavlju kaže *kad položi dušu svoju u prinos za greh*, to ima smisla samo u kontekstu svetinje, gde su nevine životinje (jaganjci, jarići, telad, itd.) bili žrtvovani kao sredstvo kojim će prekršilac biti očišćen od greha. Ovde (Isaija 53, 10) izraz »prinos za greh« (vidi: 3. Mojsijeva 5, 19; 7, 5) znači »žrtva za greh«, pa bi se navedeni stih mogao prevesti *kad položi dušu svoju u žrtvu za greh*. To

znači, njegov život će biti žrtvovan za krivoga; krivci koji zaslužuju kaznu odlaze slobodni, jer je On uzeo kaznu na sebe. To je smisao otkupljenja!

Misao o Isusu koji umire za naše grehe toliko je fundamentalna da se ponavlja i na drugi način u stihu osmom: *Od teskobe i od suda uze se, a rod njegov ko će iskazati? Jer se istrže iz zemlje živih i za prestupe naroda mojega bi ranjen.* (Isaija 53, 8)

Dok se veći deo ovog poglavlja bavi Hristovim stradanjem u širem, univerzalnom smislu onoga što je postigao svojim delima, u stihovima 7–9. govori se naročito o fizičkim okolnostima Njegove smrti: On nije otvorio usta, bio je zatvaran, u smrti se našao sa bogatima i tako dalje. Ali, uz sve te detalje Isaija naglašava suštinu: ljudi su sagrešili a On, sluga koji strada, kažnjen je umesto njih.

U četvrtom stihu ponovo se govori o Hristovom teškom stradanju – *A on bolesti naše nosi i nemoći naše uze na se* – ali iz novog ugla. Reč »nosi« izvedena je iz *nasa*, dok reč »uze« potiče iz korena reči koja se upotrebljava u kontekstu rada koji zahteva dizanje i nošenje tereta. U tekstu »a Jerovoam beše krepak i hrabar, zato videći Solomun mladića da nastaje za poslom, postavi ga nad svim radnicima doma Josifova« (1. Carevima 11, 28), izraz »radnici« izveden je iz iste reči koja je prevedena sa »uze« u Isaiji 53, 4.

Imenice koje se upotrebljavaju u prethodnom stihu, gde je Isus opisan kao »bolnik i vičan bolestima«, iste su kao i u sledećem, gde se kaže da ih je nosio i uzeo umesto nas. Tako je On bio čovek tuge i bola, jer je uzeo naše tuge i bolove na sebe.

A uveče dovedoše k njemu bolesnih mnogo i izгна duhove rečju, i sve bolesnike isceli; da se zbude što je kazao Isaija prorok govoreći: On nemoći naše uze i bolesti ponesе. (Matej 8, 16–17)

Svojim delima isceljenja Isus je već započeo delo koje će dostići vrhunac na krstu, gde će On postati tako povezan sa grehom i svim »nemoćima« i krivicom koju greh donosi (Bog ga »nas radi učini grehom« – 2. Korinćanima 5, 21) da će tamo umreti drugom smrću, najvišom kaznom za greh, a sve da mi ne bismo morali da je iskusimo.

To je blagodat koja je omogućena Isusovim umiranjem za grehe drugih. Bez Njegove smrti ne bi bilo nade na spasenje.

Isaija kaže: *Ali on bi ranjen za naše prestupe, izbijen za naša bezakonja, kar beše na njemu našega mira radi i ranom njegovom mi se iscelismo.* (Isaija 53, 5) Ovdje opet nailazimo na misao o zameni: On je ranjen, a za čije prestupe? Za naše! Izbijen, a za čija bezakonja? Naša! Isus je onaj koji nosi greh, koji strada za naše prestupe i bezakonja, i na osnovu te zamene nama je oprošteno, mi se računamo vrednim i čak smo opravdani pred Bogom.

Stih 11. najbolje sumira teologiju ovog poglavlja: *Videće trud duše svoje i nasitiće se; pravedni sluga moj opravdaće mnoge svojim poznanjem, i sam će nositi bezakonja njihova.*

»Mnogi« koji prihvate Hrista bivaju opravdani zato što je Isus, Pravedni Sluga, nosio »bezakonja njihova«, i zato oni mogu da imaju večni život, ne zato što su ga dostojni, već samim tim što je neko drugi pretrpeo kaznu koja je trebalo da bude njima dosuđena.

U jevanđeljskoj teologiji proroka Isaije zadivljuje njegova obuzetost opravdanjem. Kad bi danas neko propovedao takvo jednostrano jevanđelje, bila bi dovedena u sumnju njegova teologija. Isaija tu ne govori o posvećenju, čuti o obnovljenju i ne spominje novorođenje i novi život u Hristu. Štaviše, nema ni reči o poslušnosti Zakonu ili pobjedi nad grehom. Umesto toga, njegova teologija bavi se samo **zamenom**, Hristovim delom za nas i ničim drugim. To je blagodat čista i jednostavna, o kakvoj je poučavao apostol Pavle u svojim poslanicama, samo sa jačim naglaskom na aspektu zamene.

Otkuda takav jednostrani naglasak? Razlog je proistekao iz teološke razlike između *opravdanja* i *posvećenja*. Iako ono što je Hristos učinio za nas na krstu jednom i za sve (opravdanje) ostaje u iskustvu neodvojivo od onoga što On čini u nama (posvećenje), ono što je On učinio **za nas** i što čini **u nama** dva su različita aspekta jevanđelja koja moraju biti odvojena. Ovo je veoma značajno za razumevanje uloge blagodati u spasenju. Njegova zamena, tako jasno predočena u Knjizi proroka Isaije, čini polaznu tačku u našem doživljavanju Hrista, a potom – po-

lazeći od ličnog prihvatanja Isusa kao nosioca naših greha – stičemo iskustvo novog rođenja koje vodi ka obnovljenju u Hristu.

Ipak, novo rođenje i novi život nisu ono što nas spasava; to je ono što se događa tek pošto smo spaseni. Isaija u poglavlju 53. stavlja naglasak na sredstvo spasenja, na Hristovu zamenu, a ne na način kako mi to iskustveno doživljavamo.

Novo rođenje je iskustvo stečeno kroz opravdanje verom, iskustvo blagodati u životu vernika. Kad verom prihvatimo blagodat koja nam je ponuđena kroz Isusovu smrt, kojom je zamenio našu, mi idemo od osude ka prihvatanju, iz smrti u život, od otuđenja ka pomirenju – što sve vodi ka novom iskustvu u Isusu.

Isaija nas uči da više ne moramo da se suočimo sa osudom zbog svojih greha, jer se »Pravedni Sluga moj«, Isus, suočio sa tom osudom za nas na krstu, kad je položio »dušu svoju u prinos za greh«. Teško bi bilo naći bilo gde u Starom zavetu tako jasno objašnjenje osnove blagodati i značenja Hristove smrti kao iskupljenja naše grešnosti. Čak ni u Novom zavetu nije tako jasno objašnjeno kao ovde, da je Hristovo delo bilo u našu korist i da nikakva dela koja bismo mogli da učinimo nemaju nikakav značaj za naše iskupljenje. Iskupiti se možemo samo kroz blagodat. Ni na jedan drugi način!

O svemu tome čitamo u Starom zavetu iz koga proističe toliko mnogo novozavetne teologije.

¹ Biblijski komentari Crkve adventista sedmog dana (The SDA Bible Commentary), 1: 1085.

I krvlju neka pokropi

U četvrtom poglavlju Poslanice Jevrejima apostol Pavle, dok piše hrišćanima jevrejskog porekla o opasnosti da otpadnu od Isusa Hrista, koristi se istorijom njihovih predaka da bi ih podučio duhovnim istinama, pa tako govori i o dugotrajnom lutanju kroz pustinju dece Izrailjeve, jer se nisu pouzdali u Božje vodstvo.

A na koje mrzi četrdeset godina? Nije li na one koji sagrešiš, koji ostaviše kosti u pustinji? A kojima se zakle da neće ući u pokoj njegov, nego onima koji ne hteše da veruju? I vidimo da ne mogoše ući za neverstvo. Da se bojimo dakle da kako dok je još ostavljeno obećanje da se ulazi u pokoj njegov, ne odocni koji od vas. Jer je nama objavljeno kao i onima, ali onima ne pomaže čuvena reč, jer ne verovaše oni koji čuše. (Jevrejima 3, 17–4, 2)

Ovih nekoliko rečenica otkriva bogato polje na kome se mogu otkriti mnoge biblijske istine. Mi ćemo se ovde usredsrediti na poslednji deo u kome se kaže da jevanđelje,¹ koje je objavljeno Jevrejima još dok su boravili u pustinji, nije dalo ploda jer je palo na tlo bezverja.

Postavlja se pitanje: kako je jevanđelje njima bilo propovedano? Šta su mogli da nauče o Božjoj spasonosnoj blagodati, o spasenju samo kroz veru i da ih samo Bog može spasiti zato što su svi ljudi pod grehom a greh, ako nije očišćen, vodi u smrt? – *Zato kao što kroz jednog čoveka dođe na svet greh, i kroz greh smrt, i tako smrt uđe u sve ljude, jer svi sagrešiš.* (Rimljanima 5, 12)

Kako je, dakle, jevanđelje bilo propovedano Izrailjcima, kojima je ono u to vreme bilo potrebno koliko i nama danas? Propovedano im je kroz službu u Svetinji, kroz slikoviti prikaz, kroz model celog plana spasenja predstavljenog u simbolima i slikama. Neki govore o Svetinji kao o nekoj vrsti proročanstva, gde je u simbolima predskazano kako Isus proliva svoju krv za nas, a zatim prinosi tu krv za nas. Tako je mnogo vekova pre nego što se Isus pojavio kao telesno biće, Bog otkrio Izrailjcima postupak otkupljenja.

Na taj način, Božja blagodati proučavana je na jasan i sistematičan način. Tu, u svetilištu, Izrailjac je otvorao svoje srce Gospodu i mogao tako da nauči veliku istinu, koju je apostol Pavle jasno izrazio ovako: *Ali Bog pokazuje svoju ljubav k nama što Hristos još kad bijasmo grešnici umre za nas. Mnogo ćemo dakle većma biti kroza nj spaseni...* (Rimljanima 5, 8–9) Koje god istine da se uče službom u svetinji, a ima ih mnogo, u središtu je vest o Božjoj spasonosnoj blagodati, o Bogu koji za grešnika čini ono što grešnik nikada za sebe ne bi mogao da učini.

Svi koji su obavljali službu povezanu sa svetinjom bili su stalno obučavani u vezi sa Hristovom intervencijom u korist ljudske rase. Svrha ove službe bila je da u svakom srcu stvara ljubav prema Božjem zakonu, zakonu Njegovog carstva. Prinašanje žrtve bio je vidljivi prikaz ljubavi Božje otkrivene u Hristu – u žrtvi koja strada i umire, koja je preuzela na sebe greh za koji je čovek bio kriv, nevini je bio učinjen grešnim nas radi.²

Kao ljudska bića izgradili smo velike imperije, potčinili elektromagnetsku silu, otkrili strukturu atoma, stvorili smo divna umetnička dela i načinili čak uređaje koji mogu da utvrde da li neka osoba laže. Ako istorija potraje, recimo, još stotinu godina, ostvariće se i mnoga druga velika naučna dostignuća koja bi zadivila ovaj naraštaj, kao što bi velika dostignuća našeg naraštaja zadivila prethodni. Ali, čak kad bismo ovde živeli sledećih hiljadu godina, ne bismo bili bliži rešenju problema greha i njegove krajnje posledice (večne smrti) nego što je to učinila ma koja od prethodnih generacija tokom cele zemaljske istorije. Ako problemi uzrokovani grehom i pobunom uopšte mogu biti

rešeni, jedino je Bog moćan da to učini, i jedino je Njegovom blagodaću to moguće.

Već i sama ideja o Svetinji predstavlja izraz Božje blagodati.

I neka mi načine svetinju, da među njima nastavam. (2. Mojsijeva 25, 8). Ove Božje reči upućene Mojsiju podstakle su Izrailjce da naprave pokretno zdanje Svetinje, koje je postalo model za izgradnju hrama u Jerusalimu.

Koncept je, naizgled, neverovatan: Tvorac svemira, sila koja je stvorila sve što postoji, večni samopostojeći Bog, kaže palim ljudskim bićima na sićušnoj planeti, dugo nakon što je opustošena potopom koji je došao kao kazna, da će među njima nastavati, to jest, boraviti!³ Istinski gospodar svemira dolazi da boravi u jednom grešnom ropskom narodu! Prema ljudskim merilima, možda bi bilo logičnije da se objavio na takav način u nekoj od najvećih imperija antičkog sveta – među Hetitima, Asircima ili Egipćanima,

Čak kad bismo ovdje živeli sledećih hiljadu godina, ne bismo bili bliži rešenju problema greha i njegove krajnje posledice.

a ne u narodu koji se mogao nazvati »najnižim od niskih«. To je isto kao kada bi danas Bog otkrio svoje prisustvo u nekom izbegličkom logoru punom ljudi bez kuće i kućišta; upravo takvi bili su Jevreji onog vremena: izbeglice koje bez vlastitog doma lutaju kroz tuđu zemlju.

Povrh toga, tim plemenima Bog je dao zakone i zapovesti koje će im pomoći da postanu veliki izabrani narod sa jakim državom. Odlučivši da »među njima nastava« – jevrejska reč *betokam* doslovno znači u njihovoj sredini i odnosi se na realnu prisutnost – Gospod je izabrao i sredinu u kojoj će se dogoditi Hristovo utelovljenje.

Gle, učio sam vas uredbama i zakonima, kao što mi zapovedi Gospod Bog moj, da biste tako tvorili u zemlji u koju idete da je nasledite. Držite dakle i izvršujte ih, jer je to mudrost vaša i razum vaš pred narodima, koji će kad čuju sve uredbe reći: samo je ovaj veliki narod mudar i razuman. (5. Mojsijeva 4, 5-6)

Apostol Jovan povezuje prisustvo Božje u svetilištu (zemaljskom šatoru) sa prisustvom Božjim u Hristu, kada je došao i »useli se u nas«.

I reč postade telo i useli se u nas puno blagodati i istine; i videsmo slavu njegovu, slavu kao Jedinorodnoga od Oca. (Jovan 1, 14) Grčka reč *useli*, koju je upotrebio Jovan, dolazi od iste reči koja je u Septuaginti (prevod Starog zaveta na grčki iz trećeg veka pre Hrista) upotrebljena za Svetinju, to jest, za šator od sastanka (2. Mojsijeva 25, 9; 22, 6; 3. Mojsijeva 1, 1).

Zaista je ova ideja čudesna: Bog Tvorac odlučuje da boravi u malom grešnom narodu koji živi ponižen pod okupacijom strane mnogobožacke sile! Došao je u siromašni dom, u oblast koju ni Njegovi sunarodnici nisu cenili (Jovan 1, 46). Možda bi nekom bilo shvatljivije da se pojavio u nekoj od rimskih palata, u narodu koji ima svetsku moć, veličinu i silu. Ovako, deluje kao kada bi se u naše vreme Hristos pojavio kao biće rođeno i odgojeno u nekom od afričkih zaselaka u kojima još caruje aparthejd.

Začuđuje i to što je Bog izabrao da boravi na mestu koje je bilo natopljeno krvlju, na kome su se prinosele žrtve iz dana u dan, iz godine u godinu. Objavio se na poseban način na mestu beskrajnog prolevanja krvi, i to ne krvi zlih, već krvi nevinih, čistih životinja – jaraca, teladi, volova, čak i ptica. Evo Boga Stvoritelja gde boravi na naročit način u maloj građevini u kojoj se, kao žrtve, prinose nevine životinje koje je On sam stvorio.

Zašto? Šta se iz toga može zaključiti? Zašto bi Tvorac, Gospod svemira, boravio ne samo u građevini koju su ljudi načinili nego u građevini koja je svakodnevno bila povezana sa životinjskom krvlju?

Odgovor proističe iz značenja koje ima krv. *Jer je duša telu u krvi; a ja sam vam je odredio za oltar da se čiste duše vaše; jer je krv što dušu očišća.* (3. Mojsijeva 17, 11) Krv se koristila za očišćenje, a očišćenje je bilo potrebno zbog ljudskog greha. Kada bi Izrailjac zgrešio, doneo bi životinju u Svetinju, gde bi je sveštenik zaklao na vratima šatora od sastanka i potom njenu krv uneo i poškopio oltar »ozgo u naokolo« da se njome greh grešnika očisti. Mnogo puta je u Starom zavetu rečeno da je svrha žrtve očišćenje od greha.

On je dopustio da gresi naroda budu doneseni u Njegovu vlastitu kuću.

I neka dovede na žrtvu Gospodu za greh, što je zgrešio, žensko od sitne stoke, jagnje ili jare, za greh, i sveštenik će ga očistiti od greha njegova... I krvlju od žrtve za greh neka pokropi strane oltaru, a što ostane krvi neka se iscedi na podnožje oltara. To je žrtva za greh. (3. Mojsijeva 5, 6–9)

I neka metne ruke svoje jaretu na glavu, i sveštenik neka ga zakolje gde se kolje paljenica pred Gospodom; to je žrtva za greh. I neka uzme sveštenik krvi od žrtve za greh na prst svoj, i pomaže rogove oltaru na kom se žrtva pali; a ostalu krv neka izlije na podnožje oltaru na kome se žrtva pali. A sve salo neka zapali na oltaru kao salo od žrtve zahvalne; i tako će ga očistiti sveštenik od greha njegova, i oprostiće mu se. (3. Mojsijeva 4, 24–26)

Ako li bi sav zbor sinova Izrailjevih zgrešio nehote i ne bi zbor znao za to, i učinili bi što god što je Gospod zabranio da se ne čini, te bi skrivili, kad se dozna za greh koji su učinili, onda neka zbor prinese tele na žrtvu za greh, i neka ga dovedu pred šator od sastanka. I starešine od zbora neka metnu teletu na glavu ruke svoje pred Gospodom, i sveštenik neka zakolje tele pred Gospodom. I sveštenik pomazani neka unese krv od teleta u šator od sastanka. I neka sveštenik zamoči prst svoj u krv i sedam puta pokropi pred Gospodom pred zavesom. I tom krvlju neka pomaže rogove oltaru koji je pred Gospodom u šatoru od sastanka, a ostalu krv svu neka izlije na podnožje oltaru na kome se pali žrtva, na vratima šatora od sastanka. A sve salo izvadivši iz njega neka zapali na oltaru. I s tim teletom neka čini onako kako čini s teletom za svoj greh, tako neka učini s njim; tako će ih sveštenik očistiti od greha i oprostiće im se. (3. Mojsijeva 4, 13–20)

Sva ta krv, sada znamo, bila je simbol Hristove krvi, prolivene u našu korist.

Ako li u videlu hodimo, kao što je on sam u videlu, imamo zajednicu jedan s drugim, i krv Isusa Hrista, sina njegova, očišćava nas od svakoga greha. (1. Jovanova 1, 7)

A sad u Hristu Isusu, vi koji ste negda bili daleko, blizu postadoste krvlju Hristovom. (Efescima 2, 13)

Znajući da se propadljivim srebrom ili zlatom ne iskupiste iz sujetnoga svojega življenja, koje ste videli od otaca; nego skupocenom krvlju Hrista, kao bezazlena i prečista jagnjeta. (1. Petrova 1, 18–19)

Šta sve ovo znači? Da li je Bog prebivao na zemlji u zdanju koje je bilo ključno mesto gde su grešnicima mogli da budu oprošteni gresi? Da, to znači da se Bog kroz Svetinju čvrsto povezao sa otkupljenjem čoveka, sa spasenjem, sa njegovim gresima, prestupima, ludošću i nečistotom.

I vikahu jedan drugome govoreći: svet, svet, svet je Gospod nad vojskama; puna je zemlja slave njegove. (Isaija 6, 3)

I svaka od četiri životinje imaše po šest krila naokolo, i unutra puna očiju, i mira ne imaju dan i noć govoreći: svet, svet, svet Gospod Bog svedržitelj, koji beše, i koji jest i koji će doći. (Otkrivenje 4, 8)

Kaži svemu zboru sinova Izrailjevih i reci im: budite sveti, jer sam ja svet, Gospod Bog vaš. (3. Mojsijeva 19, 2)

Sveti Bog tako postaje čvrsto povezan sa grešnošću svojih palih stvorenja. Da li to može biti? Može, jer je Bog takođe Bog blagodati.

Šta smo do sada videli? Videli smo veličanstveno delo Božje blagodati u samoj činjenici da je došao i boravio u jednom grešnom, palom narodu. Ali, sama služba u Svetinji pruža nam i dalja saznanja. Bog je ne samo sišao da bi prebivao među nama nego je i učinio mesto svog prebivanja središtem dela spasenja. Neodvojivo se povezao sa celim procesom očišćenja i spasenja zato što je On jedini koji može da očisti naše grehe i da nas spase. Kad bi postojao neki način da se sami spasemo, zar bi Isus morao da dođe i umre za naše grehe? Tako Svetinja ukazuje koliko je Bog tesno povezan sa našim spasenjem.

Postoji još jedna pouka o blagodati koju daje Svetinja. Prilikom obreda na Dan pomirenja, kada bi ulazio u Svetinju nad svetinjama koja se nalazila u svetilištu, šta je prvosveštenik radio?

A neka izađe k oltaru koji je pred Gospodom, i očisti ga; i uzevši krvi od junca i krvi od jarca neka pomaže rogove oltaru naokolo; i neka ga

pokropi ozgo istom krvlju s prsta svojega sedam puta; tako će ga očistiti i posvetiti ga od nečistota sinova Izrailjevih. (3. Mojsijeva 16, 18–19)

Šta to prvosveštenik radi? On čisti Svetinju nad svetinjama. Od čega je čisti? Čisti je od nečistote dece Izrailjeve.

Čo je nešto što Bog čini za ljude, nešto što oni nikada ne bi mogli da učine sami za sebe.

Nečistota? Mesto na kome boravi sveti i bezgrešni Bog postaje nečisto! Kako to može biti?

Reč »nečistota« (jevrejski – *tumot*) pojavljuje se stotinama puta u Starom zavetu i gotovo uvek u kontekstu prljanja nečim kao što je nečista hrana, guba i telesni sekret. To je takođe reč kojom se opisuju grešna dela ljudi koji krše Božji zakon (Jezekilj 36, 18; 22, 4; Agej 2, 13–14; Jeremija 2, 32; Psalam 105, 39).

Postavlja se pitanje koje zadire u samu srž blagodati: kako to da Božje mesto prebivanja, koje je On odabrao da na naročit način ovde, na Zemlji, pokazuje svoju prisutnost, postaje ispunjeno »nečistotama« izabranog naroda? Odgovor se nalazi u celovitom sagledavanju nastanka Svetinje i procesa koji su se odigravali u njoj. Gospod nije samo dao uputstvo za izgradnju Svetinje već je ustanovio i ritual očišćenja greha. Božja kuća se tako punila nečistotama pojedinaca i naroda u celini. Sama Svetinja postajala je *tumot*, što je logična posledica vekovnog procesa – jedinog kroz koji grešnicima mogu biti oprošteni gresi.

Poređenje sa Hristom nameće se samo od sebe. Iako je bio bezgrešan, svet i neokaljan, šta se s Njime dogodilo? Apostol Pavle veli: *Jer onoga koji ne znadijaše greha nas radi učini grehom, da mi budemo pravda Božja u njemu (2. Korinćanima 5, 21).*

O značenju ovih reči hrišćani su vekovima raspravljali: osnovna misao u tumačenjima vezuje se za službu u zemaljskoj Svetinji, naime, mesto gde se On nastanio ispunilo se nečistotama sinova Izrailjevih i ...*prestupima njihovim u svim gresima njihovim (3. Mojsijeva 16, 16).*

Svi gresi njihovi preneseni su, dakle, u Svetinju i pali su na Isusa, koji je toliko tesno bio povezan sa našom grešnošću da je postao grehom

nas radi. Ova paralela postaje još očiglednija kada se ima na umu da je Isus povezoao samog sebe sa Svetinjom. Apostol Jovan kaže:

Isus odgovori i reče im: razvalite ovu crkvu i za tri dana ja ću je podignuti. A Jevreji rekoše: četrdeset i šest godina građena je ova crkva, i ti za tri dana da je podigneš? A on govoraše za crkvu tela svojega. (Jovan 2, 19–21)

Kako nam, dakle, služba u Svetinji otkriva Božju blagodat?

Prvo, ta blagodat je bila otkrivena time što je On sišao i pokazao svoju prisutnost na određenom mestu, u zemaljskoj Svetinji.

Drugo, ta blagodat se otkrila činjenicom da je mesto koje je On izabrao da u njemu boravi trebalo da bude središte Njegovog dela očišćenja, dela koje je samo On mogao da učini za nas.

Treće, u središtu tog dela nalazilo se mesto prenošenja greha i prestupa Njegovog naroda. On je dopustio da gresi naroda budu donešeni u Njegovu vlastitu kuću, koja je tako i sama postala ispunjena nečistotama naroda, a sve to s ciljem da gresi budu oprošteni. Tako je Svetinja preuzimala grehe ljudi, što simbolizuje Hrista koji je u stvarnosti učinio ono isto što je Svetinja činila samo u slici.

Jer što zakonu beše nemoguće, jer beše oslabljen telom, posla Bog Sina svojega u obličju tela grehovnoga i za greh osudi greh u telu. (Rimljanima 8, 3)

Hristos je nas iskupio od kletve zakonske, postavši za nas kletva, jer je pisano: proklet svaki koji visi na drvetu. (Galatima 3, 13)

Sve ovo proizlazi iz Božje blagodati; to je nešto što Bog čini za ljude, nešto što oni nikada ne bi mogli da učine sami za sebe.

¹ Jevandjelje na grčkom znači dobra vest, radosna vest, to jest, vest o spasenju ljudi kroz Hrista. S obzirom na sadržaj, jevandjelje je skup svih proročanstava, obećanja, nagoveštaja i učenja o svespasavajućoj Božjoj blagodati kroz žrtvu Isusa Hrista na krstu. Vest o spasenju ljudskog roda pojavljuje se još u Prvoj knjizi Mojsijevoj (3, 15), pa se taj spis naziva i protojevandjelje (prvo jevanđe-

lje). Radosna vest o budućem Mesiji koji će sići među ljude pukom Božjom milošću, pojavljuje se i u Knjizi proroka Isaije (61, 1): Duh je Gospoda Boga na meni, jer me Gospod pomaza da javljam dobre glase krotkima, posla me da zavijem ranjene u srcu, da oglasim zarobljenima slobodu i sužnjima da će im se otvoriti tamnica. Sam Hristos potvrđuje da se ovo proročanstvo ispunito na njemu. Apostol Luka (4, 17–21) ovako opisuje taj događaj: I dadoše mu knjigu proroka Isaije, i otvorivši knjigu nađe mesto gde beše napisano: Duh je Gospodnji na meni; za to me pomaza da javim jevanđelje siromasima; posla me da iscelim skrušene u srcu; da propovedim zarobljenima da će se otpustiti, i slepima da će progledati; da otpustim sužnje; i da propovedam prijatnu godinu Gospodnju. I zatvorivši knjigu dade sluzi, pa sede: i svi u zbornici gledahu na nj. I poče im govoriti: danas se izvrši ovo pismo u ušima vašima.

² Odabrana svedočanstva, knj. I, str 233.

³ Skica svetilišta prema Seventh-day Adventist Bible Dictionary, Washington, 1979.

OSMO POGLAVLJE

Ispred zavese

U prethodnom poglavlju je pokazano da je čak i samo postojanje Svetinje bilo izraz Božje blagodati, Njegove spremnosti da se spusti do čoveka da bi se suočio sa ljudskom prirodom u njenom grešnom stanju. Videli smo, takođe, da ne samo što je Bog boravio u toj Svetinji nego je i dopustio da ta Svetinja postane središte plana spasenja.

Razmotrimo sada malo поближе na koji način je Bog, pomoću Svetinje, rešavao problem greha. Svako ko proučava službu u Svetinji zapaziće, kao prvo, da Stari zavet – iako daje razrađena uputstva u vezi sa gradnjom zemaljske Svetinje, za izradu svešteneckih odeća (2. Mojsijeva 25, 10–28; 30; 43) i za različite žrtvene rituale (3. Mojsijeva 1–27) – ne objašnjava, bar ne detaljno, šta te stvari znače. Jasno je, međutim, iz rasutih tekstova o Svetinji da je srce i duša te službe bilo otkupljenje od greha, oproštenje greha i čišćenje od greha. I pošto otkupljenje, oproštenje i čišćenje dolaze samo od Božje blagodati, zemaljska Svetinja predstavljala je izraz te blagodati, u vidu simbola i slika koji su upućivali na Hrista.

*Srce i duša te službe
bilo je otkupljenje
od greha, oproštenje
greha i čišćenje
od greha..*

Jer je duša telu u krvi, a ja sam vam je odredio za oltar da se čiste duše vaše, jer je krv što dušu očišća. (3. Mojsijeva 5, 10)

A od drugoga neka načini žrtvu paljenicu po običaju; tako će ga očistiti sveštenik od greha njegova, koji je učinio, i oprostiće mu se. (3. Mojsijeva 19, 22)

Neka ga očisti pred Gospodom sveštenik ovnom ponosenim za prestup od greha koji je učinio, i oprostiće mu se greh njegov. (3. Mojsijeva 19, 22)

I Mojsije potraži jare za greh; ali gle beše izgorelo; zato se razgnevi na Eleazara i na Itamara, sinove Aronove koji ostaše, reče: zašto ne jedoste žrtve za greh na svetom mestu? Svetinja je nad svetinjama i dade

vam je Gospod da nosite greh svega zbora da bi se očistili od greha pred Gospodom? (3. Mojsijeva 10, 16–17)

Svetinja otkriva kako može da bude premošćen veliki jaz između svetog i bezgrešnog Boga i ljudi palih u greh.

Ovi starozavetni tekstovi, i nekoliko drugih, pokazuju da je služba zemaljske Svetinje, sa svojim krvnim žrtvama, podrazumevala proces spasenja. Novi zavet mnogo izoštrenije osvetljava tu istinu, te se

vidi da je sva služba u Svetinji bila model Hristovog života, smrti i prvosveštenečke službe.

Ta ideja je iskazana na mnogim mestima. Na primer, Jovanove reči: *Gle jagnje Božje koje uze na se grehe sveta* (Jovan 1, 29), mogu se razumeti samo u kontekstu zemaljske Svetinje u kojoj je žrtvovanje jaganjaca bilo sredstvo za oslobađanje od greha.

Tako isto, Isusove reči: *»Razvalite ovu crkvu, i za tri dana ću je podignuti«* (Jovan 2, 19), jasno se odnose na službu u zemaljskoj Svetinji.

I reči apostola Petra – *Znajući da se propadljivim srebrom ili zlatom ne iskupiste iz sujetnoga svoga življenja, koje ste videli od otaca; nego skupocenom krvlju Hrista, kao bezazlena i prečista Jagnjeta* (1. Petrova 1, 18–19) – neposredno su povezane sa službom u Svetinji. (*I neka donese za žrtvu Gospodu jagnje muško od godine za žrtvu paljenicu* – 4. Mojsijeva 6, 14).

Veza između Hristove službe i službe u zemaljskoj Svetinji jasno je prikazana u Poslanici Jevrejima. Na početku osmog poglavlja ove Posla-

nice apostol Pavle kaže da je zemaljsku Svetinju sa njenim zemaljskim sveštenicima zamenila nebeska Svetinja u kojoj sada Isus služi kao prvosveštenik.

A ovo je glava od toga što govorimo: imamo takvoga Poglavarara svešteničkoga koji sede s desne strane prestola veličine na nebesima; koji je sluga svetinjama i istinitoj skiniji,¹ koju načini Gospod, a ne čovek. (Jevrejima 8, 1–2)

Drugim rečima, umesto ovozemaljske službe – tog »obličja i sena nebeskih stvari« (Jevrejima 8, 5) – Isus je sada naš Prvosveštenik koji služi u našu korist u nebeskoj Svetinji, »istinitoj skiniji, koju načini Gospod, a ne čovek«.

Prema poslanici Jevrejima, svrha zemaljske Svetinje bila je da pokaže u simbolima – kroz obrede, službe pranja i žrtvovanja – Hristov život, smrt i zatim Njegovu službu u nebeskoj Svetinji. Pošto je Hristovo delovanje bilo delo blagodati, i pošto je učinio za nas ono što mi nismo mogli da učinimo sami za sebe, zemaljska Svetinja predstavljala je izraz te blagodati, u kojoj se uz nekoliko prekida (kao što je bilo vavilonsko ropstvo) služba nastavljala tokom više od hiljadu godina.

Iz službe u Svetinji dolaze nam mnoge pouke o Božjoj blagodati. Jedna od njih glasi da služba u Svetinji otkriva kako može da bude premošćen veliki jaz između svetog i bezgrešnog Boga i ljudi palih u greh.

Jer ovako govori visoki i usvišeni, koji živi u večnosti, kojemu je ime sveti... – Isaija 57, 15. Bog je videlo, i tame u njemu nema nikakve. – 1 Jovanova 1, 5. Jer ja sam Gospod Bog vaš; zato se osvećujte i budite sveti, jer ja sam svet. – 3. Mojsijeva 11, 44. I vikahu jedan drugome govoreći: svet, svet, svet je Gospod nad vojskama; puna je zemlja slave njegove. – Isaija 6, 3. Uzvisujte Gospoda Boga našega, i klanjajte se na svetoj gori njegovoj, jer je svet Gospod Bog naš. – Psalam 99, 9. Ne možete služiti Gospodu: jer je svet Bog. – Isus Navin 24, 19. Koga si ružio i hulio? I na koga si podigao glas? I podigao uvis oči svoje? Na sveca Izrailjeva. – 2. Carevima 19, 22. I ja te hvalim uz psaltir, tvoju vernost, Bože moj; udaram ti u gusle, sveče Izrailjev. – Psalam

71, 22. Svet, svet, svet Gospod Bog svedržitelj, koji beše, koji jest i koji će doći. – Otkrivenje 4, 8.

Zaslepljujući kontrast između ovog Boga i nas, palih ljudskih bića, između svetosti i nesvetosti, zapaža se u ljudskoj reakciji kad god se Bog otkrivao ljudima. U svakom pojedinačnom slučaju, čak kad su u pitanju takozvani »sveti ljudi«, nesvetost ne može da podnese svetost. Kad se Bog pojavio pred Mojsijem u grmu koji je goreo, Mojsije zakloni lice svoje, jer ga strah bijaše gledati u Boga. – 2. Mojsijeva 3, 6. Jov je, pošto je za tren ugledao Gospoda, uzviknuo: Ušima slušah o tebi, a sada te oko moje vidi. Zato poričem i kajem se u prahu i pepelu. – Jov 42, 5–6. Isaija je, nakon vizije Boga koji sedi na prestolu a oko njega anđeli pevaju o Njegovoj svetosti, povikao: Jaoh meni! Pogiboh jer sam čovek nečistih usana i živim usred naroda nečistih usana, jer cara Gospoda nad vojskama videh svojim očima. – Isaija 6, 5. Jezekilj, apostoli Pavle i Jovan, svaki na svoj način, u sopstvenim jedinstvenim okolnostima, za trenutak su videli Boga i njihova je reakcija uvek bila ista: pali su na tlo pred Njim, nemoćni da prisebno i na nogama podnesu prizor.

Zemaljska Svetinja otkriva, međutim, da kroz obrede koji su u njoj obavljani, kroz službu žrtava, što je sve ukazivalo na Isusa, grešni čovek može ne samo da priđe svetom Bogu nego i da bude prihvaćen od Njega. Svetinja je omogućila ljudskim bićima, kakvi god da su njihovi gresi, da priđu prestolu Božjem i nađu naklonost, oprostjenje i isceljenje.

Kakva moćna slika i simbol Isusa, Boga u ljudskom telu, kome su svi ljudi, čak i najgori, mogli da priđu, da dobiju oprostjenje i budu prihvaćeni!

U središtu službe u Svetinji nalazilo se žrtvovanje životinja. Kakvo značenje je ono imalo? Prinošenjem žrtve korišćena je u životu grešnih ljudi Božja blagodat: čovek koji bi počinio greh, da bi bio spasen od kazne svetog Boga, prinosio je na žrtvu nevinu životinju koja je bivala ubijena umesto njega.

U izvesnom smislu, to je nepravda: nevino strada za krivo! Ali, to je suština krsta – nepravda: sveti, bezgrešni i nevini Isus strada za nesveta, grešna i kriva ljudska bića. Elen Vajt je to ovako izrazila u svom čuvenom citatu:

Sa Hristom se postupalo kako mi zaslužujemo, da bi se sa nama moglo postupati kako On zaslužuje. On je bio osuđen za naše grehe, u kojima nije imao udela, da bismo mi mogli biti opravdani Njegovom pravdom u kojoj nismo imali udela. On je pretrpeo smrt koja je bila naša, da bismo mi mogli primiti život koji je Njegov. »Ranom njegovom mi se iscelismo«.²

Čak i površno čitanje o obredima u zemaljskoj Svetinji otkriva da to nije bio jednostavan proces sveden na samo jednu žrtvu. Postojale su mnoge, različite vrste žrtvovanja koje su zahtevale različite obrede i različite životinje, zavisno od mnoštva različitih grehova. Iako su sve te žrtve ukazivale na Isusa, nijedna od njih, pojedinačno, nije mogla da izrazi punoću i bogatstvo onoga što je Hristos učinio za nas. Sva ta različita žrtvovanja otkrivala su mnogostranu veličanstvenost Hristove žrtve u našu korist. Važna činjenica za nas je i to da mi, bez obzira na naše grehe, imamo zamenu – imamo Onoga koji je platio kaznu umesto nas. Možemo biti sigurni da ćemo biti prihvaćeni i da će nam gresi biti oprostjeni bez obzira na našu prošlost; to je poruka službe u zemaljskoj Svetinji!

U zemaljskoj Svetinji, krvne žrtve morale su neprestano da se ponavljaju, a jedna jedina žrtva na krstu – smrt utelovljenog Hrista, bila je dovoljna za sva vremena!

*I svaki sveštenik stoji svaki dan služeći i jedne žrtve mnogo puta prino-
seći koje nikada ne mogu uzeti greha. A on prinesavši jedinu žrtvu za
grehe sedi svagda s desne strane Bogu. (Jevrejima 10, 11–12)*

Jedina žrtva za grehe – za sva vremena. Ako to nije izraz Božje blagodati prema nama, šta bi drugo moglo biti? Ako nam to ne može dati sigurnost, šta bi drugo moglo?

Najveći izraz ove blagodati otkriven je na Dan godišnjeg očišćenja (Jom Kipur), obreda koji su stari Jevreji shvatali kao dan suda. To je bilo ozbiljno vreme kada je sama Svetinja, uprljana gresima naroda, bila ritualno čišćena od greha, koji su se prenosili na jarca za greh. Životi-

*Očišćenje je
u potpunosti delo
Božje blagodati.*

nja je zatim živa odvođena u pustinju, što je simbolizovalo uklanjanje tih greha iz izrailjskog logora.

Šta sam naziv – Dan pomirenja ili Dan očišćenja – otkriva? Šta je očišćenje? Zar to nije Božje delo našeg spasavanja? Zar to nije potpuna Božja blagodat? Zar to nije nešto što Bog čini za nas, pošto mi ne možemo to

Na Dan pomirenja u izvesnom smislu sudi se i samom Bogu.

da učinimo za sebe? Zar nije samo očišćenje, kako ga shvataju hrišćani, delo blagodati za nas? *Jer je duša telu u krvi; a ja sam vam je odredio za oltar da se čiste duše vaše; jer je krv što dušu očišća.* (3. Mojsijeva 17, 11)

Čime se vrši očišćenje? Krvlju. Čijom krvlju, našom ili Hristovom? Naravno, Hristovom. Zato bilo koji dan posvećen očišćenju, a očišćenje je u potpunosti delo Božje blagodati – kada nas Bog spasava uprkos nama samima – mora biti radosna vest! Umesto Jom Kipur (Dan očišćenja), taj dan bi mogao biti nazvan Jom Kanan (Dan blagodati), jer očišćenje nije ništa drugo nego izraz Božje spasonosne blagodati.

Ova velika istina predočena je samim ritualom na Dan pomirenja, kada prvosveštenik ulazi u Svetinju nad svetinjama, u najdalju prostoriju svetilišta, gde kropi žrtvenom krvlju (3. Mojsijeva 16); to je prostorija u kojoj se nalazio Kovčeg zaveta sa deset Božjih zapovesti. Pošto je centralni postupak na Dan pomirenja bio ulazak u prostoriju sa Božjim zapovestima, neki hrišćani su bili skloni da daju veći značaj Zakonu nego krvi, to jest, da veruju kako sud ne samo što nije u skladu sa opravdanjem nego mu je i suprotstavljen.

Ali, razmislimo o tome i na ovaj način: Da li je prvosveštenik ikada ušao u Svetinju nad svetinjama bez krvi? Naravno, nije; to bi značilo smrt, jer se u Svetinji nad svetinjama nalazi Zakon, a Zakon samo osuđuje. Nažalost, ući u Svetinju nad svetinjama bez krvi, dakle, ući bez opravdanja (danas se to ne čini bukvalno, ali čini se suštinski, učeći o Zakonu bez njegovog povezivanja sa opravdanjem), znači stati go, bez zaštite pred sud; svi bismo u tom slučaju bili osuđeni jer svi smo grešni, a opravdanje i otkupljenje kroz blagodat nemamo. Jom Kipur (Dan pomirenja) bez krvi bio bi Jom Jaršijun (Dan osude)!

Važno je imati na umu da se u zemaljskom modelu Svetilišta sve događalo u vezi sa krvlju, a ne sa Zakonom. Presto milosti, koji je pokrivaio Zakon, nikada nije bio podizan niti uklanjan na Dan očišćenja. Prema Trećoj knjizi Mojsijevoj, jedino što se događalo sa prestolom milosti na Dan pomirenja bilo je prskanje krvi po njemu (16, 14–15). Presto milosti uvek je pokrivaio Zakon. Zakon, dakle, nikada nije izlazio na videlo zato što je to bio Dan očišćenja, a samo krv, a ne Zakon, može da očisti.

Zar nije značajno to što je krv prskana preko Zakona? Tako se činilo zato što Zakon ne može nikoga da spase, ne može nikoga da očisti. Zakon samo osuđuje! A ovo je Dan pomirenja, a ne Dan osude, i zato se krvlju prska Kovčeg zaveta u kome se nalazi Zakon. Krv, dakle, pokriva Zakon. Da je drukčije, postojala bi samo osuda, a ne i spasenje.

Znači, ključni element Dana pomirenja bila je krv (opravdanje).

Posle neka uzme krv od junca i pokropi s prsta svojega po zaklopcu prema istoku, a pred zaklopcem neka sedam puta pokropi tom krvlju s prsta svojega. I neka zakolje jarca na žrtvu za greh narodni, i neka unese krv njegovu za zaves; i neka učini s krvlju njegovom kao što je učinio s krvlju junčijom i pokropi njom po zaklopcu i pred zaklopcem... i uzevši krvi od junca i krvi od jarca neka pomaže rogove oltaru unaokolo; i neka ga pokropi ozgo istom krvlju s prsta svojega sedam puta; tako će ga očistiti i posvetiti ga od nečistota sinova Izrailjevih. (3. Mojsijeva 16, 14–19)

Krv, a ne Zakon, čistila je greh, a svaka kap krvi simbolizovala je jedinu krv koja stvarno vrši očišćenje, a to je krv Hristova; ta činjenica o krvi otkrivala je istinu da je sud delo blagodati isto toliko koliko i svaki drugi ritual u Svetinji kada je nevinna životinja stradavala umesto grešnika.

Sledeći element koji ne treba prevideti odnosi se na dva zlatna anđela, na dva heruvima koji su bili postavljeni na presto milosti, lica okrenutog prestolu.

I načini dva heruvima zlatna, jednostavne ih načini, na dva kraja zaklopca. I načini heruvime jednoga na jednom kraju a drugoga he-

ruvima na drugom kraju; na zaklopcu načinite dva heruvima na oba kraja. I neka heruvimi rašire krila u vis da zaklanjaju krilima zaklopac, i neka budu licem okrenuti jedan drugom, prema zaklopcu neka su okrenuta lica heruvima. (2. Mojsijeva 25, 18–20)

Elen Vajt daje zadivljujući uvid u to šta ovi heruvimi predstavljaju:

»Heruvimi u zemaljskoj svetinji, koji s poštovanjem gledaju dole na presto milosti, predstavljaju interesovanje sa kojim nebeske vojske razmišljaju o delu otkupljenja. To je tajna milosti u koju anđeli žele da zavire – da Bog može biti pravedan dok opravdava grešnika koji se kaje i obnavlja svoj odnos sa palim ljudskim rodom; da je Hristos mogao da se spusti da bi podigao nebrojeno mnoštvo iz ponora propasti i odene ih u odeću vlastite pravednosti na kojoj nema mrlje, da bi ih ujedinio sa anđelima koji nikada nisu pali, i da žive zauvek u prisutnosti Božjoj.«³

Središnja tema suda jeste da sam Bog, na Dan očišćenja dozvoljava da On i Njegovo delo spasenja budu izloženi sudu pred svemirom koji sve to posmatra.

Zemaljsko Svetilište bilo je model celog plana spasenja, od krsta do Dana pomirenja. Gde je u tom modelu Gospod postavio ta dva heruvima, koji simbolišu interesovanje nebeske vojske za plan spasenja? Da li na oltar za spaljivanje žrtava ili na mesto gde su životinje klane? Ne, postavio ih je u drugom odeljenju iznad prestola milosti, na mestu ključnom za Dan očišćenja i suda.

Šta to znači? To pokazuje da je sud mesto gde svemir koji posmatra dobija odgovor, prema rečima Elen Vajt, na pitanje kako Bog »može biti pravedan dok opravdava grešnika koji se kaje«. Postavljanje heruvima na to mesto pokazuje da je završni sud, u stvari, i **sud nad Bogom!** Dakle, na Dan pomirenja u izvesnom smislu sudi se i samom Bogu.

Načinimo paralelu sa jednim primerom iz savremene istorije: Za vreme suđenja nacistima u Nirnbergu, posle Drugog svetskog rata, jedan od sudija je rekao da će ceo svet suditi sudijama na osnovu toga kako su tamo sudili. Tako biva da je i sam Bog kao vrhovni Sudija i Tvorac celog svemira podvrgnut suđenju. Ona dva heruvima simbolišu nebrojene anđele pred prestolom Božjim u prizoru suđenja iz Danila 7.

Gledah dokle se postaviše prestoli, i starac sede, na kome beše odelo belo kao sneg, i kosa na glavi kao čista vuna, presto mu bijaše kao plamen ognjeni, točkovi mu kao oganj razgorio, reka ognjena izlazaše i tecijaše ispred njega, tisuća tisuća služaše mu, i deset tisuća po deset tisuća stajahu pred njim; sud sede i knjige se otvoriše. (Danilo 7, 9–10)

U veoma stvarnom smislu, sam Bog je taj kome se sudi na osnovu toga kako postupa sa nama grešnicima. Kako to znamo? To nam u 51. psalmu otkrivaju Davidove reči priznanja i pokajanja nakon teških greha koje je počinio:

Smiluj se na me, Bože, po milosti svojoj, i po velikoj dobroti svojoj očisti bezakonje moje. Operi me dobro od bezakonja mojega, i od greha mojega očisti me. Jer ja znam prestupe svoje, i greh je moj jednako preda mnom. Samome tebi zgreših i na tvoje oči zlo učinih, a ti si pravedan u rečima svojim i čist u sudu svojem. (Psalam 51, 1–4)

Lako je prevideti jednu od presudnih činjenica za koju se David hvata u svom obraćanju Bogu. On priznaje svoje grehe i traži od Boga milost, dobrotu i oprostjenje, traži da ga očisti i izbriše njegove prestupe da bi On, Bog, mogao biti pravedan u rečima svojim i čist u sudu svojem. Zar on zaista smatra da Gospod treba to da učini za njega da bi bio čist dok mu sudi? Da, on upravo to govori!

Sve ovo postaje jasnije ako imamo na umu da su njegove reči – *jer ja znam prestupe svoje, i greh je moj jednako preda mnom. Samom tebi zgreših, i na tvoje oči zlo učinih* – umetnute kao nešto što prekida glavni tok njegove molitve kojom traži od Boga oprostaj za počinjene grehe, čime će On, Bog, postati »čist u sudu svojem«

Ovaj tekst bi mogao i ovako da glasi: »Smiluj se na me, Bože, po milosti svojoj, i po velikoj dobroti svojoj očisti bezakonje moje. Operi me dobro od bezakonja mojega, i od greha mojega očisti me (Jer ja znam prestupe svoje, i greh je moj jednako preda mnom. Samome tebi zgreših i na tvoje oči zlo učinih), a ti si pravedan u rečima svojim i čist u sudu svojem.«

Ako sledimo tok Davidovih misli, njegova molitva mogla bi da teče i ovako: »Smiluj se na me, Bože, po milosti svojoj, i po velikoj dobroti svojoj očisti bezakonje moje. Operi me dobro od bezakonja mojega, i

od greha mojega očisti me... da ti možeš biti pravedan u rečima svojim i čist u sudu svojem.«

Bog opravdan kad govori, čist kad sudi? Upravo tako, i ta tema je toliko presudna da apostol Pavle u Poslanici Rimljanima, toj velikoj knjizi o blagodati, opet o njoj govori, navodeći iz Psalama 51: *Nego Bog neka bude istinit a čovek svaki laža, kao što stoji napisano: da se opravdaš u svojim rečima i da pobediš kad ti stanu suditi.* (Rimljanima 3, 4)

Iako se tekst u Poslanici Rimljanima donekle razlikuje od psalma, misao je ista: na sudu se sudi samome Bogu! Središnja tema suda jeste da sam Bog, na Dan očišćenja dozvoljava da On i Njegovo delo spase-nja budu izloženi sudu pred svemirom koji sve to posmatra.

Celokupna služba u Svetinji, od smrti životinje kod oltara do konačnog iznošenja greha u ritualu Dana pomirenja, delo je Božje blagodati; otuda grešnik koji dođe u Svetinju u veri i pokajanju i preda se Bogu, može biti siguran u spasenje još na Dan očišćenja.

Tako je služba u svetilištu bila svedočanstvo o blagodati Boga koji želi da spase svoj narod kako u ono davno vreme, tako i danas. Ali, dok je u starozavetna vremena radosna vest o Božjoj blagodati bila izražena u simbolima i slikama, u Novom zavetu imamo najpotpuniji i najjasniji prikaz te blagodati, koja je došla kroz Isusovu ličnost. *Jer se zakon dade preko Mojsija, a blagodat i istina postade od Isusa Hrista.* (Jovan 1, 17)

¹ Skinija – šator koji je napravio Mojsije u pustinji, po uputstvu Gospodnjem, kao mesto za održavanje službe Božje. Skinija je imala osnovu u obliku pravougao-nika dugog petnaest, širokog pet metara; visina svetinje iznosila je takođe pet metara. Bila je načinjena od drveta sitima obloženog zlatnim listovima. Imala je dva dela: prednji, dug deset metara, nazivan Svetinja, odeljen zavesom od zad-njeg dela zvanog Svetinja nad svetinjama, gde se nalazio Kovčeg zaveta. U pred-njem delu, u koji su smeli da ulaze samo sveštenici, nalazili su se žrtvenik, oltar i razni svešteni predmeti – sto za hlebove, zlatni svećnjak, itd. U Svetinju nad svetinjama smeo je da uđe samo prvosveštenik jednom godišnje da bi krvlju žrtvovanih životinja očistio od greha izrailjski narod. (3. Mojsijeva 16) Skinija je tokom izrailjske istorije prenošena na razna mesta u Obećanoj zemlji. Kovčeg zaveta je čuvan u Jerusalimu sve dok Navuhodonosor nije razorio grad.

² Elen Vajt: Čeznja vekova, str. 25.

³ Elen Vajt: Velika borba, str. 415.

DEVETO POGLAVLJE

Verom Avram...

Jer se zakon dade preko Mojsija, a blagodat i istina postade od Isusa Hrista. (Jovan 1, 17) Zašto? Zato što bi nas bez blagodati Zakon sve osudio. Ako bismo bez Božje blagodati išli u Svetinju, bez krvi koja bi nas opravdavala, to bi značilo da nas čeka sigurna i večna smrt.

Ali, kroz Isusa i Njegovu krv, svima koji bi inače bili osuđeni, daje se oprostjenje, blagodat i nada. Nikada ne bismo smeli pomisliti da to, samo zato što nam je poklonjeno, ne vredi mnogo. Naprotiv, visoka cena najbolje se vidi u Isusovom uzviku: *Eli! Eli! lama savahtani? – Bože moj! Bože moj! zašto si me ostavio?* (Matej 27, 46) To nije bio krik čoveka koji je tučen, bičevan i razapet. To je bio krik jednog dela Božanstva koji se odvojio od drugog – zvuk koji se čuo samo jednom u celom svemiru i nikada se više neće začuti.

Na krstu je Bog iskusio na samom sebi nešto potpuno novo, a to je – kazna za greh. Uzeo je na sebe kaznu koja je trebalo da bude naša; to je bio jedini način da nam bude oprosteno ono zbog čega je trebalo s pravom da budemo osuđeni.

Bilo je neophodno da strašna tama obavije Njegovu dušu zbog povlačenja Očeve ljubavi i naklonosti, jer je On stajao na mestu grešnika... Pravedni mora da podnese osudu i gnev Božji, ali ne kao osveto-ljubivost, jer srce je Božje bilo duboko ganuto velikom tugom kada je Njegov bezgrešni Sin podnosio kaznu za greh. Ovo razdvajanje božan-skih sila nikada se više neće dogoditi kroz večna vremena.¹

Da li je to razdvajanje božanskih sila bila cena kojom je plaćena blagodat – razdvajanje, ma koliko bilo privremeno, samog Božanstva? Ovo povlačenje Očeve ljubavi i naklonosti od Sina na krstu dogodilo se dok je Isus podnosio kaznu za naše grehe. Kroz reči Elen Vajt možemo da nazremo šta su Otac, Sin i Sveti Duh iskusili da bismo mi mogli imati obećanje večnog života.

Hristova žrtva ogledala se u tome što je Božanstvo prihvatilo odgovornost za grehe sveta, pa čak podnelo posledice tog greha. Da li je

Ako bismo na bilo koji način mogli da spasenje zaradimo, to bi u izvesnom smislu značilo da nam ga Bog duguje.

Božanstvo koje ne može umreti osetilo na jedinstven način, kroz privremeno isključivanje Sina iz jedinstva Božanstva, potpuni intenzitet večne smrti palog roda? Bez sumnje, upravo se to dogodilo: plan spasenja razdvojio je Trojstvo mada samo nakratko!

Kako je onda nerazumno da, u svetlosti »razdvajanja božanskih sila«, pomislimo

da ikada možemo zaraditi ili sami ostvariti svoje spasenje! Svetogrođe je prema Gospodu da mi, pala bića, koja od sebe i u sebi nemaju život, nego u Njemu živimo, mičemo se i jesmo (Dela 17, 28; Jovan 12, 7–11) verujemo da možemo nekako, sopstvenim delima, svojim pridržavanjem Zakona, svojom poslušnošću, išta dodati onome što je Gospod učinio za nas, onome što je podneo radi našeg spasenja. Kako to deluje krajnje oholo ako zaista verujemo da su naša dela dovoljno vredna da nam obezbede spasenje!

Poslužimo se ovakvom grubom analogijom: Pretpostavimo da je Hitler, zloglasni vođa nacističke Nemačke, preživeo rat i da je, promenivši mišljenje o holokaustu, odlučio da svoje srce pokloni jevrejskoj bolnici, ne bi li se tim postupkom iskupio za svoja zlodela. Otprilike toliko i naša dela mogu dodati planu spasenja. Ako bismo na bilo koji način mogli da spasenje zaradimo, to bi u izvesnom smislu značilo da nam ga Bog duguje.

Evo reči apostola Pavla u Poslanici Rimljanima, kojima je, na primeru starozavetnog Avrama, verovatno najjasnije izneseno novozavet-

no učenje o značenju blagodati i spasenju kroz veru, a ne kroz dela i poslušnost Zakonu, ma koliko ta poslušnost bila izraz vere:

Šta ćemo dakle reći za Avrama, oca svojega, da je po telu našao? Jer ako se Avram delima opravda, ima hvalu, ali ne u Boga. Jer šta govori pismo? Verova Avram Bogu i primi mu se u pravdu. A onome koji radi ne broji se plata po milosti nego po dugu. A onome koji ne radi a veruje onoga koji pravda bezbožnika, prima se vera njegova u pravdu. (Rimljanima 4, 1–5)

Nekoliko važnih istina dopire do nas iz ovih redova.

Apostol Pavle, u svom obraćanju Jevrejima, dopušta da biti Jevrej-in ima svojih prednosti u odnosu na pripadnike drugih naroda, ali samo po tome što su izabrani da prime reč Božju (Rimljanima 3, 1–2) – *Šta je dakle bolji Jevrejin od drugih ljudi? Ili šta pomaže obrezanje? Mnogo svakojako; prvo što su im poverene reči Božje.* – ali im to ne obezbeđuje specijalne zasluge pred Bogom. Avram je po telu bio otac izabranog naroda, te ako je iko bio pozvan i izabran, bio je to on, Avram. Ipak, kad je u pitanju spasenje, smatra apostol Pavle, sve su te inače impresivne činjenice bezvredne.

»Jer ako se Avram delima opravda, ima hvalu, ali ne u Boga.« Možda su pred ljudima, pred drugim grešnim ljudima, Avramova dela bila nešto na osnovu čega je imao slavu, ali ne i pred Bogom. Naša dela i sva naša pravda ne mogu nam doneti spasenje, jer se ono dobija blagodaću, kao dar koji će se primiti samo kroz veru.

Apostol Pavle gradi dalje svoju misao ne na filozofiji, umovanju ili prirodnim zakonima, već na Reči Božjoj: *Jer šta govori pismo? Verova Avram Bogu i primi mu se u pravdu.* Apostol Pavle ovde citira tekst iz Prve knjige Mojsijeve: *I poverova Avram Bogu, a On mu primi to u pravdu (15, 6), koje se nalaze u kontekstu Božjeg obećanja datog ovom starom čoveku bez dece, da će od njega nastati velik narod: ...pogledaj na nebo i prebroj zvezde, ako ih možeš prebrojati. I reče mu: tako će biti seme tvoje.* – Odmah iza ovih reči dolazi ona jezgrovita rečenica o opravdanju Avrama pred Bogom, kojom se više od hiljadu godina kasnije koristio apostol Pavle radi poučavanja o spasenju kroz blagodat.

Reč »poverova« u Prvoj knjizi Mojsijevoj (15, 6) dolazi od jevrejskog korena *amn*, iz koga je izvedeno naše »amin«. U suštini, znači »potvrditi, podupreti«, i daje ideju o snazi, stabilnosti i vernosti. Iz ovog korena izvedena je cela grupa reči, kao što su *vernost, zaista, amin, poverenje, čvrstoća i vredno poverenja*. U starojevrejskom načinu razmišljanja pravo verovanje nije samo neka vrsta intelektualne saglasnosti, već nešto mnogo više. Ono se samo otkriva i pokazuje se u nečem stvarnom, čvrstom, vernom i vrednom poverenja.

Naša dela i sva naša pravda ne mogu nam doneti spasenje, jer se ono dobija blagodaću, kao dar koji će se primiti samo kroz veru.

uračunati. Ona se takođe upotrebljava u smislu *ceniti* ili *odnositi se prema* nečemu. To je osnova za jevrejsku reč »misao« i povremeno daje ideju o »donošenju suda«. Bog je, dakle, *smatrao, računao i ocenio* Avrama kao pravednog.

Zašto? Da li zato što je bio dobar čovek – a bio je, ili zato što je bio Bogu veran – a i takav je bio? Prema tekstu, to je bilo zato što »verova Avram Bogu«, jer vera, a ne dela – kao što je apostol Pavle rekao – čini da čovek bude pravedan pred Bogom.

Ova izjava o Avramovoj pravednosti data je mnogo vremena pre nedovršenog žrtvovanja Isaka na brdu Moriji. Čovek bi mogao pomisliti da je Avram svojom spremnošću da poslušava Boga i sina Isaka prinese na žrtvu, učinio delo toliko snažno u moralnom pogledu da je ono na neki način uticalo na sud o njemu kao pravedniku. Ali, Stari zavet je proglasio Avrama pravednim i pre nego što je Isak bio rođen. A apostol Pavle, koji je znao za Avramovu spremnost da se povinuje Božjem zahtevu, ne spominje to delo kao osnov njegovog spasenja, nego njegovu veru.

Zato se valja upitati: ako Avramu dela nisu bila dovoljna za lično spasenje, mogu li u nama neku stvarnu nadu u spas probuditi naša sopstvena dela, ma koliko bila cenjena u našoj svetovnoj i crkvenoj zajednici, i ma koliko mi sami imali visoko mišljenje o njima!

Ali, vratimo se tekstu apostola Pavla u kome je sledeće mesto ključno (Rimljanima 4, 4): *A onome koji radi ne broji se plata po milosti nego po dugu; jedan drugi prevod, pak, kaže: Kad čovek radi, plata mu se ne daje kao dar, već kao obaveza.*²

Eto suštinskog značenja Božje blagodati. Oni koji ga mogu sagledati, sagledaće i blagodat. Ako nas blagodat ne bi spasavala, to jest, ako se ne bismo spasavali nezasluženom naklonošću, nečim što nismo zaradili, šta bi nas onda moglo spasiti? Možda nešto što smo zaslužili, šta drugo? Ako bismo nekim posebnim i velikim delima to mogli zaraditi, onda bi spasenje bilo nešto što nam sam Gospod Bog duguje. Njegova obaveza bila bi da nas isplati, kao da smo radili za platu. Apostol Pavle, međutim, ističe da se spasenje ne može zaraditi, bez obzira koliko smo dobri i kakva god dela činili. Spasenje delima nije moguće zaraditi jer ono previše košta, a ne može se ni zamisliti da bi bilo ko imao dovoljno dobrih, značajnih i velikih dela da bi isplatio dugovanje.

Pretpostavimo da ste zapali u beznadežno veliki dug. Dužni ste toliko da bez obzira koliko dugo budete živeli i koliko teško radili, nećete moći da ga isplatite. Dug je toliko velik da ga ne mogu vratiti čak ni svi vaši prijatelji ako se udruže da bi vam pomogli.

Zamislimo sada i ovo: jedan od tih vaših prijatelja vam kaže da je odlučio da vaš dug poništi. Jednostavno, odlučio je da vi više nikom ništa ne dugujete. Da li je to realno, da li je dovoljno da neko kaže da niste dužni i da time vaš dug zaista bude poništen? Naravno da nije, jer dug može poništiti samo onaj kome dugujete.

Šta nam ovo poređenje govori? Pošto smo svi prekršili Božji zakon, pošto smo svi grešnici, svi imamo dug prema Bogu, i zato to naše dugovanje može da poništi samo Bog. Hajdemo korak dalje. Pretpostavimo da osoba kojoj ste dužni neće da poništi dug, jer bi se time kršili uslovi ugovora prema kojima **dugovanje mora biti isplaćeno**. Pretpostavimo i da su uslovi ugovora toliko sveti i neprikosnoveni da onaj koji ih je utvrdio ne želi da ih prekrši. Šta će se onda desiti? Postoji samo jedan izlaz, a to je da osoba kojoj dugujete isplati dug iz vlastitog džepa. Ta osoba, pošto vam želi dobro, a zna da ne možete platiti dug, neće ga poništiti, već će ga, jednostavno, u vaše ime isplatiti jer za to ima dovoljno sredstava.

Fiorelo La Guardia, koga smatraju najčasnijim gradonačelnikom Njujorka, bio je sudija u vreme teških godina ekonomske depresije. Jednom je pred njega doveden u sudnicu neki siromah optužen za krađu hleba. Na pitanje zašto je to učinio, čovek je kroz suze odgovorio

Dug može poništiti samo onaj kome dugujete.

da je hteo da nahrani svoju gladnu decu. La Guardia mu je na to rekao: »Počinio si kažnjivo delo, da li to znaš?« Čovek je pokajnički klimnuo glavom: »Da, gospodine!« »Moram da te kaznim, jer zakon ne pravi izuzetke«, strogo je nastavio sudija. Čovek je potvrdno klimao glavom. Sudija La Guardia je onda stavio ruku u džep i izvadio deset dolara: »Evo novca za tvoju kaznu, ja ću je platiti. Iako si kriv, nećeš morati sam da je platiš.« Tako su zahtevi zakona bili zadovoljeni, a krivac je otišao slobodan.

To je ono što je Isus učinio za nas. Sveto pismo kaže da je Isus umro da bi Bog mogao da bude »pravedan i da opravda onoga koji je od vere Isusove« (Rimljanima 3, 26). Bog je pokazao svoju pravednost u tome što nije prekršio uslove ugovora, koji kažu da greh vodi u smrt. Sveto pismo je jasno: *plata za greh je smrt* (Rimljanima 6, 23). Isus, budući da je bio Bog, nije poništio taj princip. On nije kazao: »Da, ljudska bića su prekršila moj Zakon, a to vodi u smrt, ali pošto su oni pogrešili, ja ću promeniti Zakon.« Umesto toga, pošto je pravedan, On sam platio je kaznu koja je sledovala za kršenje Zakona, ali Zakon nije poništio! Da, platio je dug koji mi sami ne možemo da platimo.

Isus je umro smrću koju mi zaslužujemo i na taj način: 1) ispunio je uslove ugovora koji je On sam sačinio, a to je da prekršaj Božjeg zakona znači smrt; 2) mogao je da nas opravda, da nam oprost i da nas spase – nas koji smo prekršili taj sporazum – jer je On pretrpeo tu smrt umesto nas.

Eto suštine Božje blagodati. On sam platio je samim sobom, razdvajanjem božanskih sila, kaznu za naš greh. Dug je isplaćen u celini.

Zato što smo grešni, nesveti, ne možemo biti savršeno poslušni svetom zakonu. Mi nemamo neku svoju pravednost kojom bismo mogli zadovoljiti zahteve Božjeg zakona. Međutim, Hristos nam je omogu-

ćio rešenje problema. On je živeo na Zemlji suočen sa istim nevoljama i iskušenjima sa kojima se i mi suočavamo. Živeo je bezgrešnim životom. Umro je za nas i sada se nudi da uzme naše grehe, a da nama da svoju pravednost. Ako se budete Njemu predali i prihvatili Ga kao svoga Spasitelja, bićete tada, bez obzira na svu grešnost svog predašnjeg života, Njega radi proglašeni pravednim. Hristov će karakter stati na mesto vašeg karaktera i vi ćete biti prihvaćeni pred Bogom kao da nikada niste grešili.³

Zapazili ste: bićete **proglašeni** pravednim! Proglašeni? Elen Vajt ovde kaže ono isto što je Mojsije govorio o Avramu: »I poverova Avram Bogu, a on mu primi to u pravdu.« U oba slučaja ističe se da smo *proglašeni*, a ne *učinjeni* pravednim, što je bitna razlika. To što Bog obavlja svoje delo u nama da bi nas očistio, promenio i posvetio, snažne su teme u Bibliji i spisima Elen Vajt. Mi nismo istinski nanovo rođeni hrišćani ako nemamo posvećujuću Hristovu silu u svom životu. Od jednog do drugog kraja Biblije, tema o ličnoj svetosti i poslušnosti natapa sve stranice.

Ali, presudna greška koju ljudi prave ogleda se u tome što mešaju **rodove spasenja** – ispunjavanje zahteva Zakona, ljubav, poslušnost, požrtvovanje, svetost – sa **sredstvom spasenja**, a to je da kroz veru prihvatamo ono što je Hristos učinio za nas. Ako, kao što Elen Vajt kaže, »Hristov karakter stoji umesto tvog karaktera i ti si prihvaćen pred Bogom kao da nikada nisi sagrašio«, šta nam je više od toga potrebno?

Kakav značaj za spasenje mogu da imaju dobra dela, čak i dobra dela učinjena kroz Božju silu koja deluje u našem životu? Ako smo Hristovim karakterom zamenili svoj, šta mislimo da još možemo dodati? To je kao kada bismo celom broju dodali nulu kao sabirak čak hiljadu puta u nadi da će tako broj postati veći nego što jeste. Na isti način, sva naša dela ne mogu ništa dodati onom što već imamo, a to je savršena Isusova pravda koja nam se uračunava.

Istina, uz pomoć Božje blagodati možemo da pobedimo greh, ali ni to nam neće omogućiti život večni. Sve pobeđe na svetu nisu dovolj-

Ti si prihvaćen pred Bogom kao da nikada nisi sagrašio.

ne za otkupljenje, samo Hristov život dat umesto našeg to može da učini. Dobra dela uvek dolaze posle prihvatanja pravde koju Hristos nudi da nam bude uračunata, pravde koja je beskonačno veća od onoga što sva naša dobra dela ikada mogu da proizvedu.

Zato apostol Pavle piše: »A onome koji ne radi a veruje onoga koji pravda bezbožnika, prima se njegova vera u pravdu«. Kakva smela tvrdnja! Kao da je rekao: nemojte činiti dobra dela uopšte, samo imajte poverenja. Naravno, apostol Pavle ne poriče značaj dobrih dela u životu hrišćanina, niti obavezu da se sluša Zakon; on u stvari kaže da je sve to – bar kad se postavlja pitanje šta nas može spasiti – bezvredno! Zaista, ako mislite da vas dela mogu spasiti, nemojte se ni truditi da ih činite.

Uravnotežen hrišćanski život uvek će iznedriti dobra dela koja pak otkrivaju stvarno postojanje naše vere. Ne možete imati pravu veru, koja jedina spasava, bez dela koja jedina pokazuju da ste spaseni.

Tako i vera ako nema dela, mrtva je po sebi. Ne može ko reći: ti imaš veru, a ja imam dela. Pokaži mi veru svoju bez dela svojih, a ja ću tebi pokazati veru svoju iz dela svojih. Ti veruješ da je jedan Bog; dobro činiš; i đavoli veruju i drhću. Ali hoćeš li razumeti, o čoveče sujetni! da je vera bez dela mrtva? (Jakov 2, 17–20)

I vera i dela su presudni aspekti Božje blagodati. Ali, dospevamo u nevolju kada ih u životu spajamo ili zamenjujemo jedan drugim. Kroz veru, Božjom blagodaću započinjemo sve što će nam ikad biti potrebno za spasenje; kroz veru, Božjom blagodaću živimo životom koji je odble-sak tog spasenja. I vera i dela zajedno otkrivaju šta znači biti hrišćanin, a biti hrišćanin znači poznavati iz ličnog iskustva da »se zakon dade preko Mojsija, a blagodat i istina postade od Isusa Hrista«. (Jovan 1, 17)

¹ Komentar Elen Vajt u Seventh-day Adventist Bible Comentary, vol VII, p. 924.

² Kliford Goldštajn u svom tekstu prvo daje citat iz klasičnog engleskog prevo-da Biblije (King James Version), a zatim iz novijeg prevoda (New International Version). Vuk, Bakotić i Rupčić (Kršćanska sadašnjost) ovo mesto prevo-de na isti način, kao u KJV.

³ Elen Vajt: Put Hristu, str. 63.

DESETA GLAVA

Priznanje na samrtnoj postelji

Videli smo da Stari i Novi zavet donose veliku istinu o Božjoj spasonosnoj blagodati, i da jedino kroz Hristovu pravdu, koja nam se uračunava kroz veru, možemo biti spaseni. Izabrani smo za večni život u Hristu čak pre postanja sveta; svi navodi u Pismu dokazuju da ne možemo biti spaseni sopstvenim delima, jer smo bili izabrani u Hristu pre nego što smo uopšte mogli da imamo ikakva dela.

Događaji sa Kainom i Aveljom pružaju radikalni kontrast između onih koji nastoje da »zarade« spasenje i onih koji ga traže verom u zasluge Otkupitelja; dokazi za to nalaze se još na početnim stranicama Biblije. Saznali smo za zapanjujuću priču o Božjoj blagodati kakva je bila otkrivena caru Davidu, preljubočincu, ubici, lažovu i lopovu, koji je, u trenutku kada je priznao, dobio obećanje o oproštaju. Čuli smo, za-tim, snažnu poruku iz Knjige proroka Isaije (gl. 53) o spasenju kroz žrtvu pomirenja, koju je Hristos prineo umesto nas, kao još jedan do-kaz da se naša jedina nada na spasenje nalazi u onome što je Hristos učinio za nas – ponudio kao Božju blagodat za naše spasenje. U jed-nom poglavlju proučavali smo svetinju, pokazujući da je ona bila uspo-stavljena od početka da bi podučila jevrejski narod, a preko njega i celi svet, velikoj istini – spasonosnoj Božjoj blagodati. Takođe smo videli

Svi su krivi pred Bogom, ali jedni odbacuju Hrista, a drugi prihvataju Božju blagodat!

divnu manifestaciju blagodati ponuđene Avramu, ocu svih istinskih vernika, kome se vera uračunala u pravdu, jer čak ni njegova sva dela ne bi bila dovoljna za spasenje.

Koliko god nam ovi primeri otkrivali suštinu Božje blagodati, ipak nijedan nije toliko ubedljiv kao ovaj koji ćemo ovde navesti – primer koji dokazuje da moramo odustati od ideje u bilo kom obliku, da se spasenje može zadobiti na neki drugi način, a ne jedino blagodaću Božjom.

Šamo oni koji nikada ne uprave pogled na Božju pravednost nemaju osećanje sopstvene nečistote.

To je kratak odeljak koji, ponavljamo, nepobitno dokazuje da se spasenje ne može postići delima, jer osoba o kojoj se govori u tom odeljku, koja je primila Božju blagodat, nije dovoljno dugo živela da bi imala mogućnost da učini bilo kakvo delo. Ruke i noge tog čoveka bile su prikovane za krst na kome je ubrzo i umro, te nije mo-

gao da učini nikakvo dobro delo, čak i da je nameravao.

Naravno, govorimo o jednom od dvojice razbojnika razapetih uz Hrista na Golgoti; obojica su sporedni likovi na slici koja prikazuje jedan događaj od kosmičkog značaja, detalji na koje ne obraćamo posebnu pažnju. Na likove raspetih razbojnika toliko smo se navikli te ih jedva i primećujemo, kao što ne obraćamo pažnju ni na znak iza ugla svoje kuće koji nas upozorava da se tu treba zaustaviti. Prelazeći olako preko priče o razbojnicima na krstu, mi prelazimo preko izuzetno snažnog primera Božje blagodati: priznanje greha jednog od razbojnika u poslednjem času – odgovara i izraz »na samrtnoj postelji« – dokazuje da Božja blagodat doseže i do samrtnog odra, do čovekove poslednje misli i znaka svesnog života.

Evo šta se u Lukinom jevanđelju kaže o dvojici razbojnika koji su sa Isusom dovedeni na Golgotu i razapeti pored Njega:

A jedan od obešenih zločinaca huljaše na njega govoreći: ako si ti Hristos pomози sebi i nama. A drugi odgovarajući šutkaše ga i govoraše: zar se ti ne bojiš Boga, kad si i sam osuđen tako? I mi smo još praved-

no osuđeni; jer primamo po svojim delima kao što smo zaslužili, ali on nikakva zla nije učinio. I reče Isusu: opomeni me se, Gospode! kad dođeš u carstvo svoje. I reče mu Isus: zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju. (Luka 23, 39–43)

Ovde je, u ovih nekoliko redaka, možda najupečatljivije u celom Svetom pismu, izložena suština spasenja blagodaću.

Krenimo od činjenice da su dvojica Hristovih sapatnika na Golgoti nazvana »zločincima« ili »razbojnicima« (Luka 23, 32–33–39). Grčka reč *kakourgos* može se prevesti kao »kriminalac« ili »zločinac«. Oni nisu bili samo grešnici, kao većina nas; bili su kriminalci, lupeži koji mora da su činili velika zla kad ih je trebalo razapeti. Matej obojicu naziva grčkom rečju koja znači »lupež« ili »bandit«, dakle, nazivi koje upotrebljavaju i Luka i Matej imaju isto značenje.

Verovatno ti ljudi nisu bili bolji od razbojnika kakve je Isus opisao u jednoj prilici dok je govorio o milosrdnom Samarjaninu; pljačkali su i činili nad svojim žrtvama teška nasilja. *A Isus odgovarajući reče: jedan čovek silazaše iz Jerusalima u Jerihon, pa ga uhvatiše hajduci koji ga svukoše i izraniše, pa otidoše ostavivši ga pola mrtva. (Luka 10, 30)*

Ne postoji ni najmanji znak da je ijedan od dvojice razapetih razbojnika bio nevino osuđen. Naprotiv, jedan od njih otvoreno priznaje da su dobili pravednu kaznu za svoja dela.

Isusu u Njegovoj agoniji na krstu došao je zračak utehe. Bila je to molitva razbojnika koji se kajao. Oba čoveka razapeta sa Isusom u početku su ga ružila. Jedan je u svojim patnjama postajao još očajniji i prkosniji. Ali, njegov drug bio je drugačiji. Taj čovek nije bio okoreli zlikovac; našao se na stranputici zaveden rdavim društvom; ipak, on je bio manje kriv od mnogih koji su stajali pored krsta i ružili Spasitelja. Video je i čuo Isusa i bio osvedočen Njegovim učenjem, ali su ga sveštenici odvratili od Njega. Želeći da uguši osvedočenje, tonuo je sve dublje i dublje u greh, dok nije uhvaćen, suđen kao zločinac i osuđen da umre na krstu.¹

Što god da je taj čovek bio, čak ako je zaista »bio manje kriv od mnogih koji su stajali pored krsta«, i dalje je bio zločinac, grešnik,

neko ko je »tonuo sve dublje i dublje u greh« da bi ugušio osvedočenje. Gušenje osvedočenja ne može biti izgovor za greh, naprotiv, to je jedan od najgorih razloga da se greh čini.

Kakav god da je taj čovek bio, nije ni po čemu bio bolji od nas, a u poređenju sa mnogima verovatno je bio i gori. Možemo biti sigurni da ga je njegov karakter činio jedva prikladnim za pokvareno zemaljsko društvo, a nimalo za nebo. Da je posle obraćenja taj čovek nekako preživio razapinjanje na krstu i postao Hristov sledbenik, možemo ga zamisliti kako se i dalje bori sa grehom i kako pada bez obzira koliko se silno promenio posle svog teškog iskustva.

I, prema Matejevom jevanđelju, oba zločinca napadala su Isusa.

A tako i glavari sveštenici s književnicima i starešinama podsmevaju-ći se govorahu: drugima pomože a sebi ne može pomoći. Ako je car Izrailjev, neka siđe sad s krsta pa ćemo ga verovati. On se uzdao u Boga; neka mu pomože sad, ako mu je po volji, jer govoraše: ja sam Sin Božji. I tako isto i hajduci razapeti s Njim rugahu mu se. (Matej 27, 41–44)

Ovo je dokaz više da je i razbojnik koji će se uskoro pokajati bio podjednako zao i hulitelj kao njegov drug i zvanično jevrejsko sveštenstvo sa književnicima i starešinama okupljenim podno krsta. Šta se zatim dogodilo?

A jedan od obešenih zločinaca huljaše na njega govoreći: ako si ti Hristos pomozi sebi i nama. A drugi odgovarajući šutkaše ga i govoraše: zar se ti ne bojiš Boga kada si i sam osuđen tako? I mi smo još pravedno osuđeni; jer primamo po svojim delima kao što smo zaslužili; ali on nikakva zla nije učinio. (Luka 23, 40–41)

Matejev i Lukin izveštaj nisu kontradiktorni; apostol Luka zapazio je da su se kod jednog od zločinaca dogodile temeljne duševne promene jer je počeo da sastavlja slagalicu od svega onoga što je video u vezi sa Isusom.

O pokajanom razbojniku Elena Vajt je zapisala:

U sudnici i na putu prema Golgoti bio je u Isusovoj blizini. Čuo je kako je Pilat objavio: Na njemu ne nalazim nikakve krivice! (Jovan 19, 4) Zapazio je Njegovo božansko držanje i Njegovo milostivo praštanje svojim mučiteljima. Sa krsta je video mnoge koji su se pravili pobožnima, a rugali su se i ismevali Gospoda Isusa. Video je kako prezrivo mašu glavom. Čuo je kako njegov drug u krivici prihvata reči osude: »Ako si ti Hristos, pomози sebi i nama!« Čuo je kako mnogi prolaznici brane Isusa. Čuo je kako ponavljaju Njegove reči i govore o Njegovim delima. U njemu se ponovo pojavilo osvedočenje da je ovo Hristos. Okrećući se drugom zločincu rekao je: »Zar se ti ne bojiš Boga kad si i sam osuđen tako?« Zločinci na samrti nisu više morali da se boje čoveka. Međutim, jednoga je prožimalo osvedočenje da postoji Bog koga treba da se boji, budućnost koja ga je naterala da drhti. A sada njegova životna istorija, sva umrljana grehom, tek što se nije okončala. »A mi smo još pravedno osuđeni« uzdisao je on, »jer primamo po svojim delima kao što smo zaslužili, ali on nikakva zla nije učinio.«²

Oba razbojnika, može se zaključiti, videla su i čula isto o Isusu u tim poslednjim satima, ali reaguju na različite načine. Jedan, otvrdnuo u vlastitom grehu, odbacuje Isusa, čak mu se ruga; drugi u Isusu vidi svoju jedinu nadu na spasenje. Kakva upečatljiva metafora za dve bitne klase ljudi u svetlu: svi su krivi pred Bogom, ali jedni odbacuju Hrista, a drugi prihvataju Božju blagodat!

A jedan od obešenih zločinaca huljaše na njega govoreći: ako si ti Hristos pomozi sebi i nama. A drugi odgovarajući šutkaše ga i govoraše: zar se ti ne bojiš Boga kada si i sam osuđen tako? I mi smo još pravedno osuđeni; jer primamo po svojim delima kao što smo zaslužili; ali on nikakva zla nije učinio.

Promena je očigledna: pokajani razbojnik prekoreva svog druga; u jednom trenutku učestvovao je u rujanju Hristu, a u sledećem kori onog drugog što govori ono isto što i on dotada. To je primer prome-njenog života kad čovek sam osuđuje ono što je i sam govorio. Re-

*Rezultat spasenja je
odvrćanje od greha
i okretanje ka novom
životu u veri.*

zultat spasenja je odvratanje od greha i starih navika, i okretanje ka novom životu u veri.

Zatim dolazi ono što je najvažniji aspekt obraćenja ovog zločinca: priznanje. On otvoreno priznaje svoja zlodela. Ne pokušava da ublaži krivicu i da traži izgovore; ne krivi druge, pa ni svog druga u zločinu.

A tamo na Golgoti, razbojnik koji se kaje vidi ono što religiozne vođe i učenici nisu videli.

Njegove reči otkrivaju da je svestan Božjeg postojanja i vlastite krivice pred Bogom; svestan je – bez obzira kakvu osudu dobio od ljudi, Božja osuda će biti teža.

On upoređuje svoju grešnost sa Isusovim rečima i ponašanjem. Vidi sopstvenu ludost u svetlu bezgrešnog Hrista, što je u njemu pojačalo osećanje krivice i srama. Njegovo priznanje je iskreno, pokajanje istinsko, obraćenje stvarno. Samo oni koji nikada ne uprave pogled na Božju pravednost nemaju osećanje sopstvene nečistote; oni kojima je Gospod pred očima su bez iluzija jer postaju svesni svoje grešnosti.

Sada više nema pitanja. Nema sumnji ni prekora. Kada je osuđen za svoj zločin, ovaj prestupnik je pao u očajanje i beznađe; ali sada su se probudile neobične, plemenite misli. Sećao se svega što je čuo o Isusu – kako je isceljivao bolesne i opraštao grehe. Slušao je reči onih koji su verovali u Isusa i koji su ga plačući sledili. Video je i pročitao natpis iznad Spasiteljeve glave. Čuo je kako ga prolaznici ponavljaju, neki u žalosti i drhtavih usana, a drugi u šali i s podsmehom. Sveti Duh je rasvetlio njegov razum i malo–pomalo dokazi su se spojili. U Isusu ranjenom, ismevanom i razapetom video je Božje Jagnje koje je uzelo grehe sveta. U njegovom glasu bila je pomešana nada sa bolom kada se ova bespomoćna, umiruća duša predala Spasitelju koji je umirao. *Opomeni me se – povikao je – Gospode! kad dođeš u carstvo svoje.*³

Ovde vidimo izuzetno delo vere. Mi smo u prednosti u tom smislu što imamo dve hiljade godina istorije u kojima je krst bio uzdizan kao velika nada spasenja, zato što je na njemu Isus platio za grehe sveta. Ali, u Isusovo vreme krst je bio strašni instrument smrti, srama i sablazni, predmet straha i osude. U to vreme čak ni sami Hristovi učenici

nisu razumevali šta se to događa dok je On na krstu visio i umirao. Tek danima kasnije, kad se Hristos pojavio pred njima, počeli su da shvataju šta znači Njegova smrt.

A tamo na Golgoti, usred strašnih svojih muka, razbojnik koji se kaje vidi ono što religiozne vođe i učenici nisu videli: vidi da na krstu pored njega Isus, Spasitelj sveta, umire radi iskupljenja greha celoga sveta. Ko bi se u to vreme uopšte usudio da poveže očekivanog Mesiju sa nekim razapetim na krstu? Ipak, jedan zločinac osuđen na smrt vidi ono što nijedno biće na Zemlji nije videlo – Sina Božjeg koji plaća kaznu za grehe čovečanstva, koji nosi na sebi kaznu koja je trebalo da bude naša!

Šta je Isus rekao razbojniku? Da li se Isus upustio u dodatnu raspravu o tome šta spasenje znači? Da li mu je objasnio fine detalje nauke o spasenju? Da li je kazao razbojniku da sredi svoj život, ispravi sve što je pogrešno i promeni svoje zdravstvene navike? Ne, Isus mu je dao obećanje spasenja.

»Odgovor je brzo stigao. Glas je bio blag i milozvučan, a reči pune ljubavi, sažaljenja i sile: Zaista ti danas kažem, bićeš sa mnom u raj. ⁴ U toku dugih časova samrtnih muka, do Isusovih ušiju dopirale su poruge i ismejavanje. Dok je visio na krstu, i dalje je čuo poruge i psovke. Sa čežnjom u srcu očekivao je neki izraz vere svojih učenika. Čuo je samo žalosne reči: A mi se nadamo da je On onaj koji će izbaviti Izrailj. Kako je Spasitelj bio zahvalan za izraz vere i ljubavi ovog razbojnika dok je umirao! Dok su ga se vodeći Jevreji odricali, pa čak i učenici sumnjali u Njegovo Božanstvo, jadni razbojnik na ivici večnosti nazvao je Isusa Gospodom. Mnogi su bili spremni da ga nazovu Gospodom dok je činio čuda i pošto je ustao iz groba, ali niko, osim razbojnika, koji se pokajao i bio spasen u jedanaesti čas, nije ga priznavao dok je visio i umirao na krstu.«⁵

Razbojnik je bio spasen u poslednjem času. Sam Isus dao je zločincu, koji nije imao priliku da prosvetli svoj karakter i suzbije loše navike koje

Hristove reči upućene zločincu mogle su biti izgovorene bilo kome ko se u veri predao Isusu: Bićeš sa mnom u raj!

je gajio celog života – obećanje večnog života! Kako je to moguće? Ako imamo na umu da zločinac nije imao dobrih dela i da postoje podaci samo o njegovim zlodelima, mogao je na jedan jedini način da bude spasen, na način koji važi i za sve nas – samo blagodaću! Nema jačeg dokaza od ovog da se spasenje ne može postići delima!

Razbojnik nije imao nikakva dela. Sve što je mogao da uradi, bilo je da prizna svoje grehe, što je čin istinskog pokajanja, i da verom prihvati obećanje o spasenju. To je sve što je uradio, a da nešto drugo uradi nije bilo ni vremena ni potrebe. Da je taj zločinac čak ostao živ, da je sišao sa krsta i počeo da živi životom vere i poslušnosti, ne bi ništa mogao dodati onome

Zločinac nije imao dobrih dela, mogao je na jedan jedini način da bude spasen, na način koji važi i za sve nas – samo blagodaću!

što je već imao – a imao je obećanje o spasenju. Mi ne znamo šta bi se dogodilo da je ostao živ – možda bi okrenuo Hristu leđa i ponovo zapao u greh, ali više verujemo da bi služio Gospodu iz ljubavi i zahvalnosti zbog onoga što je Hristos učinio za njega. To je jevanđelje, jevanđelje blagodat.

Tako je i sa nama. Mada ćemo, očigledno, imati život u kome se naša vera otkriva kroz naša dela, mada ćemo biti poslušni Božjim zapovestima (*Jer je ovo ljubav Božja da zapovesti njegove držimo...* – 1. Jovanova 5, 3) i mada ćemo ići kroz proces posvećenja na način na koji zločinac nije mogao, na kraju ćemo biti spaseni na isti način kao i zločinac – blagodaću, nezasluženom naklonošću.

Da li bi moglo biti drugačije? Da zločinac uđe u carstvo Božje po Božjoj blagodati, a svi drugi moraju da izdejstvuju svoj ulazak? Ne može se u to poverovati. Hristove reči upućene zločincu mogle su biti izgovorene bilo kome ko se u veri predao Isusu: *Bićeš sa mnom u raju!* Njegovo obećanje bilo je dato čoveku za koga je znao da mu neće okrenuti leđa u ono malo vremena što mu je preostalo.

Koliko god bio jedinstven, slučaj razbojnika na krstu je prototip blagodati: njegovo spasenje je, očigledno, bilo nezaslužno; sve što je imao da iznese pred Gospoda, bila je njegova životna priča okaljana grehom, kao

što i mi nemamo ništa drugo da iznesemo osim svog manje ili više umrljanog životopisa. Njemu je preostalo samo da se pouzda u Isusove zasluge, kao što i nama jedino to preostaje. Sve što je mogao da učini, bilo je da prizna svoje grehe, a i mi samo to možemo. Blagodat Božja je ono jedino u šta se možemo pouzdati, bez obzira kakva i kolika dobra dela smo već učinili ili nameravamo da učinimo.

»Blagodat je nezaslužena naklonost i onaj koji veruje opravdava se bez ikakve lične zasluge, bez ičega što bi mogao da ponudi Bogu. On biva opravdan kroz otkupljenje koje je u Isusu Hristu, koji stoji u dvorovima neba kao grešnikova zamena i sigurnost. Ali, iako se opravdava zahvaljujući zaslugama Hristovim, on nije slobodan da čini nepravdu. Vera radi kroz ljubav i čisti dušu. Vera pupi i cveta i donosi berbu dragocenog roda. Gde postoji vera, pojavljuju se i dobra dela. Bolesni bivaju posećeni, siromašni zbrinuti, siročad i udovice nisu zanemareni, goli su odeveni i gladni nahranjeni. Hristos je prolazio čineći dobro i kada se ljudi ujedine s Njim, oni vole Božju decu, a krotost i istina vode njihove stope. Na licu im se ogleda njihovo iskustvo i ljudi prepoznaju da su oni bili sa Isusom i učili od Njega. Hristos i vernik postaju jedno; Hristova lepota karaktera otkriva se u onima koji su životno povezani sa izvorom sile i ljubavi. Hristos je veliki izvor blagodati koja posvećuje.« (1 SM, 398)

Ne postoji bolji primer potrebe za spasenjem kroz blagodat nekoga koji nije imao šta da donese na krst osim te svoje potrebe – od primera onog razbojnika na krstu. Ili smo za to isto toliko dobar primer i mi svi!

¹ Elen Vajt: Čežnja vekova, str. 750.

² Elen Vajt: Čežnja vekova, str. 749.

³ Elen Vajt: Čežnja vekova, str. 750.

⁴ Reči koje je Hristos uputio razbojniku vekovima su predmet teoloških rasprava. Postavlja se pitanje da li je Hristos rekao: »Zaista ti kažem, danas bićeš sa mnom u raju« ili »Zaista ti danas kažem, bićeš sa mnom u raju«? Po prvom tumačenju, u raj se može dospeti odmah posle smrti (pre konačnog suda), a po drugoj, u večni (rajski) život može se stupiti tek posle konačnog suda i kraja zemaljskog života kakav poznamo. Iscrpnu analizu ove kontroverze daje

SDA Bible Comentary, Vol 5. p. 877–878. Najstariji tekst Svetog pisma na starogrčkom jeziku, kaže se u komentaru, nije poznavao interpunkciju, tako da se gramatičkom analizom ne može otkriti smisao; reč danas (st. grč. sēmeron) u originalnom tekstu nalazi se tačno na sredini između »zaista ti kažem« i »bićeš sa mnom u raju«. Prema tome, treba ići drugim putem i odgovoriti na sledeća pitanja: 1) Šta je raj? 2) Da li Hristos odlazi u raj na dan svoje smrti? 3) Šta je Hristos učio: kada će i pod kojim uslovima ljudi moći da dospeju u raj? U odgovorima na ova pitanja, pored ostalog, utvrđuje se da je pojam raj u Novom zavetu uvek sinonim za nebo (nebesa) gde, po Isusovim rečima, Očeva kuća ima mnogo stanova (I kada otidem i pripravim vam mesto, opet ću doći, i uzeću vas k sebi da i vi budete gde sam ja. – Jovan 14, 2–3); navedena su i sva mesta gde Isus govori o svom Drugom dolasku i Sudu; ukazuje se takođe da Isus nikada nije određivao vreme kada će ko dospeti u raj. U zaključku se kaže da, radi pravilnog razumevanja, treba obavezno staviti zapeću iza reči danas. Prema tome, pravilno je: Zaista ti kažem danas, bićeš sa mnom u raju.

⁵ Elen Vajt: Čeznja vekova, str. 750.

Pogovor

Šta je u suštini tema ove knjige koju ste, pretpostavljam, pročitali? Njena tema je – smrt! Ili drukčije: strah od smrti.

Jedan istaknuti mislilac, Montenj, rekao je da filozofirati znači privikavati se na misao o smrti. Razna pomodna popularna učenja pokušavaju da nas umire: nije strašna smrt, vele, strašna je samo pomisao na nju. Govori se i o nekim svetlim tunelima sa čijeg kraja čoveku u času umiranja mašu umrli rođaci i dragi prijatelji.

Pusta zavaravanja! Smrt jeste mučna činjenica koja se ne može olako ili čak sa nekom radošću primiti. Sve prestaje, iza nas ostaje u srcima naših voljenih bolna praznina. Ne odnosimo sa sobom ni sećanje, a bez njega nemamo identitet.

Šta imamo i čime se možemo utešiti na kraju svih onih neminovnih faza kroz koje, kako je utvrdila psihologija, smrtnik neumitno prolazi? Ostaje nam nada! Ostaje nam nada da ćemo kroz Božju blagodat i veru u iskupiteljsku žrtvu Isusa Hrista ponovo biti živi. Vreme do tog pravog kraja mrtvima će proteći kao tren; a živima neće biti uskraćen nijedan dan od njihovog životnog veka: svi ćemo, kako je, otprilike, rekao apostol Pavle, stići zajedno i biti svi na okupu u času uskrsnuća.

Smrti se, naravno, treba odupreti. Mi volimo i slavimo hrabre ljude koji nisu prezali da daju život za svoje bližnje i neki visoki ideal. Treba se grčevito boriti za svaki tren života koji je dostojan čoveka, ali istovre-

meno treba znati da je to borba kojoj je poznat ishod: niko nije izbegao Božji zakon, svako će zbog svoje grešnosti umreti!

Ali, ali... – svakome ostaje nada u konačno spasenje do koga se dolazi ne samo kroz veru ili samo po izboru Najvišeg bića čiji su nam kriterijumi nepoznati, već kroz veru sa delima, kroz veru koja nas primorava da u svakom trenutku (ovde parafraziram jednog plemenitog filozofa) naše delovanje bude izraz opštečovečanskog zakonodavstva, po kome je dobro našeg bližnjeg i naše dobro.

Knjiga koju ste pročitali, smatram, dala je dovoljno uverljivih dokaza da Božja volja nije da ljudski rod propadne – ta, bilo je uvek za uništenje jadnih stvorenja kakva smo mi dobrih prilika i povoda, a boljeg nije bilo od prvog pada u greh – već želja da se čovek vrati svojoj suštinskoj prirodi koja mu je data na Njegovu sliku i priliku. A život za koji se tako grčevito otimamo, izgleda, samo je faza pred naše opšte-ljudsko otiskivanje ka neizmerno dalekom kosmičkom cilju o kome ništa ne znamo, ali koji naslućujemo.

Šta mi danas drugo radimo nego na nivou svoga vremena klešemo slova u kamenim pločama, dubimo ih u voštanim tablicama i ispisujemo na papirusu? I mnogi savremeni ljudi, kao i ljudi drevnog vremena, zbog zbunjenosti i zaglušenosti Božjim glasom čine greške: neki zatiskuju uši i skreću pogled, a drugi pokušavaju, jer se na njih nije izlila Božja blagodat, da suštinu Božje poruke (oni tvrde da to čine u najboljoj nameri) »usaglasе« sa naukom i opštim pogledima svoga vremena!

Velim im: Tražite u Bibliji nadu za kojom vaša duša i srce čeznu!

M. Selak

POPIS SKRAĆENICA PREMA SLEDU KNJIGA
U STAROM I NOVOM ZAVETU

STARI ZAVET

1 Mojs	Prva knjiga Mojsijeva (Postanje)
2 Mojs	Druga knjiga Mojsijeva (Izlazak)
3 Mojs	Treća knjiga Mojsijeva (Levitska)
4 Mojs	Četvrta knjiga Mojsijeva (Brojevi)
5 Mojs	Peta knjiga Mojsijeva (Zakoni ponovljeni)
Isu	Knjiga Isusa Navina
Sud	Knjiga o sudijama
Ruta	Knjiga o Ruti
1 Sam	Prva knjiga Samuilova
2 Sam	Druga knjiga Samuilova
1 Car	Prva knjiga o carevima
2 Car	Druga knjiga o carevima
1 Dnev	Prva knjiga Dnevnika
2 Dnev	Druga knjiga Dnevnika
Jezd	Knjiga Jezdrina
Nem	Knjiga Nemijina
Jest	Knjiga o Jestiri
Jov	Knjiga o Jovu
Psal	Psalmi Davidovi
Priče	Priče Solomunove
Prop	Knjiga propovednikova
Pesma	Pesma nad pesmama
Isa	Knjiga proroka Isaije
Jer	Knjiga proroka Jeremije
Plaç	Plaç Jeremijin
Jezek	Knjiga proroka Jezekilja
Dan	Knjiga proroka Danila
Os	Knjiga proroka Osije
Joil	Knjiga proroka Joila
Amos	Knjiga proroka Amosa
Avd	Knjiga proroka Avdija
Jona	Knjiga proroka Jone

Mih	Knjiga proroka Miheja
Naum	Knjiga proroka Nauma
Avak	Knjiga proroka Avakuma
Sof	Knjiga proroka Sofonije
Ag	Knjiga proroka Ageja
Zah	Knjiga proroka Zaharije
Mal	Knjiga proroka Malahije

NOVI ZAVET

Mat	Jevandelje po Mateju
Mar	Jevandelje po Marku
Luka	Jevandelje po Luki
Jovan	Jevandelje po Jovanu
Dela	Dela apostolska
Rim	Rimljanima poslanica apostola Pavla
1 Kor	Korinćama poslanica prva apostola Pavla
2 Kor	Korinćama poslanica druga apostola Pavla
Gal	Galatima poslanica apostola Pavla
Ef	Efescima poslanica apostola Pavla
Fil	Filibljanima poslanica apostola Pavla
Kol	Kološanima poslanica apostola Pavla
1 Sol	Solunjanima poslanica prva apostola Pavla
2 Sol	Solunjanima poslanica druga apostola Pavla
1 Tim	Timotiju poslanica prva apostola Pavla
2 Tim	Timotiju poslanica druga apostola Pavla
Tit	Titu poslanica apostola Pavla
Filim	Filimonu poslanica apostola Pavla
Jevr	Jevrejima poslanica apostola Pavla
Jak	Saborna poslanica apostola Jakova
1 Pet	Prva saborna poslanica apostola Petra
2 Pet	Druga saborna poslanica apostola Petra
1 Jov	Prva saborna poslanica apoostola Jovana Bogoslova
2 Jov	Druga saborna poslanica apoostola Jovana Bogoslova
3 Jov	Treća saborna poslanica apoostola Jovana Bogoslova
Juda	Saborna poslanica apostola Jude
Otkr	Otkrivenje Jovana Bogoslova